

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta mezinárodních vztahů

Obor: Cestovní ruch

Lucie Hrončková

Vzájemný cestovní ruch Ukrajiny a České republiky

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jana Valentová

2008

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji,

že tuto diplomovou práci jsem vypracovala samostatně. Použitou literaturu a další prameny uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne:

.....

podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji tímto Ing. Janě Valentové za odborné vedení, cenné připomínky a za veškerou pomoc, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce poskytla.

Úvod	6
1. Charakteristika zemí	9
1.1 Ukrajina	9
1.1.1 Geografie	9
1.1.2 Demografie a kultura	10
1.1.3 Politika	11
1.1.4 Ekonomika	12
1.1.5 Cestovní ruch	13
1.2 Česká republika	15
1.2.1 Geografie	15
1.2.2 Demografie a kultura	15
1.2.3 Politika	16
1.2.4 Ekonomika	16
1.2.5 Cestovní ruch	17
2. Vztah České republiky a Ukrajiny	20
2.1 Současné ekonomické a politické vztahy	20
2.2 Vztahy v oblasti cestovního ruchu	21
2.2.1 Incoming do ČR	21
2.2.2 Incoming na Ukrajinu	23
2.2.3 Podpora vzájemného cestovního ruchu	25
2.3 Ukrajinská specifika související s cestovním ruchem	26
2.4 Zvyklosti důležité pro obchodní jednání	28
3. Předpoklady a podmínky vzájemného cestovního ruchu	31
3.1 Ukrajina	31
3.1.1 Atraktivita	31
3.1.2 Dostupnost z ČR	33
3.1.3 Doprava na Ukrajině	35
3.1.4 Ubytování a stravování	39
3.1.5 Doplnkové služby	41
3.1.6 Vízová povinnost a jiné povinnosti	42
3.2 Česká republika	43
3.2.1 Atraktivita	43
3.2.2 Dostupnost z Ukrajiny	45
3.2.3 Doprava v ČR	45
3.2.4 Ubytování a stravování	47
3.2.5 Doplnkové služby	48
3.2.6 Vízová povinnost	48
4. Dotazníkové šetření na Ukrajině a v ČR – poptávka	49
4.1 Dotazování na Ukrajině	49
4.1.1 Otázky týkající se minulých návštěv ČR	50
4.1.2 Otázky týkající se budoucích cest do ČR	52
4.1.3 Co si Ukrajinci myslí o České republice a o nás Čechách?	60
4.2 Dotazování v České republice	61
4.2.1 Otázky týkající se minulých návštěv Ukrajiny	62
4.2.2 Otázky týkající se budoucích cest na Ukrajinu	65
4.2.3 Co si Češi myslí o Ukrajině a obyvatelích Ukrajiny?	74
5. Vzájemný cestovní ruch – nabídka	76
5.1 Nabídka cestování na Ukrajinu v ČR	76
5.1.1 Nabízené destinace a služby	76
5.1.2 Porovnání nabídky českých CK s poptávkou	80

5.2 Nabídka cestování do ČR na Ukrajině.....	81
5.2.1 Nabízené destinace a služby	81
5.2.2 Porovnání nabídky ukrajinských CK s poptávkou	82
6. SWOT analýza vzájemného cestovního ruchu.....	84
6.1 Incoming na Ukrajinu	84
6.2 Incoming do ČR.....	85
Závěr	87

Seznam zkratk

Seznam grafů

Seznam použité literatury

Seznam příloh

Přílohy

Úvod

Cílem mé diplomové práce je podrobně analyzovat současnou situaci ve vzájemném cestovním ruchu mezi Ukrajinou a Českou republikou a na tomto základě poukázat na možnosti, které by se v budoucnu mohly otevřít hlavně tuzemským, ale i ukrajinským cestovním kancelářím.

Ukrajina nepatří mezi klasicky vyhledávané turistické destinace českých občanů, ani Česká republika nepatří mezi přední poptávané země výjezdového cestovního ruchu ukrajinských občanů. Existuje mnoho důvodů, proč Češi jezdí či nejezdí na Ukrajinu, a také existuje mnoho důvodů, proč Ukrajinci cestují či necestují do České republiky. Některé důvody se časem mění nebo je možné je časem změnit. Některé důvody jsou dány historicky či geograficky, jiné závisí na politické situaci a politických rozhodnutích. Ale některé důvody se odvíjí čistě od mínění lidí, kteří aktivně cestují, nebo jsou ovlivněny přístupem lidí pracujících v oblasti cestovního ruchu a marketingu. Obě země mají mnoho rozdílného, ale také mnoho společného. Z těchto důvodů se domnívám, že je zajímavé podívat se hlouběji na vzájemný vztah zmíněných dvou zemí právě v oblasti cestovního ruchu, kde se v současné době otevírají stále nové a nové oboustranně výhodné možnosti vzájemné spolupráce.

Diplomová práce je rozdělena do šesti kapitol. V první kapitole se věnuji stručné charakteristice obou zemí z hlediska geografického, demografického a kulturního, politického, ekonomického a z pohledu cestovního ruchu. Všechny tyto informace jsou důležité, protože umožní čtenáři si vytvořit, případně upřesnit představu o těchto dvou zemích a o lidech, kteří na Ukrajině a v České republice žijí. V celé diplomové práci se věnuji podrobněji popisu Ukrajiny a ukrajinské kultury. Česká republika a česká kultura je zde popisována spíše pro srovnání a uvědomění si společných nebo rozdílných rysů. Diplomová práce je psaná v českém jazyce, tudíž předpokládám, že většina čtenářů bude z České republiky a bude se chtít dovědět informace o Ukrajině, ne naopak.

Druhá kapitola je věnována vzájemnému vztahu České republiky a Ukrajiny. Velká část těchto vztahů je založena na historických událostech a souvislostech, ale cílem této práce nejsou dějiny. Proto jsem historické souvislosti vzala v úvahu a vlastně se prolínají celou prací, ale tato kapitola je zaměřena především na současné politické a ekonomické vztahy

těchto dvou zemí s důrazem na vztah zemí v oblasti cestovního ruchu. Důležitou a nezbytnou součástí cestovního ruchu jako takového je samozřejmě poznávání odlišných kultur, proto se ve druhé kapitole dále zabývám ukrajinskými specifiky souvisejícími s cestovním ruchem a ukrajinskými zvyklostmi, které je nutné respektovat při obchodních jednáních s ukrajinským partnerem .

Ve třetí kapitole uvádím předpoklady a podmínky vzájemného cestovního ruchu mezi Ukrajinou a Českou republikou. Nejprve se věnuji Ukrajině - jejím atraktivitám z pohledu potenciálních českých turistů a její dopravní dostupnosti z ČR. Poměrně delší část je věnována popisu dopravních možností na Ukrajině, protože právě osobní doprava tvoří na Ukrajině velice významnou a originální součást místní kultury. Dále se věnuji možnostem ubytování a stravování, některým doplňkovým službám a samozřejmě povinnostem při přechodu ukrajinských hranic. Česká republika je popsána stejným způsobem, ale stručněji.

Čtvrtá kapitola je založena na dotazníkovém šetření. Jeho hlavním cílem bylo zjistit, jaká je poptávka po cestování Ukrajinců do České republiky a naopak Čechů na Ukrajinu. Sekundárním cílem bylo zjistit, jaký je nejčastější názor Ukrajinců na Čechy a Českou republiku a jaký je naopak názor Čechů na Ukrajince a Ukrajinu. Naprosto stejné dotazníkové šetření za srovnatelných podmínek jsem provedla jak na Ukrajině, tak v České republice, proto se domnívám, že získané informace jsou velice dobře porovnatelné.

Pátá kapitola je věnována současné nabídce českých a ukrajinských cestovních kanceláří z hlediska nabízených destinací a poskytovaných služeb na Ukrajině a v České republice. Tuto nabídku poté srovnávám s poptávkou zjištěnou v dotazníkovém šetření. V poslední šesté kapitole pomocí SWOT analýz hodnotím situaci v oblasti cestovního ruchu mezi Českou republikou a Ukrajinou.

Českou republiku jsem si vybrala proto, že jsem Češka, žiji v České republice a jsem v denním kontaktu s Čechy a českou kulturou. Ukrajina je pro mě velice zajímavou oblastí, kam se ráda vracím a která mě stále velice přitahuje svými zajímavostmi a kulturními specifiky. Dalším důvodem pro můj výběr tohoto státu je skutečnost, že Ukrajina se v posledních letech velice ekonomicky vzmáhá, roste životní úroveň obyvatel Ukrajiny a tedy i koupěschopná poptávka po službách cestovního ruchu. Na druhou stranu právě

Ukrajina se stává stále více vyhledávanou turistickou destinací, která nabízí nevšední možnosti. Bude tedy oboustranně výhodné, pokud se vztahy České republiky a Ukrajiny budou i nadále příznivě rozvíjet, a to nejen v oblasti cestovního ruchu.

Převážná část obsahu této diplomové práce vychází z mých vlastních zkušeností čerpaných během pracovního pobytu na Krymu a během turistických pobytů na různých místech Ukrajiny, která jsem navštívila hlavně neorganizovaně, ale také jako zákazník cestovní kanceláře. Mnoho informací pochází z již zmíněného dotazníkového šetření prováděného na Ukrajině i v ČR, z cílených i čistě náhodných rozhovorů s Čechy i Ukrajinci, z denního kontaktu s nimi a z mnohdy i nechtěného pozorování povahy Čechů i Ukrajinců a jejich chování v různých situacích. Menší část diplomové práce je výsledkem prostudování a zpracování dostupné literatury týkající se tohoto tématu, nabídky českých i ukrajinských cestovních kanceláří a několika rozhovorů s lidmi zabývajícími se ve své profesi organizovaným cestovním ruchem mezi Českou republikou a Ukrajinou nebo jeho podporou.

1. Charakteristika zemí

1.1 Ukrajina

1.1.1 Geografie¹

Ukrajina patří mezi země východní Evropy, je druhou nejrozsáhlejší evropskou zemí, pokud do Evropy řadíme také Rusko. Pokrývá plochu 603 700 km², což je téměř osmkrát více než rozloha ČR. Hraničí s Ruskem na východě, Běloruskem na severu, Polskem, Slovenskem a Maďarskem na západě, Rumunskem a Moldávií na jihozápadě. Na jihu je hranice státu tvořena Černým a Azovským mořem. Ukrajina je důležitým tranzitním státem vzhledem k tomu, že se nachází mezi Evropou, Ruskou federací, Střední Asií a Blízkým východem. Z důvodu svého geografického umístění je ve velice složitém politickém postavení, jelikož se nachází mezi Ruskem a Evropskou unií, což neulehčuje ani její rozhodování o vlastním geoekonomickém začlenění.

Na Ukrajině nalezneme pohoří, rovné náhorní plošiny, pahorkatiny, vrchoviny, rozlehlé lesy a nížiny, a také nekonečné suché stepi. 14% povrchu Ukrajiny je pokryto lesy. Největší a nejdůležitější ukrajinskou řekou je Dněpr, který protéká Ukrajinou od severu k jihu. Jihozápad země tvoří pohoří Karpaty, kde také nalezneme nejvyšší horu Ukrajiny Hoverlu /2061 m n. m./. Nejjižnější částí Ukrajiny je slunný a na jihu hornatý poloostrov Krym, který patří mezi turisticky nejpoptávanější místa této země. Na Ukrajině panuje pevninské klima – chladné zimy a horká léta, výjimkou je však právě poloostrov Krym, pro který je typické středomořské klima i vegetace.

Ukrajina vlastní 5% světového nerostného bohatství, je soběstačná v řadě surovin. Jde o středně rozvinutou zemědělsko-průmyslovou zemi, v minulosti byla nazývána obilnicí Evropy. Největším městem je hlavní město a častý cíl turistů Kyjev /2,67 mil. obyvatel/, velkými městy jsou dále Charkov, průmyslová města Dněpropetrovsk a Doněck, kulturní a vzdělávací centrum Lvov a černomořské přístavní město Oděsa /všechna tato města mají 1-1,5 mil. obyvatel/.

¹ EVANS, Andrew: Turistický průvodce Ukrajina, Nakladatelství JOTA, s.r.o., Brno 2007, s.12-13

1.1.2 Demografie a kultura²

Na Ukrajině žije kolem 47 milionů obyvatel – 77,8% Ukrajinců, 17,3% Rusů /ti žijí většinou ve východní části země a na Krymu/, dále potom menšiny Bělorusů, Moldavanů, Bulharů, Poláků a Maďarů. Žije zde více než 130 národností, okolo 10 000 etnických Čechů. Demografická situace Ukrajiny není považována za uspokojivou, od roku 1991 se počet obyvatel snížil o 4,9 mil. Průměrná délka života dosahuje 68 let. Téměř 68% obyvatelstva žije ve městech, podíl práceschopného obyvatelstva se odhaduje na 48%.

Většina obyvatel Ukrajiny se hlásí k Pravoslavné církvi. Dále zde žijí menšiny řeckokatolického a římskokatolického vyznání /západ Ukrajiny, Karpaty/, židovského vyznání /okolí Lvova, Oděsy, Kyjeva/, baptisté a muslimové /jih Ukrajiny, Krym/. Většina ukrajinských svátků je spjata právě s pohyblivým pravoslavným kalendářem, nejvýznamnějšími svátky jsou Velikonoce a Vánoce.

Úředním jazykem je ukrajinština, ve východních oblastech a na jihu země je povoleno používat v úředním styku se státní administrativou také ruštinu. Většina obyvatel mluví jak ukrajinským tak ruským jazykem. Obecně se dá říci, že na západě země lidé upřednostňují v běžném životě ukrajinštinu, na východě spíše ruštinu. Obyvatelé Zakarpatí hovoří rusínským nářečím. V příhraničních oblastech hovoří národnostní menšiny svým mateřským jazykem – na západě polsky, na jihozápadě rumunsky či maďarsky. Také se můžeme setkat s tzv. „suržykem“, ve kterém se používá ruská slovní zásoba, ale výslovnost a gramatika je ukrajinská. Suržyk vznikl důsledkem rusifikace Sovětského svazu, používá se hlavně na severovýchodě Ukrajiny.

Ukrajinci jsou nesmírně pohostinní a přívětiví. Kladou velice silný důraz na rodinu, což může být také důsledkem velice bouřlivé politické minulosti, kdy byla rodina tím jediným, na co se mohli obyvatelé Ukrajiny spolehnout. Je těžké blíže specifikovat Ukrajince jako celek vzhledem k mnoha národnostem a vyznáním, které se zde objevují. Jedno je ale jasné – Ukrajina není Rusko /jak se mnozí Češi ještě stále domnívají/ a Ukrajinci nejsou Rusové. Mnoho Ukrajinců si velice zakládá na nezávislosti Ukrajiny.

² EVANS, Andrew: Turistický průvodce Ukrajina, Nakladatelství JOTA, s.r.o., Brno 2007, s.13,40

Obyvatelé Ukrajiny bývají v posledních letech charakterizováni v České republice i jinde v Evropě především negativně vzhledem k tomu, že dochází k častému odchodu Ukrajinců za lepšími životními a pracovními podmínkami do jiných zemí. Ovšem situace na Ukrajině se postupně zlepšuje a životní úroveň Ukrajinců postupně roste.

1.1.3 Politika³

Ukrajina se stala samostatným nezávislým státem v roce 1991, dle Ústavy z roku 1996 je parlamentně prezidentskou republikou založenou na demokracii. Parlament „Verchovna Rada Ukrajiny“ má 450 členů. Hlavou státu je prezident volený na 5 let, v současné době od roku 2005 díky Oranžové revoluci je jím Viktor Andrejevyč Juščenko. Území Ukrajiny je rozděleno do 24 oblastí, dvou měst se zvláštním statutem /Kyjev, Sevastopol/ a jedné autonomní republiky /Krym/.

Ukrajina není politicky příliš stabilním státem. Dřívější prezident Leonid Kučma a dřívější vlády se chovali nerozhodně v otázkách integrace Ukrajiny směrem na západ či na východ. Současný prezident Viktor Juščenko a v současnosti vládoucí koalice demokratické strany Naše Ukrajina a strany Blok Julie Tymošenkové /současná předsedkyně vlády/ zastávají prozápadní směřování. Ovšem na ukrajinské politické scéně působí také velice silná Strana regionů vedená dřívějším premiérem a prezidentským kandidátem Viktorem Janukovyčem, která se naopak zaměřuje na spolupráci s Ruskem, zeměmi SNS a odmítá členství země v NATO. Obyvatelstvo Ukrajiny také není sjednoceno v politických názorech – obyvatelé západní části Ukrajiny jsou více nacionálně uvědomělí a prozápadně smýšlející, obyvatelé východní Ukrajiny jsou spíše proruský orientovaní. Tyto rozdílné názory se stále prohlubují. Oficiálně Ukrajina vystupuje jako prozápadní stát, ale jednoznačné přiklonění se na jednu ze stran by mohlo vyvolat masovou vlnu odporu ukrajinské veřejnosti.

Ukrajina je členem mnoha regionálních uskupení. Na území bývalého SSSR to jsou zejména GUAM /Společenství Gruzie, Ukrajiny, Ázerbájdžánu a Moldavska/ a SNS /Společenství nezávislých států, byla jedním ze zakládajících členů/. Také je členem regionální Organizace černomořské hospodářské spolupráce /OČHS/ a Konvence o

³ www.businessinfo.cz/cz/sti/ukrajina

CABADA, Ladislav a kol.: Nové demokracie střední a východní Evropy, Nakladatelství Oeconomica, Praha 2008, ISBN 978-80-245-1388-1, str. 399-415

ochraně a stálém rozvoji Karpat /KOSRK/. Již delší dobu se snaží o členství v CEFTA a ve Visegrádské skupině.

Je také členem mnoha významných světových organizací, mezi ně patří např. OSN, Světová banka, MMF, UNESCO, EBRD, IBRD, WHO, Rada Evropy, Jednotný ekonomický prostor a od roku 2008 také WTO /po 15-ti letech vyjednávání/. Současná ukrajinská vláda se velice snaží, aby se Ukrajina stala také členem NATO a EU, většina obyvatel Ukrajiny však toto nadšení nesdílí.

1.1.4 Ekonomika⁴

Ukrajinskou peněžní jednotkou je od roku 1996 ukrajinská hřivna /UAH/, která je složena ze 100 kopějek. Oficiální kurz hřivny k různým světovým měnám zveřejňuje každý pracovní den Národní banka Ukrajiny. Při cestě na Ukrajinu je nejvýhodnější vzít si s sebou eura, americké dolary nebo případně ruské rubly, tyto měny snadno směníte na ukrajinské hřivny v kterékoli směnárně či bance. Často se můžeme setkat s tím, že starší generace stále nazývají hřivnu „rublem“. Mince i bankovky stejné nominální hodnoty existují ve více variantách dle roku jejich vydání.

Počátkem 90. let minulého století po rozpadu SSSR prodělala Ukrajina a její obyvatelé velice silnou ekonomickou a hospodářskou recesi. Díky makroekonomickým strukturálním změnám a změnám v zahraniční obchodní politice došlo k propadu HDP, nárůstu spotřebitelských cen a znehodnocování národní měny. V letech 1993-1994 došlo na Ukrajině k inflaci až o neuvěřitelných 10 000%, což mělo katastrofální dopady na životní úroveň obyvatelstva, které ztratilo všechny své úspory. Po měnové reformě v roce 1996 se podařilo inflaci snížit na desítky procent ročně. V současné době je ukrajinská hřivna poměrně stabilní měnou, ukrajinská ekonomika je ve fázi oživení a ekonomická situace obyvatel se zlepšuje, i když velice nerovnoměrně – penze a průměrné mzdy jsou stále velmi nízké.

V roce 2007 vzrostl HDP o 7,3 %. Inflace za rok 2007 dosáhla úrovně 16,6 %, situace se nelepšila ani v letošním roce a předseda Centrální banky v ukrajinském parlamentu dokonce hovořil o nebezpečí stagflace v roce 2008. Úroveň přímých zahraničních investic na

⁴ EVANS, Andrew: Turistický průvodce Ukrajina, Nakladatelství JOTA, s.r.o., Brno 2007, s.14-15
www.businessinfo.cz/cz/sti/ukrajina

obyvatele není vysoká, což je důsledkem rizikového podnikatelského prostředí na Ukrajině, ale rok od roku se zvyšuje. Česká republika zaujímá 17. místo v rámci EU v žebříčku investorů. Největšími investory je Německo, Kypr, Rakousko, Velká Británie a Nizozemsko.

Mezi nejzávažnější problémy Ukrajinské ekonomiky patří nefungující daňová politika, špatně fungující a nemoderní bankovní systém, šedá ekonomika, přehnaná byrokracie a velice vysoká korupce. Index vnímání korupce se pohybuje na Ukrajině velmi nízko, kolem hodnoty 2.2 /v podobné situaci jsou státy jako Súdán, Niger či Kazachstán /. V ČR se tento index pohybuje okolo hodnoty 4.2, přičemž maximální hodnotou je 10, té se přibližují například Skandinávské země.⁵ Oficiální míra nezaměstnanosti není nijak vysoká, ovšem skutečná je odhadována až na 20%, příčinou tohoto je skrytá nezaměstnanost. Dalšími problémy jsou katastrofální ekologická situace a nedostatečná úroveň infrastruktury v některých oblastech Ukrajiny.

Ekonomika Ukrajiny je velmi závislá na bývalých státech SSSR. Nejdůležitějšími obchodními partnery Ukrajiny jsou Evropská unie a Rusko. Nejvýznamnějšími obchodními partnery ze zemí mimo SNS jsou Německo, Itálie, Čína, Polsko a Turecko. Ze zemí SNS potom Rusko, Bělorusko, Kazachstán a Turkmenistán.⁶ Ukrajina nejvíce vyváží nebarevné kovy, výrobky z nich, nerostné suroviny a výrobky chemického průmyslu. Dováží nejvíce nerostné suroviny, elektrické a mechanické zařízení a dopravní prostředky.⁷

1.1.5 Cestovní ruch

V minulosti byla Ukrajina vyhledávanou turistickou destinací hlavně ruských občanů. Nejnavštěvovanějším místem bylo především pobřeží Černého moře, hlavně Krymský poloostrov. Na Ukrajině trávili svou dovolenou přední ruští politici a představitelé, ale i statisíce běžných Rusů. I v současnosti jsou Rusové národem, který nejvíce Ukrajinu navštěvuje. Kromě tradičních turistických oblastí jako je Zakarpatí, hlavní město Kyjev a poloostrov Krym jsou velice navštěvovanými místy další historická města /nejvíce Lvov a

⁵ KOCHAN, Jan, VOLENEC, Otakar: Komparace zemí světa podle vybraných ukazatelů, Nakladatelství Oeconomica, Praha 2004, ISBN 80-245-0419-2, str. 23-24

⁶ Komora pro hospodářské styky se SNS: Podmínky a perspektivy pro uplatnění českého zboží a služeb na trhu Ukrajiny, Corona Communications s.r.o., Praha 2008, s.12

⁷ <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=2865&ido=2869&amb=42&idj=1>

Oděsa/, národní parky /na Ukrajině je 11 národních parků/ a národní přírodní rezervace /celkem jich je na Ukrajině 17/.⁸

Když byla v roce 2005 zjednodušena vízová povinnost pro cesty na Ukrajinu, poptávka zahraničních turistů po cestách na Ukrajinu velice vzrostla a tento trend neustále pokračuje, i když ne v takovém měřítku. V roce 2007 navštívilo Ukrajinu 23 122 157 zahraničních turistů, z toho 50 415 z České republiky. Nejvíce turistů přijíždí na Ukrajinu z Ruska, Běloruska, Maďarska, Moldávie, Polska, Rumunska a Slovenska.⁹ Domácí cestovní ruch na Ukrajině příliš nevzkvétá vzhledem k ekonomické situaci obyvatelstva v zemi, ovšem situace se zlepšuje. V roce 2007 vycestovalo 17 334 653 Ukrajinců do zahraničí /zahrnuty jsou také jednodenní výjezdy/. Ukrajinci nejvíce cestují do zemí SNS a EU, konkrétně do Ruska, Polska, Běloruska, Maďarska a Moldavska. V současnosti je velice populární také Egypt a Turecko, kde došlo ke zjednodušení vízové povinnosti pro obyvatele Ukrajiny.

Na Ukrajině dochází k postupné obnově lázeňských zařízení a relaxačních míst pro zahraniční i domácí turisty, ale také k rozvoji karpatských lyžařských středisek. Velký potenciál má na Ukrajině venkovský „zelený“ turismus, který se rozvíjí po celé Ukrajině a mohl by v budoucnu výrazně přispět k řešení vysoké nezaměstnanosti obyvatel. Projekty jsou spolufinancovány Evropskou unií a také programem OSN pro životní prostředí UNEP.¹⁰ V současné době se Ukrajina připravuje na pořádání evropského fotbalového šampionátu UEFA 2012, takže na investice do sféry dopravy a cestovního ruchu je kladen velký důraz.¹¹

Předpokládá se, že v roce 2008 vytvoří cestovní ruch na Ukrajině 1 542 000 pracovních míst, což je 7,4% celkové zaměstnanosti. Z toho bude 17,51% (270 000 pracovních míst) přímá zaměstnanost. V roce 2018 by měla být celková zaměstnanost v cestovním ruchu 7,9% (1 612 000 pracovních míst), přímá zaměstnanost z toho 18,8% (303 000 pracovních míst).¹²

⁸ <http://www.mfa.gov.ua/czechia/czech/1659.htm>

⁹ <http://www.ukrstat.gov.ua/>

¹⁰ <http://www.greentour.com.ua/>

¹¹ <http://www.businessukraine.com.ua/the-once-and-future-tourism>

¹² http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/statistiky_zemi/ukrajina.pdf

1.2 Česká republika¹³

1.2.1 Geografie

Česká republika leží ve střední Evropě, bývá nazývána „srdcem Evropy“. Sousedí na západě s Německem, na severu s Polskem, na východě se Slovenskem a na jihu s Rakouskem. Nejčastěji bývají právě Slovensko a Polsko tranzitními státy při cestách na Ukrajinu. ČR zaujímá rozlohu téměř 79 000 km², je tedy asi osmkrát menší než Ukrajina. Je tvořena třemi historickými zeměmi – Čechy, Morava a část Slezska. Jde o středně hornatou zemi s pohořími umístěnými hlavně v oblasti státních hranic. Třetinu plochy pokrývají lesy, převážně jehličnaté, polovinu plochy zabírá zemědělská půda. Leží v mírném podnebném pásmu, na rozhraní oceánského a vnitrozemského podnebí, střídají se zde čtyři roční období.

Česká republika je rozvinutým průmyslovým státem, jsou zde naleziště černého a hnědého uhlí, grafitu, kaolínu, uranu a dalších nerostných surovin, ovšem v nesrovnatelně menším množství než na Ukrajině. Hospodářství je zaměřeno na hutnictví, textilní, potravinářský průmysl, elektroprůmysl a výrobu dopravních prostředků. Tepelné elektrárny vyrábějí 73% el. energie, jaderné elektrárny asi 25% /na Ukrajině 47%/.

1.2.2 Demografie a kultura

V České republice žije přes 10 milionů obyvatel /pětkrát méně než na Ukrajině/ – 81% Čechů, 13% Moravanů, 3% Slováků, dále pak hlavně menšiny Němců, Romů a Maďarů. Asi polovina obyvatel České republiky se hlásí k některému z náboženství. Převládá křesťanství, kde převažuje římsko-katolická církev (39%) nad evangelickou církví (4%). Dále zde žijí menšiny vyznávající židovské náboženství, islám nebo jiné víry. 40% Čechů jsou ateisté. Češi nechodí do kostela příliš často, i přesto se zde slaví všechny důležité křesťanské svátky. Státním jazykem je čeština. O Česích se říká, že jsou přátelští, ale

¹³ HRONČEKOVÁ, L.: Mezikulturní rozdíly a jejich význam pro obchodní jednání a podnikání českých subjektů na trhu Švédska, VŠE Praha, 2006, s. 10-11

nedůvěřiví a vychytralí, mají všeobecný rozhled, oplývají uměním improvizace, ale také sarkasmem a nezřídka černým humorem.

1.2.3 Politika

Česká republika je parlamentní demokracií. Hlavou státu je prezident, v současné době Václav Klaus, volený parlamentem na 5 let. Parlament, jemuž náleží zákonodárná moc, je tvořen dvěma komorami – Poslaneckou sněmovnou, která má 200 poslanců volených na dobu čtyř let, a Senátem, kde zasedá 81 senátorů volených na šest let. Vrcholným orgánem výkonné moci je vláda složená z předsedy vlády, místopředsedů vlády a ministrů. Území ČR je správně členěno do 14 krajů jako vyšších územních samosprávních celků, základními územními samosprávnými celky jsou obce.

Česká zahraniční politika se v současné době zaměřuje především na úspěšné začlenění se do všech procesů a činností EU, rozvíjení vztahů se sousedními zeměmi a mezinárodními organizacemi. ČR je členem všech významných světových organizací zaměřených na ekonomický, politický či humanitární rozvoj. K nejdůležitějším patří členství v EU, NATO, WTO, MMF, OSN, UNESCO nebo OECD. Vyvíjí svoji činnost ve vojenských misích i humanitárních akcích zaměřených na pomoc dětem celého světa, uprchlíkům, podporu mírových operací, zmenšování škod způsobených přírodními katastrofami nebo zlepšování zdraví světové populace.

1.2.4 Ekonomika

Peněžní jednotkou ČR je česká koruna, která je složena ze 100 haléřů. Česká republika se snaží o plnění konvergenčních kritérií a připravuje se tak na přijetí eura s cílem zajistit tak větší stabilitu prostředí pro podnikání a tím vyšší růst ekonomiky. Přijetí eura se očekává během několika příštích let, již v současné době je však téměř ve všech obchodech a institucích možné používat k placení eurobankovky.

V současné době patří Česká republika k nejrychleji se rozvíjejícím zemím v regionu. Země je politicky stabilní, plně demokratická, roste životní úroveň obyvatelstva. V posledních letech hrají v ekonomice České republiky významnou úlohu přímé zahraniční investice, díky lidskému potenciálu vytvářejícímu produkty s velkou přidanou

hodnotou se však nestala a snad ani nestane pouhou montážní dílnou zahraničních investorů.

Česká republika nejvíce obchoduje v rámci Evropské unie. Jejím největším obchodním partnerem je Německo. Nejvíce vyváží stroje, dopravní prostředky, průmyslové zboží a chemikálie. Dováží hlavně dopravní prostředky, stroje, chemikálie, průmyslové spotřební zboží a minerální paliva. Mezi tradiční světoznámé české produkty patří sklo, křišťál, porcelán, granátové šperky, pivo, Becherovka, automobily Škoda nebo obuv značky Baťa.

1.2.5 Cestovní ruch

V roce 2006 tvořil HDP cestovního ruchu 3% celkového HDP v ČR. V roce 2006 bylo v České republice v oblasti cestovního ruchu zaměstnáno kolem 240 tisíc osob, podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti činil 4,67% a stabilně se meziročně zvyšuje.¹⁴ Podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti obyvatelstva v ČR je tedy dle dostupných statistik nižší než na Ukrajině.

Češi nejvíce jezdí na dovolenou do Chorvatska, na Slovensko, do Itálie, Řecka, Tuniska, Rakouska a Španělska. Ukrajina zaujímá 16. místo ve výjezdovém cestovním ruchu. Nejvíce Češi vyjíždí v červnu, červenci a srpnu.¹⁵ Do České republiky jezdí nejvíce turisté z Německa, Velké Británie, Ruska, Itálie, Polska, Slovenska, USA, Francie a Španělska. Ukrajina je na 19. místě příjezdového cestovního ruchu ČR za rok 2007. Počet příjíždějících zahraničních turistů neustále rok od roku stoupá.¹⁶

Nejnavštěvovanější destinací v České republice je naše hlavní město Praha, které láká turisty hlavně svými historickými památkami, kulturními akcemi a jedinečnou atmosférou /nejnavštěvovanějšími místy v Praze jsou Pražský hrad, ZOO a Národní muzeum/. Velice navštěvovaný je také Karlovarský kraj díky lázeňskému prostředí, hradu Loket a muzeím v regionu. Dále pak Jihomoravský kraj pro své historické a přírodní zajímavosti a Královéhradecký kraj, kde je velice navštěvované ZOO Dvůr Králové a zámek Dětenice.¹⁷

¹⁴ [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mz_t11/\\$File/mz_t11.xls](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mz_t11/$File/mz_t11.xls)

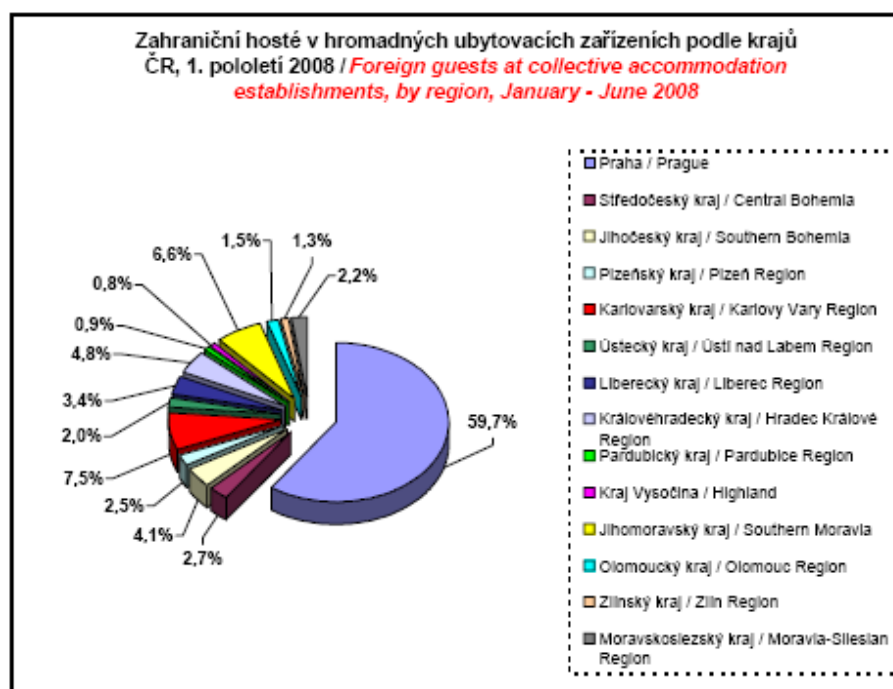
¹⁵ http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/aktualni_data/25_06_08_domaci_vyjezd_cr_2007.pdf

¹⁶

http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/aktualni_data/28_08_08_zahranicni_tur_1_pololeti_2008_zd.pdf

¹⁷ http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/aktualni_data/27_08_08_navstevnost_sablona.pdf

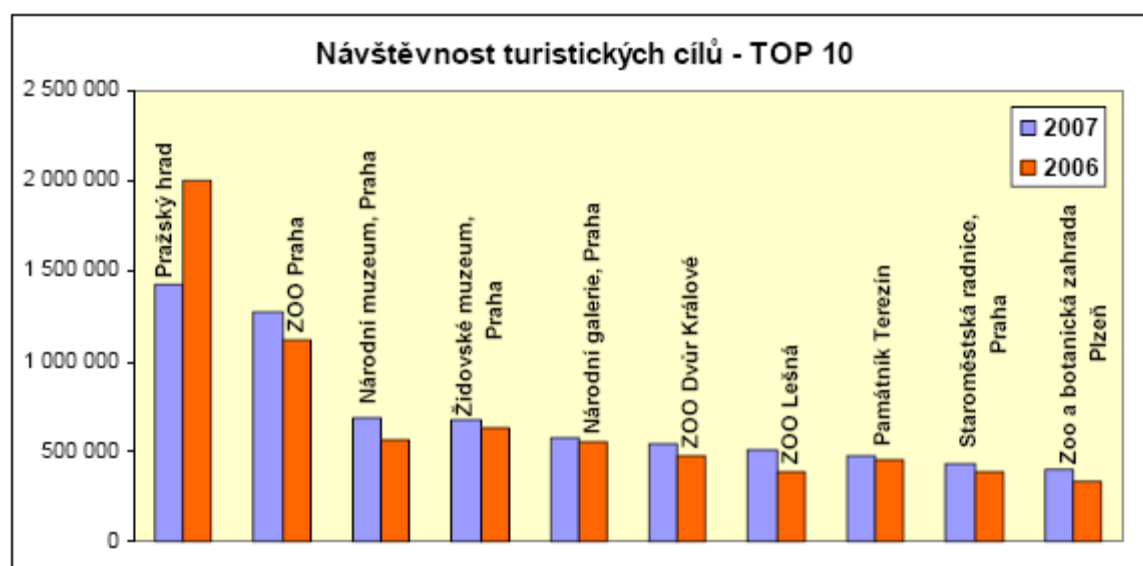
Graf č.: 1.1

Zdroj: ČSÚ

Nejnavštěvovanějšími turistickými cíli v České republice jsou Pražský hrad a pražská ZOO. Dále jsou pak velmi navštěvována muzea, galerie a další ZOO v Čechách.

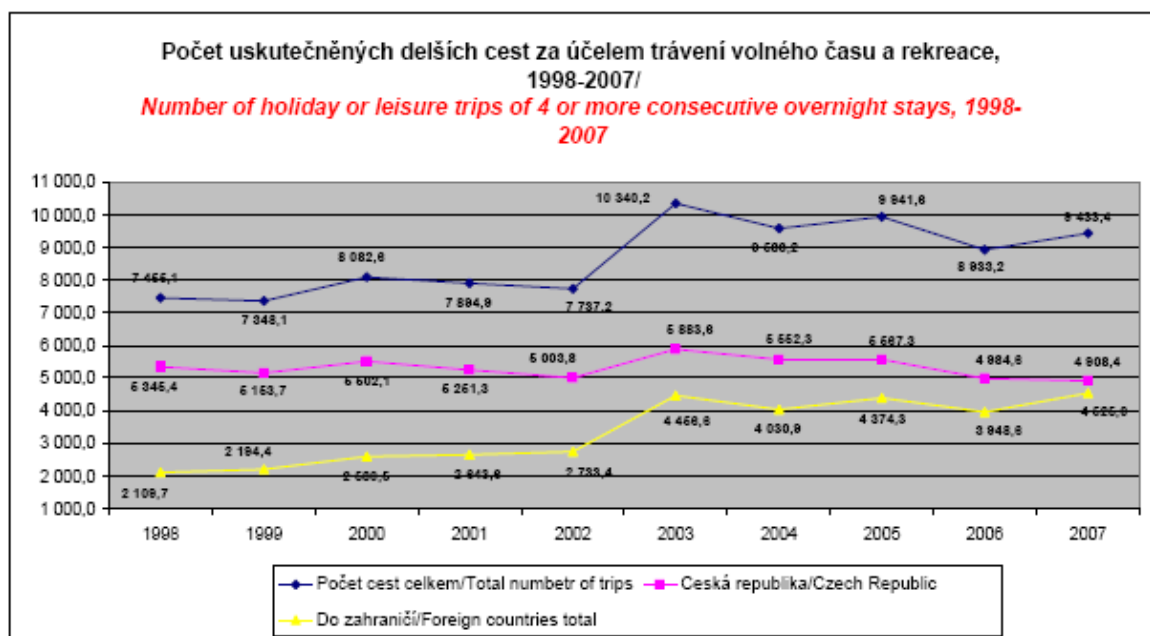
Graf č.: 1.2

Zdroj: CzechTourism

Cestovní ruch je v České republice velice dynamickým odvětvím. Češi cestují nejen do zahraničí, ale i po své zemi. V posledních dvou letech mírně klesá obliba domácího ruchu, ovšem ne nijak radikálně, na druhou stranu stoupá preference zahraničních cest.

Graf č.: 1.3

Zdroj: CzechTourism

2. Vztah České republiky a Ukrajiny

Ukrajinu a Českou republiku spojuje řada historických a kulturních vazeb. Tou nejvíce do očí bijící je skutečnost, že dnešní západní část Ukrajiny „Zakarpátí“ patřila mezi světovými válkami k Československu, dodnes jsou v karpatských kopcích k vidění tehdejší hraniční patníky, které oddělovaly Československou republiku a Polsko. Český i ukrajinský národ jsou slovanské národy, máme tedy podobný jazyk i mentalitu, což mnohdy ulehčuje komunikaci mezi lidmi nebo by alespoň teoreticky mělo.

2.1 Současné ekonomické a politické vztahy¹⁸

Ukrajina vždy patřila mezi významné obchodní partnery České republiky. Česká republika nejvíce vyváží na Ukrajinu reaktory, kotle, mechanické nástroje, dopravní prostředky, elektronické přístroje, plastové výrobky, železné a ocelové výrobky, farmaceutické, skleněné výrobky a lékařské přístroje. Z Ukrajiny se k nám dováží rudy kovů, paliva, oleje, hliník a hliníkové výrobky, chemické výrobky, dřevo a dřevěné výrobky a dřevěné uhlí. Mezi hlavní perspektivní odvětví pro české exportéry na Ukrajinu patří elektrotechnický a potravinářský průmysl, stavebnictví, zemědělská výroba, textilní průmysl, dřevařský, papírenský, chemický průmysl a strojírenství. V oblasti služeb je potom perspektivní oblast bankovníctví, pojišťovnictví, dopravy, právnických služeb a v neposlední řadě také oblast cestovního ruchu.

V příloze č. 4 jsou uvedeny všechny hlavní dvoustranné smlouvy a dohody uzavřené mezi Českou republikou a Ukrajinou.

Diplomatické styky na úrovni velvyslanectví existují mezi Ukrajinou a ČR od roku 1993. V lednu 2007 bylo přijato Společné prohlášení ministrů ČR a Ukrajiny o spolupráci při implementaci Akčního plánu EU- Ukrajina.

Česká republika poskytuje dlouhodobě Ukrajině rozvojovou pomoc a podílí se na investicích plynoucích na Ukrajinu. Tyto investice jsou vkládány zejména do obchodu,

¹⁸ <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=2865&ido=2869&amb=42&idj=1>

veřejného stravování, potravinářského, chemického, ropného a gumárenského průmyslu. Do konce roku 2007 dosáhly tyto investice 78 milionů USD.

Česká republika věnuje již tradičně pozornost svým krajanům také na Ukrajině, kterých zde v současné době žije kolem deseti tisíc a třetina z nich dokonce stále považuje český jazyk za svůj rodný. Nejvíce jich žije v Žytomirské oblasti, blízko Oděsy a na Krymu, kde existují obce, které byly ve dvacátých letech 19. století založeny českými emigranty a kde stále mezi obyvateli relativně přežívají prvky české kultury. V současnosti na Ukrajině působí 19 krajanských spolků, například v Záporoží, Oděse, Užhorodě, Lucku, Simferopolu, Kyjevě či Žytomiru. Česká republika poskytuje finanční příspěvky určené na podporu těchto českých krajanských spolků a center, na opravy kulturních zařízení českých krajanských komunit a na podporu různých kulturních a vzdělávacích programů. Každý rok posílá do těchto oblastí učitele českého jazyka, aby uchovávali znalost češtiny a české kultury mezi místními obyvateli.¹⁹

2.2 Vztahy v oblasti cestovního ruchu

2.2.1 Incoming do ČR²⁰

Počet ukrajinských hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR každým rokem stoupá. V prvním pololetí roku 2008 přenocovalo v České republice 34 135 ukrajinských turistů, jejich podíl v celkovém počtu zahraničních turistů činil 1,1%. Průměrně strávili v ČR 5,1 dní, přenocovali zde tedy více než 138 tisíckrát, což tvořilo 1,5% podíl na celkovém počtu přenocování zahraničních turistů v naší republice. V posledních měsících však v důsledku celosvětové finanční krize zájem o zájezdy klesá.

Nejčastějšími návštěvníky Českých lázní jsou Němci, Rusové, návštěvníci Arabských zemí, Rakušané, Američané, Ukrajinci a Slováci. Ukrajinci tedy zauímají šesté místo, podíl ukrajinských návštěvníků v celkovém počtu zahraničních návštěvníků českých lázní činí 1,5%. Spolu s Rusy zde stráví nejdelší dobu - Ukrajinci průměrně stráví v českých

¹⁹<http://www.czechembassy.org/www/mzv/default.asp?ido=9232&idj=1&amb=1&ikony=&trid=1&prsl=&poccl%22%22>

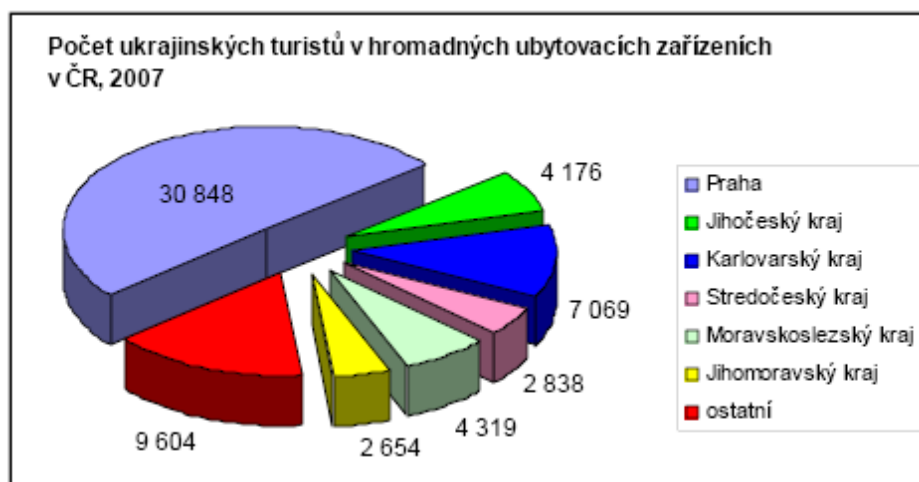
<http://www.mzv.cz/servis/soubor.asp?id=24117>

²⁰ http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/statistiky_zemi/ukrajina.pdf

lázních 12,1 dní. Nejoblíbenějším lázeňským místem jsou Karlovy Vary, dále pak ostatní západočeské lázně a Poděbrady.

V roce 2007 Ukrajinci nejčastěji navštívili Prahu. Poměrně dost byl také navštěvovaný Karlovarský kraj, zejména Karlovy Vary, dále potom Jihočeský kraj díky svým zámkům a přehradám a Moravskoslezský kraj.

Graf č.: 2.1

Zdroj: ČSÚ

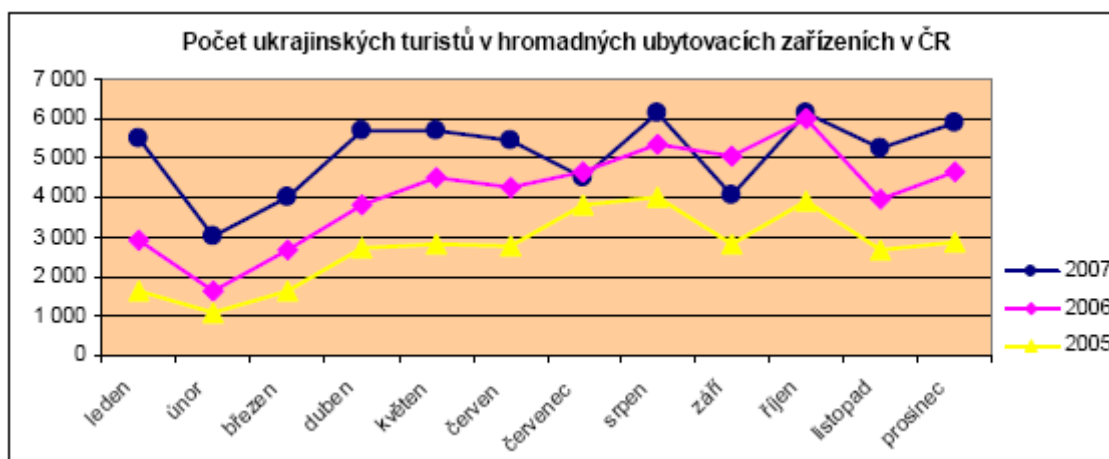
Obecně se dá říci, že Ukrajinci jezdí do České republiky hlavně obdivovat historické památky a kulturu nebo si odpočinout do lázní. Zájem o přírodní zajímavosti je nesrovnatelně menší a spíše ojedinělý. Pokud už projeví zájem, jejich nejčastějším cílem je v letní sezóně Český ráj a Moravský kras, v zimě potom lyžařská střediska v Krkonoších. Většina ukrajinských turistů očekává vysokou úroveň poskytovaných služeb. To se týká ubytování, stravování i ostatního. Například v Praze velice trvají na tom, aby byli ubytováni v centru. Většina turistů z Ukrajiny pochází z bohatších oblastí Ukrajiny – z metropole Kyjeva, z Charkova, Dněpropetrovska či Doněcku, jak uvedla zaměstnankyně cestovní kanceláře Maximatour, která se specializuje na cestovní ruch mezi Českou republikou a Ukrajinou, Ruskem a ostatními státy bývalého SSSR.

Pro Ukrajince je samozřejmé jet na jednodenní exkurzi desítky i stovky kilometrů daleko, jelikož jsou z domova zvyklí na mnohem delší vzdálenosti a v České republice jim připadá, že je vše neskutečně blízko. Rádi se večer vrací do hotelu, kde mají své věci, nakoupené suvenýry z předešlých dní, své pohodlí a možnost užít si nočního života. Proto

poznávací zájezdy pro Ukrajince jsou většinou organizovány tak, že Ukrajinci bydlí na jednom místě /většinou velice turisticky atraktivním s širokou nabídkou služeb/ a každý den vyjíždí na exkurze po okolí, přičemž pojmem okolí je myšlen okruh okolo 200 km.

Sezonalita návštěvnosti se každým rokem mění. Graf ukazuje, že v roce 2007 nejvíce jezdili Ukrajinci do České republiky v srpnu a říjnu. Naopak nejméně v únoru, červenci a září. Nelze říci, že by v průběhu několika minulých let docházelo k nějakému určitému trendu. Ovšem obecně nejvíce Ukrajinci jezdí do ČR v období letních dovolených a Vánočních svátků jako i ostatní zahraniční turisté.

Graf č.: 2.2

Zdroj: ČSÚ

2.2.2 Incoming na Ukrajinu

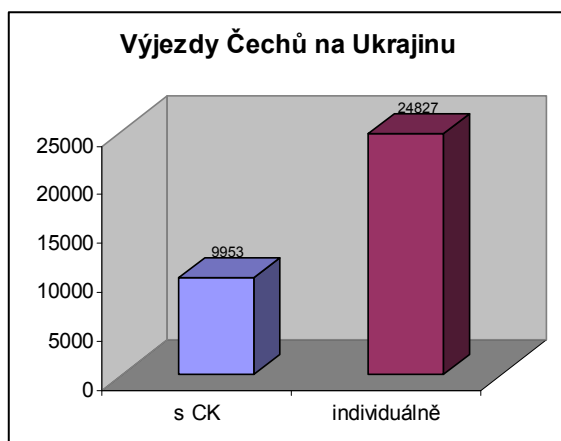
V roce 2007 vycestovalo na Ukrajinu dle českých statistik 55 700 Čechů, průměrně tam strávili 16,8 dní, celkově tam tedy přenocovali 938 tisíckrát. Ukrajina byla v roce 2007 šestnáctou nejčastější outgoingovou destinací českých turistů.²¹

Dle ukrajinských statistik vycestovalo na Ukrajinu v roce 2007 50 515 Čechů, z toho 14 871 za obchodními účely, 27 za účelem vzdělání, 38 na pracovní pobyt a 627 za kulturními, sportovními či náboženskými akcemi. 9 953 Čechů cestovalo prostřednictvím některé z cestovních kanceláří, 24 827 neorganizovaně.²²

²¹ http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/aktualni_data/25_06_08_domaci_vyjezd_cr_2007.pdf

²² <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Graf č.: 2.3

Zdroj: Ukrajinský statistický úřad

Poptávka Čechů po zájezdech na Ukrajinu v posledních letech stále stoupá a s rostoucí poptávkou se také zvyšuje požadovaná úroveň poskytovaných služeb v rámci zájezdů. Zatímco v minulých letech tvořili poptávku nenároční turisté, kteří chtěli poznat drsnou realitu, přírodní zajímavosti a neobvyklou ukrajinskou kulturu, v současnosti stále více turistů požaduje služby na vyšší úrovni, někdy až na srovnatelné s evropskými destinacemi.

Nejpopulárnější destinací českých turistů v rámci Ukrajiny je Zakarpátí. Stále rostoucí zájem je zejména o letní zájezdy s horskou turistikou či cykloturistikou a o zimní zájezdy s lyžováním. Právě Zakarpátí je v současnosti velmi se měnící destinací, která se snaží každou sezónu nabídnout turistům nové a lepší služby. Tradiční oblíbenou destinací českých turistů je Kyjev a jeho okolí. Mnoho Čechů cestuje do Kyjeva neorganizovaně, ale potom přímo v Kyjevě využívají služeb místních cestovních kanceláří v podobě různých exkurzí po městě a jeho okolí. Partnerské CK českých cestovních kanceláří nabízí exkurze i s česky mluvícím průvodcem. Oblíbené jsou také zájezdy do Kyjeva vytvářené cestovními kancelářemi přímo dle konkrétních požadavků klienta, v tomto případě jde hlavně o business klientelu. Roste zájem o exkurze do zakázané zóny v okolí jaderné elektrárny Černobyl. Krym zatím nepatří mezi destinace, o které čeští turisté projevují velký zájem. Na Krym většinou jezdí lidé, kteří tam mají své přátele, příbuzenstvo nebo z jiných individuálních důvodů. Začínají však být populární turistické zájezdy na Krym.

Typickým českým turistou, který chce navštívit Ukrajinu je buď mladý nadšený Čech, který chce poznat Ukrajinské přírodní a historické krásy, nebo příslušník starší generace, který se chce vrátit na místa, která navštívil již v minulosti, a ještě vidět něco navíc. Bohužel zaměstnankyně CK Maximatour dodává, že se často setkávají s českými turisty, kteří jsou během zájezdů velmi nespokojení se vším, co je jim nabízeno, a svou nespokojenost dávají patřičně najevo. To se však netýká pouze zájezdů na Ukrajinu, spíše to souvisí s naší českou mentalitou.

2.2.3 Podpora vzájemného cestovního ruchu

Ze strany České republiky se nejvíce na podpoře incomingového cestovního ruchu podílí agentura Czech Tourism, která má od roku 2007 své zahraniční zastoupení také na Ukrajině v Kyjevě. Mezi hlavní aktivity tohoto zastoupení patří spolupráce s ukrajinskými subjekty cestovního ruchu, spolupráce s ukrajinskými médii, organizace press tripů a spoluorganizace fam tripů do ČR. Dále pak asistuje českým subjektům cestovního ruchu při prezentaci jejich aktivit na Ukrajině, zajišťuje jim účast na veletrzích a jiných akcích cestovního ruchu a organizuje workshopy a cílené prezentace pro veřejnost. Součástí marketingového plánu Czech Tourism na rok 2008 byla a je reklamní kampaň zaměřená speciálně na pobaltské státy, Rusko a Ukrajinu, což dokazuje rostoucí zájem o tuto destinaci z hlediska příjezdového cestovního ruchu.²³

Aktivity uskutečněné v roce 2008 jsou uvedeny v příloze č. 5 a jsou důkazem toho, že agentura Czech Tourism je velice aktivní v propagaci České republiky a snaží se také podporovat propagaci Ukrajiny v naší zemi. Mezi nejvýznamnější akce spojené s cestovním ruchem pořádané na Ukrajině v letošním roce patří 15. ročník nejvýznamnějšího veletrhu cestovního ruchu na Ukrajině veletrh *UITT* konaný v březnu v Kyjevě, *Mezinárodní setkání turistického byznysu* v dubnu v Oděse, veletrh *Turistika, léčení, sport* v květnu v Dněpropetrovsku nebo veletrh *TurEXPO* v říjnu ve Lvově. V ČR patří k nejvýznamnějším Veletrhy *GO* a *Regiontour* konané v lednu v Brně a veletrh *Holiday World* konaný v únoru v Praze.

Jak jsem se již zmínila, na Ukrajině žije mnoho českých krajanů. Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo zahraničních věcí České republiky poskytuje finanční prostředky na pořádání letních táborů a ozdravných pobytů pro děti postižené

²³ <http://www.czechtourism.cz/>

černobylskou katastrofou a pro děti českých krajanů, které se v ČR zároveň učí český jazyk.²⁴ Jde o netradiční formu cestovního ruchu, ale díky této návštěvě se některé děti chtějí v dospělosti do České republiky znovu podívat a jsou tedy potenciálními budoucími klienty cestovních kanceláří.

K důležitým ukrajinským institucím zabývajícím se cestovním ruchem patří Státní služba turismu a lázeňství (Deržavna služba turizmu i kurortiv), Národní turistická organizace (Nacionalna turystyčna orhanizacija) a Ukrajinská asociace cestovních kanceláří (UATA). Žádná z organizací se však nezabývá cílenou propagací Ukrajiny v zahraničí, tudíž ani v České republice.

2.3 Ukrajinská specifika související s cestovním ruchem

Říká se, že Ukrajina je zemí kontrastů. Nejvíce je toto rčení viditelné, pokud navštívíte některé z ukrajinských měst a následně ukrajinský venkov. Rozdíl v úrovni života městských a venkovských lidí je opravdu zarážející a pro mnohé z nás až nepředstavitelný. Na Ukrajině žije na jedné straně úzká vrstva bohatých lidí, z nichž velká část získala majetek díky privatizaci státního majetku, ke které docházelo po rozpadu SSSR. Na straně druhé množství velmi chudých lidí, především důchodců, kteří díky hyperinflaci v polovině 90. let přišli o veškeré své úspory a nyní žijí na hranici chudoby. Střední vrstva se v současné době vytváří a situace se postupně vyrovnává a zlepšuje.

Vysoká nezaměstnanost a nízké mzdy jsou důvodem, proč velké množství Ukrajinců pracuje v zahraničí /podle některých zdrojů až 7 milionů, což je přes 30% ekonomicky aktivního obyvatelstva/.²⁵ Dalším důsledkem neuspokojivé ekonomické situace na Ukrajině je vysoká úroveň kriminality. Turisté se někdy stávají obětmi násilných činů, hlavně krádeží. Nejčastější rada, která je součástí každého průvodce na Ukrajinu zní: neupozorňovat na sebe, nedávat najevo, že jste evropský turista a nemít u sebe větší obnos peněz. To ovšem nejsou příliš praktické rady, protože klasický evropský turista rozhodně nepřipomíná běžného ukrajinského občana, který jde právě do práce. Takže je spíše nutné být na Ukrajině obezřetnější a vyhýbat se rizikovým místům, pokud je to možné. Obecně platí, že rizikovější situace je ve velkých městech. Na venkově se většinou turisté nemusí

²⁴ <http://www.mzv.cz/servis/soubor.asp?id=24117>

²⁵ JURČEKA, M.: Investování a podnikání zahraničních subjektů na Ukrajině, Nakladatelství a vydavatelství IQ 147 spol. s r. o., Praha 2004, s.24

ničeho obávat, naopak se setkají s velmi vstřícným chováním místních obyvatel. Pokud je nezbytná spolupráce s policií či jinými státními orgány, někdy se situace lépe a dříve vyřeší, pokud cizinec poskytne „finanční příspěvek“. Ne vždy je to však nutné. Ale bohužel se může stát, že finanční povzbuzení bude naopak základním předpokladem spolupráce.

Na Ukrajině existuje několik časových pásem. Oficiálním časem je čas kyjevský, což znamená o hodinu více než je náš čas v České republice. V různých oblastech /hlavně v Zakarpatí/ se můžeme setkat s tím, že lidé používají odlišný čas, který může být posunut až o 2 hodiny od kyjevského dopředu či dozadu z nejrůznějších důvodů.

Nejvhodnější dobou pro turistickou návštěvu hlavně zakarpatské Ukrajiny je jaro – počasí je příznivé, prší méně než v létě a je zde méně turistů, i když ani v létě nejsou zatím zakarpatské kopce plné návštěvníků. Léto je ideální pro pobyt na Krymu a na pobřeží Černého moře, kde nemusí mít turisté strach ze špatného počasí, většinou je zde slunečno a teploty více než příjemné. Zasněžená Ukrajina je nejkrásnější v prosinci či lednu.

Na Ukrajině je velké množství pravoslavných památek – chrámy, kaple, kláštery apod. Pokud chcete navštívit některý z takových objektů, je nutné dodržovat místní náboženský zvyk – muži musí mít při vstupu dlouhé kalhoty, ženy dlouhou sukni a šátek na hlavě. Pokud je památka turisty často navštěvovaná, je většinou možné si u vchodu koupit nebo půjčit pokrývku hlavy a lehký plášť nebo velký šátek, do kterého se omotáte.

Tradičním ukrajinským pokrmem je „boršč“ - nejde tedy o tradiční ruské jídlo, jak se mnozí cizinci mylně domnívají. Součástí boršče je samozřejmě červená řepa, ale je to jen jedna z mnoha ingrediencí, ne nejdůležitější přísada. Ukrajinská kuchyně je velmi pestrá a zajímavá, není však cílem této práce se podrobně zabývat ukrajinskými tradičními pokrmy.

Z nápojů je velice vhodné na Ukrajině ochutnat „kvas“ – jde o velmi lehce alkoholický nápoj, který se vyrábí z černého žitného chleba. Čerstvý kvas si můžete koupit kdekoli ve větších městech na ulici, před nádražím apod., kde ho místní ženy od ranních hodin stáčí do kelímků různých velikostí ze žlutých či zelených cisteren. Je to velice oblíbený nápoj všech Ukrajinců, zvláště v horkém počasí přijde k chuti a je velmi levný. Je možné si koupit také pasterovaný kvas různých druhů v plastových lahvích, ale ten se samozřejmě od čerstvého chuťově liší.

Převážná většina cedulí, nápisů a vysvětlivek je na Ukrajině napsána jen v azbuce, dokonce i v těch nejnavštěvovanějších místech, nádražích a muzeích, proto je velice vhodné při cestě na Ukrajinu znát základy ukrajinštiny, ruštiny nebo alespoň azbuku.

2.4 Zvyklosti důležité pro obchodní jednání²⁶

Přestože se většina ukrajinských obchodních partnerů snaží v obchodním styku co nejvíce přiblížit evropským zvyklostem, měli bychom být připraveni na některé typické rysy chování Ukrajinců, zvláště pak u starších generací a ve státním sektoru.

Ranní obchodní jednání bývají nejdříve kolem deváté hodiny. Oblíbené jsou pracovní obědy nebo večere. Dochvilnost není na Ukrajině ničím extrémně důležitým. Pokud váš ukrajinský obchodní partner nepřijde na sjednanou schůzku včas, není nutné propadat panice, ale v klidu nějakou dobu počkat. Běžné zpoždění by však nemělo být větší než 10 až 20 minut. Velice často je zapříčiněno dopravními obtížemi. Není také úplně neobvyklé, že ukrajinský partner na poslední chvíli schůzku přesune na jiný termín nebo ji dokonce zruší. Proto bývá rozumné si nechat termín potvrdit, než se na jednání vypravíte.

Je obvyklé si při představování vyměnit vizitky. Mohou být v ukrajinském, ruském či anglickém jazyce – dle obchodního partnera a s ohledem na geografickou oblast na Ukrajině /na západě Ukrajiny nejlépe v ukrajinském jazyce, na východě je vhodnější ruský jazyk/. Na Ukrajině není zvykem používání titulů, při oslovení se užívá jméno a jméno po otci, tzv. „otčestvo“. Při podávání ruky je vhodné dívat se partnerovi do očí.

Většina ukrajinských obchodních partnerů nejedná chladně, naopak jsou spontánní a dávají najevo emoce. Kromě podepsané obchodní smlouvy je pro ně také důležitý pozitivní mezilidský vztah a příjemná atmosféra při jednání, pokud to dovolují okolnosti. Někdy se může stát, že vás ukrajinský partner pozve nejen na oběd nebo večeri, ale také na chatu nebo do sauny. Pokud se téma hovoru dotkne Ukrajiny, není vhodné cokoli kritizovat, i

²⁶ ZAMYKALOVÁ, Miroslava: Mezinárodní obchodní jednání, Professional Publishing, Praha 2003, ISBN 80-86419-28-2
<http://businessinfo.cz/cz/clanek/ukrajina/ukrajinci-jsou-hrdi-neurazte-je/1000905/46856/>

kdyby ukrajinský partner mluvil sám nelichotivě například o ukrajinské politice apod. Ukrajinci jsou velice hrdý národ, jsou pyšní na své tradice, kulturu a historii.

Na druhou stranu však je třeba mít na paměti, že na Ukrajině „co je psáno, je dáno“. Pokud se tedy na něčem s obchodním partnerem dohodnete, je nutné věc písemně potvrdit, abyste se vyhnuli případným nedorozuměním. Dlouhodobé osobní kontakty založené na vzájemné důvěře snižují nebezpečí nekorektních praktik jako všude jinde na světě. Při obchodním jednání není vhodné vyvíjet nátlak, ukrajinský partner většinou potřebuje určitý čas na rozmyšlenou a vyjednávání bývají dlouhá. Projevy nesouhlasu Ukrajinci obvykle vyjadřují přímo s vhodným vysvětlením a to samé očekávají od svých obchodních partnerů. Nesouhlas však není vyjádřením neochoty další spolupráce, spíše formou smlouvání a vyjednávání.

Nejvhodnější jazyk pro obchodní jednání na Ukrajině je ukrajinština nebo ruština - na západní Ukrajině je lépe použít ukrajinštinu, ve východní části Ukrajiny ruštinu. Ruský jazyk ovládají na Ukrajině téměř všichni, ale obyvatelé západní Ukrajiny silně upřednostňují svůj oficiální národní jazyk. Angličtina je v obchodním styku také používána a mladší generace ji dokonce často preferují.

Pokud chceme spolupracovat s ukrajinskými společnostmi, musíme vzít bohužel v úvahu, že na Ukrajině je samozřejmostí vysoká míra korupce, složitá byrokracie, nesrozumitelná legislativa, a také kriminalita. Jednání může být komplikováno či zdržováno nejrůznějšími byrokratickými omezeními, což vyžaduje trpělivost a cílevědomost. Při jednání se zaměstnanci státních podniků a orgánů se setkáme s přísným rozlišením postavení, v soukromé sféře se pravidla etikety obchodního jednání blíží evropským zvyklostem.

Obchodní jednání mohou probíhat na Ukrajině po celý rok s výjimkou konce roku a první poloviny ledna, kdy Ukrajinci slaví pravoslavné Vánoce, a květnových státních svátků v první dekádě května, kdy mnoho Ukrajinců jezdí na jarní dovolenou. Letní dovolené začínají již začátkem června, protože školní prázdniny také začínají na Ukrajině již v červnu. Hlavní letní prázdninová sezóna pak kulminuje v červenci a srpnu.

Starší generace obchodních partnerů na Ukrajině upřednostňuje klasický styl oblečení – muži oblek a kravatu v konzervativních barvách, ženy hlavně kostýmky a decentní šaty.

Mladší generace se řídí módními trendy, obléká se většinou velmi elegantně a kvalitně. Zvláště ženy chodí na Ukrajině opravdu velmi dobře oblekány a dávají si velice záležet na doplňcích. Muži kladou velký důraz na moderní obuv, která musí být vždy dokonale čistá.

Poznání ukrajinské kultury nám může být užitečné také pro pochopení jiných kultur. Je velice blízká ruské kultuře a částečně blízká ostatním slovanským kulturám. Pokud tedy víme, jak jednat s ukrajinským obchodním partnerem a jak se chovat ve společnosti Ukrajinců, velice rychle a lehce se naučíme komunikovat s ruským partnerem a pobývat ve společnosti Rusů. Samozřejmě je nutné znát základní historická fakta o vztahu obou zemí, abychom se nedostali do trapné situace. Jako všechny národy jsou totiž Ukrajinci citliví na přirovnávání či dokonce zaměňování s jinými národy, zejména pak s ruským. Hlavně Ukrajinci na západě země jsou velice hrdí na svou nezávislost. Proto bychom se neměli zmýlit při identifikaci příslušníků těchto národů a velmi pozorně se zaměřit i na odlišnosti těchto jinak pro nás velice podobných kultur. Jednoduše se dá říci: Ukrajina není Rusko a Ukrajinci nejsou Rusové. Tento fakt bohužel velice často uniká starší české generaci, která nezdědala zaměňuje tyto dvě země a národy bez jakéhokoli zaváhání!

3. Předpoklady a podmínky vzájemného cestovního ruchu

3.1 Ukrajina

3.1.1 Atraktivita

Ukrajina je obrovská země s obrovským množstvím velice zajímavých míst. Není možné zde ani zmínit většinu těchto míst, proto uvádím jen ty, které jsou nebo by mohly být pro české turisty nejpoblárnější.

Kyjev

Hlavní město Ukrajiny, rychle se rozvíjející metropole, centrum kultury a náboženství je jedním z nejvíce navštěvovaných míst na Ukrajině. Kyjev je typické sovětské město, které zaujme svou velikostí a velkolepostí. Centrem Kyjeva je náměstí Majdan Nezaležnosti, které bylo místem Oranžové revoluce v roce 2004. Hlavní ulicí Kyjeva je Chreščatyk. Nejnavštěvovanější zajímavostí v Kyjevě je Kyjevsko-pečerská lávra, což je rozlehlý komplex chrámů a klášterních budov situovaných na krásném místě nad řekou Dněpr a v tamějších podzemních chodbách a jeskyních.

V Kyjevě je obrovské množství nejrozličnějších muzeí, památníků a chrámů. Například Muzeum Černobylu nebo muzeum Velké vlastenecké války 1941-45, které se nachází v podstavci obrovského památníku Matky vlasti. Jde o sochu z dob socialismu, která je vysoká 102 m /Socha Svobody v New Yorku je vysoká 93 m/. Kyjev má také velice pěkné okolí, například můžeme navštívit Černigov – komplex chrámů vzdálený 2h maršrutkou či 4,5h električkou od Kyjeva nebo skanzen Perejaslavl Chmelnickij, který je od Kyjeva vzdálen 1,5h maršrutkou.

Černobyl

Jaderná elektrárna, která se dostala do povědomí lidí tím, že se zde 26.4.1986 stala havárie, která měla a stále má negativní dopady na životní prostředí a životní osudy statisíců obyvatel okolí nejen na Ukrajině. Právě toto dnes opuštěné a mrtvé místo se v současné době stává stále více vyhledávanou dosti unikátní destinací cestovního ruchu. Příroda v okolí se pomalu obnovuje, i když zde v současnosti žijí převážně zmutované druhy rostlin a živočichů a právě to zřejmě láká mnohé turisty.

Krym

Tento poloostrov omývaný Černým a Azovským mořem je skutečným pokladem Ukrajiny. Na malém kousku země zde najdeme hory, jeskyně, nádherné pobřeží, nekonečné pláže, lázeňská a relaxační centra i kulturní památky a zábavní zařízení ve městech. Krym je oblíbeným místem rekreace movitějších Ukrajinců i zahraničních návštěvníků, hlavně Rusů, kteří zde tradičně tráví léto.

Centrem Krymu je Simferopol, město samotné je pěkné a čisté, není však pro turisty důležité z hlediska historických památek nebo kulturních zajímavostí, ale především jako informační turistické centrum a dopravní uzel, odkud se dostanou prakticky všude po Krymu, protože právě odsud vyjíždí autobusové, trolejbusové a vlakové linky dopravující cestující do všech turisticky vyhledávaných destinací na Krymu. V okolí Simferopolu se nachází obrovská náhorní plošina Čatyr-Dag, která je známá svými jedinečnými obrovskými krápníkovými jeskyněmi.

Jedním ze skvostů na Krymu je město Bachčisaraj a jeho okolí. Bachčisaraj je centrem tatarské kultury, můžeme zde navštívit starobylý Chánův palác. V okolí se nachází několik skalních měst, z nichž nejznámější jsou Čufut Kale, Mangup Kale a Tepe Kermen.

Nejznámějším turistickým centrem na Krymu je město Jalta, kde můžeme navštívit palác Livadia a mnoho dalších historických památek, hlavně kostelů. V okolí se nachází Voroncovův palác v Alupce, malý zámek a symbol Krymu Vlastovčí hnízdo, hora Aj-Petri s nádhernými výhledy, Nikitské botanické zahrady, vodopád Učan-su a mnoho dalšího.

Opravdu nádherným městem je Sevastopol, dříve uzavřené město, kam mohli do roku 1996 jen námořníci ruské Černomořské flotily a jejich rodiny nebo lidé se zvláštním povolením. Dnes sídlo ruské a ukrajinské Černomořské námořní flotily s jedinečnou atmosférou a mnoha památkami lákajícími turisty. K nejzajímavějším patří malý poloostrov Chersonés, bývalá kolonie starověkého Řecka, dnes rozlehlé ruiny antického města, které jsou přístupné turistům do pozdních večerů. Zajímavým výletem je například nedaleké městečko Balaklava, kde se v místním zálivu v minulosti tajně opravovaly ponorky a dnes jsou tyto prostory přístupné turistům.

K nejkrásnějším přímořským místům na Krymu patří starobylé město Jevpatoria, rozlehlá středověká pevnost Sudak, která byla v minulosti součástí Velké hedvábné cesty, či ruiny antických měst v Kerči.

Zakarpátí

Zakarpátí láká hlavně díky nedotčené přírodě a tradičnímu způsobu života místních obyvatel v horských dědinách. Oblíbené jsou letní toulky po ukrajinských kopcích a poloninách /travnaté pláně ve vysokých nadmořských výškách/, cyklistické zájezdy nebo v zimě lyžování a snowboarding na upravených sjezdových tratích, ale i v neupraveném horském terénu. Velmi častým cílem turistů bývá v létě nejvyšší hora Ukrajiny Hoverla a Siněvirský národní park s plesovým jezerem, historickými budovami a muzeem lesosplavu.

Kromě přírody zde můžeme navštívit město Užhorod, kde se nachází Užhorodský zámek a skanzen Zakarpátí s československou architekturou 20. a 30. let. Zajímavý je také hrad ve městě Mukačevo. Pro české turisty je velmi lákavá návštěva městečka Koločava, kde v minulosti žili a zemřeli hlavní hrdinové románu Ivana Olbrachta Nikola Šuhaj loupežník. V Koločavě najdeme hrob Nikoly Šuhaje i dalších postav románu a je zde také muzeum Ivana Olbrachta. Místní obyvatelé se teprve začínají učit, jak využít atraktivitu své vesnice ke zlepšení své vlastní ekonomické situace i postavení své obce v regionu.

Pokud se týká zimních radovánek, nejvýznamnějším zimním střediskem v ukrajinských Karpatech je středisko Bukovel, které se v posledních letech rozrůstá a modernizuje neuvěřitelným tempem. V minulé sezóně zde bylo v provozu 50 km sjezdovek. Dalším významným střediskem je Drahobrat, které je menší a výše položené, tudíž hůře dopravně dostupné a nabízející méně služeb.

3.1.2 Dostupnost z ČR

Ukrajina je, co se týká dopravní dostupnosti, velmi snadným cílem českých turistů. To samozřejmě podporuje neorganizovaný cestovní ruch. Na druhou stranu vzdálenost a velikost Ukrajiny není zanedbatelnou maličkostí, takže rekreanti vyžadující větší komfort při cestování jistě upřednostní organizovanou dopravu i se zajištěnými kulturními přestávkami a noclehy ve městech.

Letecká doprava

Denně je možné z Prahy létat přímo do několika měst na Ukrajině, nejčastěji do Kyjeva, Charkova, Dněpropetrovsku, Simferopolu nebo Oděsy. Do Kyjeva létá společnost ČSA nebo Aerosvit 1-2 krát denně. Dále můžeme cestovat z ČR s přestupem v zahraničí se zahraničními cestovními kanceláři, což bývá finančně výhodnější. Kyjevské mezinárodní letiště Borispol je asi 34 km vzdálené od centra Kyjeva a slouží pro mezinárodní i pro vnitrostátní lety. Z tohoto letiště jezdí městská doprava jednou za hodinu do centra města nebo je možné použít taxi. Ostatní letiště jsou umístěna blíže centrům měst. Letenky na Ukrajinu jsou výrazně dražší než letenky do západní Evropy, je těžké sehnat na Ukrajinu například nízkonákladový let, proto pokud zájezd organizovaný CK zahrnuje leteckou dopravu, bývá finančně dost nákladný.

Železniční doprava

Každý den můžeme cestovat přímým vlakem ukrajinských železnic, který jezdí na trase Praha – Krakow – Przemyśl - Lvov – Kyjev. Cesta trvá necelých 37 hodin a součástí je příjemná šestihodinová přestávka v Krakově. Vagóny nejsou české, ale ukrajinské, takže se v nich setkáme se specifiky ukrajinského cestování, více o tomto tématu v kapitole 3.1.3. Vlak vyjíždí ve 20.55h z Prahy a do Kyjeva přijíždí v 10.29 dopoledne, což je praktické vzhledem k dalšímu cestování po Ukrajině nebo pro hledání ubytování přímo v Kyjevě. Tato varianta bývá nejlepší, cestujeme-li na Krym nebo do východní části Ukrajiny vzhledem k možnosti přestupů v Kyjevě. Cestuje se v kupé pro 3 osoby a dle mezinárodních pravidel mohou být v jednom kupé jen muži nebo ženy, ve vlaku se však cestující mezi sebou většinou dohodnou a vymění si místa dle potřeby. Jízdenku je vhodné si obstarat co nejdříve, protože v ČR je k prodeji jen 8 míst na jeden spoj, ostatní se prodávají na Ukrajině. Další možností je cestovat s přestupem, trasa vede přes Košice a Lvov. Tato varianta je levnější a rychlejší, cesta do Kyjeva trvá necelých 33 hodin.

Protože ukrajinská železnice používá koleje s jiným rozchodem, nezvyklou součástí cesty na Ukrajinu je výměna podvozků vagónů na hranicích s Ukrajinou. Pro Čechy je to jistě zajímavá podívaná, ale prakticky vzato je tato činnost pouhým zdržením cesty o několik hodin. Cestovní kanceláře železniční dopravu zpravidla nepoužívají, s výjimkou cestovní kanceláře Českých drah.

Velmi používanou variantou individuálního cestování je nejlevnější možnost - dojet vlakem na Slovensko do Michalovců nebo do Prešova, odtud pak autobusem do Užhorodu. Tato kombinovaná možnost je nejvhodnější, cestujeme-li jen do západní části Ukrajiny, do tzv. Zakarpatí.

Autobusová doprava

Každý týden jezdí z Prahy, Brna, Hradce Králové, Olomouce nebo Ostravy několik autobusů přímo na Ukrajinu. Důvodem je skutečnost, že mnoho Ukrajinců jezdí do České republiky za prací, takže autobusové linky nemají problém s vytížeností. Nejčastěji jezdí autobusy jen do západní části Ukrajiny na Zakarpatí do měst Užhorod nebo Mukačevo, ale některé až do Lvova, Vinicje nebo Kyjeva.

Další možností autobusové dopravy na Ukrajinu je cesta autobusem do Michalovců - z ČR jezdí několik autobusů denně. Z Michalovců do Užhorodu jezdí 5 autobusů denně v první polovině dne, zpět potom jezdí také v první polovině dne, cesta trvá asi 2 hodiny.

Automobilová doprava

Při vlastní automobilové dopravě na Ukrajinu je nutné počítat s delším čekáním na Ukrajinských hranicích a s důkladnou prohlídkou zavazadel i vozidla. Není to pravidlem, ale velmi často se stává obojí. Silniční síť je ve většině oblastech na Ukrajině na nízké úrovni, ale na hlavních tazích se začínají budovat kvalitní rychlostní silnice. Také značení podél silnic nebývá dokonalé. Další překážkou cestování vlastním automobilem na Ukrajině je korupce policistů, jednání s nimi nemusí být vždy příjemné a to ani v případě, že „právo“ je na vaší straně. Ve vesnických oblastech není neobvyklé, že řidiči musí omezit svou jízdu, protože přes silnici přechází stádo dobytka, v lepším případě s lidským doprovodem. Doklady nutné pro přejezd hranic jsou uvedeny v kapitole 3.1.6.

3.1.3 Doprava na Ukrajině

V současné době není dopravní situace příliš uspokojivá, je ale těžké tento problém vyřešit vzhledem k velké zaostalosti dopravní infrastruktury a rozloze Ukrajiny. V turisticky oblíbených destinacích doprava nepředstavuje vážnou překážku uspokojení spotřebitelů služeb cestovního ruchu, pokud však nevyžadují evropskou úroveň služeb. V budoucnu se počítá s modernizací dopravy, integrací do mezinárodního dopravního systému,

zvyšováním bezpečnosti a zajištěním ochrany životního prostředí. Priorita investic do oblasti dopravy je v současné době spojena také s pořádáním fotbalového mistrovství Evropy UEFA 2012, které se bude konat v Kyjevě, Dněpropetrovsku, Doněcku a Lvově. Náhradními či dodatečnými místy budou ještě města Charkov a Oděsa. I přes nižší úroveň dopravy na Ukrajině nebo možná právě díky ní se lidé, kteří navštívili Ukrajinu, shodují na tom, že cestování na Ukrajině je jedním z nejhlubších zážitků, jaký lze v této zemi prožít.

Letecká doprava

Letecké spojení mezi největšími městy, jako je Lvov, Oděsa, Kyjev, Dněpropetrovsk nebo Simferopol je možné minimálně jednou denně. Do menších správních středisek /Užhorod, Ivano-Frankovsk apod./ je možné letecky cestovat několikrát týdně. Nejznámějšími a nejpoužívanějšími leteckými společnostmi zajišťujícími vnitrostátní dopravu jsou Ukrainian International Airlines, Lvovski Avialinii, Tavria nebo Krymskie Avialinii. Přestože je Ukrajina několikanásobně větší než Česká republika, letecká doprava není při turistických cestách v zemi velmi užívaná, protože je finančně nákladná. V současné době dochází k modernizaci mezinárodních letišť, podpoře poptávky po mezinárodních i vnitrostátních letech a k zavádění globálních satelitních systémů.

Železniční doprava

Železniční doprava je při cestování na Ukrajině velice populární díky své originalitě, velké dostupnosti a finanční výhodnosti. Je oblíbená nejen turisty, ale také místními obyvateli. Vlaky jezdí většinou relativně přesně a velmi často jsou vzhledem k velkým vzdálenostem na Ukrajině používány pro noční přejezdy. Většina vlaků vyjíždí tak, aby do velkých měst přijížděla ráno nebo alespoň v pohodlný denní čas. Jízda vlakem je jedinečnou příležitostí, jak poznat povahu Ukrajinců. Jsou velmi otevření, milí a přátelští. Nejtypičtějším zvykem při cestování vlakem na Ukrajině je si v kupé navzájem nabídnout jídlo, pití a vše potřebné pro pohodlnou cestu. Železniční dopravní síť zajišťuje všechny základní služby, ne však na evropské úrovni. Svou celkovou délkou 22 803 km zaujímá 4. místo na světě po USA, Rusku a Kanadě.

Na Ukrajině můžeme cestovat „příměstskými vlaky“ /primiskimi/, kterým se lidově říká električka. Tento typ vlaků jezdí v okolí velkých měst do „vzdálenosti“ asi 4 hodin jízdy. Většinou jsou vybaveny jen dřevěnými lavicemi. V těchto vlacích se nepoužívají místenky, jízdenky je možné zakoupit v pokladnách na nádražích nebo přímo ve vlaku. Cesta

električkami nebývá nezajímavá – během cesty mají cestující možnost poslouchat hraní místních studentů či hudebníků, kteří si tak přivydělávají na živobytí. Kromě toho během celé cesty prochází vlakovou soupravou vždy několik prodavačů, hlavně důchodců, kteří prodávají vše, na co si člověk jen vzpomene od občerstvení a nápojů přes noviny, časopisy a knihy až po kapesníky, ponožky, zrcátka, baterky a další drobnosti.

Levnější variantou na delší vzdálenosti jsou „passažirskije vlaky“, což jsou rychlíky, které zastavují ve většině větších stanic. Naopak nejnákladnějším typem jsou „švidkije vlaky“ – rychlíky, které staví pouze v několika největších stanicích. Dále je možné cestovat tzv. obchodní třídou – „firmennymi vlaky“, které mohou být passažirskije i švidkije. Jde o typ vlaku se zvýšeným pohodlím, ne vždy je tomu tak ovšem v praxi.

Značkou SV jsou označovány „vagóny vyšší třídy“, kde v jednom uzavřeném oddílu cestují dva lidé. Jde o finančně nákladný typ železniční dopravy, v ceně bývá zahrnuta snídaně nebo občerstvení během cesty. V „kupjejnomo vagóně“ cestují v každém oddíle čtyři lidé, jde o tzv. 2. třídu - tento způsob dopravy ale není ani příliš levný ani bezpečný. Nejvíce turisté na Ukrajině využívají tzv. „plackartu“, což je označení pro místenku. Plackarta je pro běžného turistu nejvýhodnější třídou. Jedná se o otevřený vagón, kde v každém oddíle cestuje šest lidí. Tento druh cestování není příliš komfortní, ale je velice vhodný zejména pro několikadenní cesty díky relativní svobodě pohybu a relativní bezpečnosti.

„Provodnik“ je průvodčí, který má na starosti jeden vagón - stará se o úklid, vydává ložní prádlo, vaří na požádání čaj, kávu nebo prodává drobné občerstvení. V každém vagóně, který má vyšší úroveň než tzv. plackarta můžeme nalézt tzv. „kipjatok“. Jde o nádrž na vařící vodu, která slouží cestujícím pro přípravu čaje, kávy, instantní polévky apod. po dobu jízdy vlakem. Jízdenka je kontrolována při vchodu do vlaku, po rozjezdu vlaku ji musí cestující odevzdat průvodčímu, na konci cesty je možné si požádat o její vrácení. Jízdenky lze koupit na každém nádraží. V letní sezóně jsou vlaky plné hlavně ve směru k moři, proto je vhodné kupovat si jízdenku co nejdříve dopředu. Ve velkých městech můžeme koupit jízdenky kromě vlakových nádraží často také v železničních pokladnách v centrech měst /mezinárodní jízdenky jsou často prodávány jen tam, proto není vhodné nechávat nákup jízdenky na poslední chvíli/ nebo v cestovních kancelářích, které mají oprávnění prodávat jízdenky.

Autobusová doprava

Autobusy zajišťují na Ukrajině spojení mezi všemi významnými městy. Tento druh dopravy je někdy rychlejší než vlaková doprava, často pohodlnější, ale dražší. Je velice používaná hlavně tam, kde vlaky nejedí vůbec - například na Krymu podél jižního pobřeží nebo v Zakarpatí. Ve větších městech často existuje několik autobusových nádraží, což někdy znesnadňuje a hlavně zpomaluje přestupy. V autobuse se někdy setkáme kromě řidiče také s tzv. administrátorem nebo konduktorem, jehož prací je koordinovat vše během jízdy - prodává lístky, rozhoduje o vhodnosti cestujících apod. Administrátor někdy nejedí s řidičem po celé trase, pokud se naplní autobus už na výchozí stanici, není ho více potřeba. Na Krymu jezdí poměrně luxusní autobusy v ostatních oblastech spíše starší typy. Pokud je v autobuse volné místo /někdy i pokud není/, řidič vám zastaví k nastoupení kdekoli během cesty, cenu jízdenky v tomto případě určuje řidič, ale nebývá nevýhodná, spíše naopak, protože nedostanete jízdní doklad. Na Ukrajině lze tedy stopovat i autobusy.

Na Ukrajině je možné také cestovat trolejbusem, a to nejen na krátké vzdálenosti! Nejdelší trolejbusová linka na světě jezdí na poloostrově Krym, spojuje město Simferopol a Jaltu, cesta trvá asi 2,5 hodiny. Trolejbus překonává po krásné silnici průsmyky Krymských hor, jde tedy o cestu s velice pěknými výhledy, avšak méně komfortní způsob cesty ze středu na jih Krymu. Tato trolejbusová linka je velmi využívána místními lidmi.

Na Ukrajině působí společnost Autolux (Автолюкс), která funguje na podobných principech jako česká společnost Student Agency. Služby poskytované na prodejních místech, kvalita autobusů i ostatní služby jsou na úrovni západních standardů. Jediným rozdílem je, že většinou je nutné hovořit ukrajinsky nebo rusky.

Městská hromadná doprava

Typickou dopravou pro Ukrajinu a Rusko jsou „maršrutky“. Jde o minibusy nebo dodávky se sedadly v zavazadlovém prostoru, které jsou rychlejší variantou autobusů, nejsou tak přeplněné a používají se hlavně na kratší vzdálenosti. Nejvíce se s nimi setkáme ve větších městech, kde doplňují městskou hromadnou dopravu – autobusy, trolejbusy a tramvaje. V Kyjevě a Charkově můžeme dále použít metro. Zvláště v metru je vhodné věnovat zvýšenou pozornost svým osobním věcem. Jízdné v ukrajinské hromadné dopravě se platí přímo u řidiče /v maršrutách, tramvajích, trolejbusech, autobusech/ nebo je možné si předem koupit jízdenku či žeton /v metru, někdy na tramvaje, autobusy, trolejbusy/.

Častým způsobem je také platba s pomocí ostatních cestujících. Cestující tedy může nastoupit do jakýchkoli dveří dopravního prostředku, po ostatních cestujících pošle řidiči peníze, ten mu případně stejným způsobem vrátí. Většina Čechů se tomuto způsobu placení jízdného diví, ale na Ukrajině to funguje velmi dobře a neexistuje, že by byl někdo neochotný vám pomoci nebo že by se dokonce peníze cestou ztratily. Někdy bývá v autobusech tzv. konduktor, který prochází celý vůz a prodává jízdenky.

Taxi

Ve větších městech většinou existují relativně jednotné ceny, není tedy možné smlouvat. Jinde však je smlouvání více než vhodné, protože jako cizinci vám většina taxikářů nabídne vyšší cenu než je obvyklá. Tzv. černý taxík /neoznačený/ je levnější než oficiální, a také se dá ještě smlouvat. Taxi jezdí až do vzdálenosti okolo 100 km a ve více lidech nejsou drahé. Na některých místech se turisté mohou setkat také s tím, že jediným možným způsobem dopravy k turistické zajímavosti bude taxi a to dokonce i přesto, že půjde o turisticky velmi navštěvované místo /například národní park Velký kaňon na Krymu/ – je to jeden z příkladů ukrajinské podpory zaměstnanosti obyvatelstva.

3.1.4 Ubytování a stravování

Hotely

Vzhledem k minimálně rozvinuté obecné ukrajinské městské vybavenosti situace ve vybavenosti ubytovacími zařízeními není optimální. Poptávka po kvalitním ubytování značně přesahuje nabídku, na Ukrajině je nedostatek hlavně 3 a 4 hvězdičkových hotelů. Obecně je ubytování v hotelech s odpovídající úrovní na Ukrajině drahé a pro cestovní kanceláře, které zpravidla profitují na množstevních slevách, finančně obtížně dostupné. Dalším problémem bývá, že i přestože se ubytovací zařízení pyšní několika hvězdičkami, často se stává, že vybavení neodpovídá evropským normám. Obvykle je situace taková, že vybavení a služby odpovídají úrovni o jednu hvězdičku méně než jsme zvyklí v ČR. Levných hotelů či hostelů je na Ukrajině nedostatek.

Tato sféra je tedy otevřená zahraničním i domácím investicím. V současné době na Ukrajině působí například řetězce společností Inter-Continental, Hilton, Sheraton Hotels & Resorts, Marriot International, Accor Group nebo Comfort Green Hotels Holiday.²⁷

²⁷ http://www.hotelexecutive.com/bus_rev/pub/003/301.asp

Nejluxusnější hotely najdeme v turisticky oblíbených destinacích – v Kyjevě, Oděse a na Krymu v oblasti kolem Jalty. Úroveň zdejších hotelů je srovnatelná se západní Evropou, ale ceny jsou velice vysoké i ve srovnání s Evropou. Existuje zde levnější varianta v podobě sovětských panelákových hotelů. V menších městech nebo na venkově nenalezneme hotely žádné nebo jen hotely na nesrovnatelně nižší úrovni. Ty jsou velice levné, ale často zde není možnost stravování a někdy dokonce ani možnost teplé vody.

Poptávka po menších hotelech s 20 až 30 pokoji je v současnosti často řešena koupí několika bytů v budově, z nichž alespoň jeden je v přízemí a slouží jako hlavní vchod a recepce. Tento druh investice není tak nákladný jako výstavba nového hotelu, navíc jde o investici umístěnou do center měst. Tento druh ubytování, tzv. mini-hotely, obvykle nabízí služby na vysoké úrovni vhodné pro business klientelu. Většina klientů mini-hotelů jsou však turisté, kteří navštěvují Ukrajinu neorganizovaně. V roce 2007 tvořil jejich podíl v mini-hotelech 92%, 4% podíl tvořili turisté, kteří cestovali prostřednictvím cestovní kanceláře a 4% tvořila business klientela.²⁸

Kempy a turistické ubytovny

Většinu kempů najdeme na periferiích měst a na pobřeží, ale některé jsou například i v Zakarpatí. Kvalita služeb je často podprůměrná, ale situace se zlepšuje každým rokem. Turistické ubytovny „turbázy“ najdeme hlavně v Karpatech a na Krymu. Nabízí nocleh, individuální přípravu jídla a jsou poměrně levné.

V soukromí

Na Ukrajině je tento způsob ubytování velice rozšířený a oblíbený díky přátelské a pohostinné povaze místních lidí a příznivým cenám ve srovnání s hotely. Bohužel neexistuje žádná organizace, která by komplexně zajišťovala, podporovala či organizovala tuto službu. Nejobvyklejším způsobem dopátrání se možnosti takového ubytování je se přímo ptát místních obyvatel nebo taxikářů, kteří jsou většinou na takovou situaci připraveni a přímo vás dovezou na místo. Ve velkých městech /Kyjev, Oděsa, Lvov nebo na Krymu/ je situace mnohem jednodušší, protože na vlakových a autobusových nádražích zpravidla postávají ženy nabízející pronájem pokojů nebo celých bytů či domů. Poznáme je podle cedule „kvartira“ /byt/, „komnata“ /pokoj/ nebo „žiljo“ ubytování. Ceny závisí na sezóně, ale také na schopnosti turistů smlouvat. Ceny klesají s počtem nocí.

²⁸ http://www.hotelexecutive.com/bus_rev/pub/003/259.asp

Stravování a nákupy

Ve větších městech jsou restaurace i obchody naprosto srovnatelné s českými. Ve městských restauracích se často setkáme s tím, že je k výsledné částce připočtena přírážka za obsluhu. „Kafé“ většinou označuje podnik vhodný ke stravování a popíjení piva. Na vesnicích či v horách je úroveň velmi nízká, ale všude můžeme nakoupit základní potraviny a hygienické potřeby. Ve vesnických hospodách většinou nabízejí několik jídel za velmi nízké ceny, ale ne v každé vesnici tuto možnost najdeme.

3.1.5 Doplnkové služby

Zdravotní péče

Většina zdravotnických zařízení na Ukrajině nedosahuje úrovně, na kterou jsme v Evropě zvyklí. Zejména mimo velká města je zdravotnická péče poskytována na opravdu nízké úrovni. Veškerá zdravotní péče je na Ukrajině poskytována turistům z ČR za úplatu, proto je nezbytné se před cestou pojistit! Ve velkých městech se můžeme setkat také se soukromými zdravotnickými zařízeními, které nabízí vyšší úroveň služeb, jde většinou o stomatologické ordinace a platba za ošetření je zde několikanásobně vyšší než v běžných státních zařízeních.

Telekomunikace

Místní telekomunikace je na Ukrajině zajišťována státní společností Ukrtelekom, meziměstská a mezinárodní společností Utel. Kromě nich na Ukrajině působí okolo dvanácti mobilních operátorů, kteří si výrazně konkurují, takže ceny volání nejsou vysoké ani pro běžné obyvatele /na rozdíl od České republiky, kde chybí konkurence a ceny se stále drží neúměrně vysoko/. Mezi nejvýznamnější mobilní operátory patří Kievstar GSM, Golden Telecom, WellCOM, MTS nebo Life. Pro turisty je tato informace velice důležitá, protože na Ukrajině si můžete prakticky v každém městě v obchodech nebo v pouličních stáncích koupit ukrajinskou SIM kartu, jejíž cena není vysoká a z níž volání domů i po Ukrajině není drahé. Navíc ukrajinští operátoři nabízejí velice výhodné speciální turistické tarify.

Výměna valut

Ve větších městech a v turistických destinacích není problém s výměnou valut ve směnárnách a bankách. Nejlepší je si na Ukrajinu vzít americké dolary či eura. Někdy se můžeme setkat s tím, že pracovníci ve směnárnách budou požadovat méně opotřebované

bankovky nebo bankovky emitované maximálně před patnácti lety /u amerických dolarů/. Samozřejmě je možnost vyměnit si valuty také na černém trhu, kde existuje výhodnější kurz, z pochopitelných důvodů však není turistům tento způsob velmi doporučován.

Zábavní podniky

Ukrajinská města nabízí turistům široké spektrum zábavy na odpovídající úrovni. Ovšem mimo velká města nabídka i úroveň těchto služeb výrazně klesá. To se týká také například zakarpatských lyžařských středisek, kde po celodenním lyžování opravdu není možnost návštěvy bazénů, relaxačních středisek, kulečnicků apod., jak jsme zvyklí z evropských zimních center.

3.1.6 Vízová povinnost a jiné povinnosti

Pokud občan České republiky cestuje na Ukrajinu, nepotřebuje již v současné době vízum. K 1.9.2005 Ukrajina zrušila vízovou povinnost pro občany Evropské unie, Švýcarska a Lichtenštejnska při pobytu do 90 dní, což velmi výrazně pozitivně ovlivnilo příjezdový zahraniční cestovní ruch na Ukrajině. Dle Dohody mezi EU a Ukrajinou o ulehčení vízového procesu, která je platná od 1.1.2008, platí, že občané Evropské unie nepotřebují pro běžné cestování na Ukrajinu vízum, pokud jejich pobyt tam nebude delší než 90 dní. Pokud by však šlo o pobyt, jehož účelem je sjednocení rodiny, studium nebo zaměstnání, příslušné vízum je nutné si zařídit.²⁹ Při cestě na Ukrajinu běžný turista tedy potřebuje platný cestovní pas s minimální dobou platnosti jeden měsíc po odjezdu z Ukrajiny. Pokud pojedje vlastním automobilem, tak mezinárodní řidičský průkaz, malý technický průkaz a zelenou kartu (doklad o povinném ručení). Pokud navíc není řidič majitelem vozidla, se kterým překračuje hranici, musí mít notářsky ověřenou plnou moc k provozu vozidla s překladem do ukrajinštiny nebo ruštiny. Při přechodu ukrajinských hranic nezávisle na druhu dopravy je třeba vyplnit imigrační kartu – polovinu si celníci nechají na hranicích, druhou polovinu je nutné si uschovat a odevzdat ji při odjezdu ze země.

Pokud chce občan České republiky/EU převážet přes hranice Ukrajiny /v libovolném směru/ valuty v hodnotě větší než 3000 USD, musí na hranicích vyplnit celní deklaraci a prokázat způsob jejich nabytí. Všechny převážené valuty musí být celně deklarovány, pokud ne, mohou být zkonfiskovány a majitel může být stíhán v souladu s trestním řádem

²⁹ <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=2865&ido=2869&amb=42&idj=1>

Ukrajiny. Většina zboží dováženého na Ukrajinu podléhá dovoznímu clu, spotřební dani a DPH, navíc je u některého zboží nutná certifikace.

Maximální povolené množství alkoholu a tabákových výrobků, které může občan EU v současné době převézt přes hranice ve směru z Ukrajiny do EU je půl litru tvrdého alkoholu, 1 litr vína a 1 karton cigaret. Nesmí se převážet žádné starožitnosti a umělecké předměty. Kontroly mezi Ukrajinou a Schengenským prostorem bývají opravdu pečlivé.

3.2 Česká republika

3.2.1 Atraktivita

V této subkapitole zmiňuji jen hlavní turistické atraktivity České republiky, které jsou nebo by mohly být nejzajímavější pro ukrajinské turisty.

Praha

Hlavní město České republiky Praha je všeobecně považováno za jedno z nejkrásnějších měst v Evropě. Historické jádro města a ostatní památky přilákají ročně miliony turistů z celého světa. V Praze se nachází největší hradní komplex na světě – Pražský hrad, sídlo prezidenta České republiky, které zaujme unikátním panoramatem a je památkovou rezervací UNESCO. Praha je turisty vyhledávaná také jako zábavní centrum. V Praze je mnoho muzeí a obrovské množství různých klubů a divadel. V rámci ČR je Praha nejčastějším cílem ukrajinských turistů, kteří přijíždějí hlavně kvůli poznání pražských historických památek, architektury a kulturního života. Prahu není třeba na Ukrajině zvláště představovat - Karlův most či Pražský hrad nejsou mezi Ukrajinci neznámé termíny.

Lázně /Karlovy Vary/

Nejnavštěvovanějšími láznemi v České republice, jsou světově proslulé Karlovy Vary. Byly založeny za panování Karla IV., kdy zde byly náhodně objeveny termální prameny. Většina architektonických památek však pochází až z 18. a 19. století. Koná se zde mnoho kulturních a sportovních akcí. Ani Karlovy Vary nejsou na Ukrajině mezi lidmi, kteří cestují, neznámým pojmem. Ukrajinci si většinou nenechají návštěvu Karlových Varů ujít, ale někteří se raději ubytovávají v ostatních západočeských lázních z důvodů finančních nebo proto, že upřednostňují klidnější místo.

Hrady /Karlštejn/

Gotický hrad Karlštejn založený roku 1348 je umístěn nedaleko Prahy uprostřed zalesněných kopců. Byl vybudován českým králem a římským císařem Karlem IV. jako místo pro uložení královských pokladů včetně říšských korunovačních klenotů. Je nejnavštěvovanějším středověkým hradem v České republice. Karlštejn láká Ukrajince i ostatní zahraniční turisty díky své historii, ale také díky své snadné dostupnosti z Prahy. Na Ukrajině se ze středověku dochovaly spíše pevnosti, proto jsou nebo by mohly být české hrady pro Ukrajince velice zajímavé.

Zámky /Dětenice/

Zámek Dětenice patří v současné době, dle mého názoru, k nejunikátnějším v České republice. Jeho návštěva se stane nezapomenutelným zážitkem, protože nedílnou součástí zámku je také dobový zámecký pivovar, který je přístupný návštěvníkům, a středověká krčma, kde návštěvníci mohou prožít pravou středověkou hostinu v dobovém prostředí i atmosférou. Zámek Dětenice je od počátku svého provozování v soukromém vlastnictví, což je také patrné v osobnějším přístupu k návštěvníkům. Je velice dobře dostupný z Prahy, což je jedním z nejdůležitějších faktorů ovlivňujících návštěvnost zahraničními turisty. V zámku je také možné se ubytovat, většinou je však cílem jednodenních exkurzí.

Přírodní zajímavosti

Pohoří České republiky /hlavně Krkonoše a Šumava/ jsou velice atraktivními destinacemi cestovního ruchu jak v letní, tak v zimní sezóně. Toto se týká domácích i zahraničních turistů obecně, ne tolik však ukrajinských turistů. Ukrajinci jezdí do České republiky spíše kvůli historickým a kulturním památkám a lázním, lyžování ani horská turistika navíc nemá na Ukrajině příliš silnou tradici, i přesto ale někteří Ukrajinci v zimě do českých hor jezdí – když ne lyžovat, tak si alespoň užít zimní atmosféru.

Česká republika se, stejně jako Ukrajina, může pochlubit několika velice unikátními skalními městy, mezi nejkrásnější patří Adršpašsko-teplické skály, Prachovské skály, Labské pískovce či Český ráj. Není možné ani vhodné srovnávat skalní města na Ukrajině a v České republice, ale pokud přece, pak ta česká působí více komplexněji a jsou malebnější. Český ráj je občasným cílem ukrajinských turistů, ostatní skalní města na jejich objevení ještě čekají.

Posledními místy, které bych zde ráda zmínila a které určitě stojí za návštěvu, jsou krasové oblasti – Moravský kras a Český kras, kde nalezneme nespočet opravdu nádherných krasových jeskyní. České krasové jeskyně jsou nesrovnatelně menších rozměrů než krasové jeskyně na Krymu na Ukrajině, obojí je však fascinující a nádherné.

Dalo by se říci, že toto poslední přirovnání platí pro většinu míst na Ukrajině a v ČR. Pro Ukrajinu je typická velikost, velkolepost, pocit překvapení a určité bezmocnosti při pohledu na obrovské přírodní útvary. Pro Českou republiku naopak malebnost, útulnost, pocit údivu, ale zároveň pocit větší jistoty a bezpečí. Přírodní zajímavosti v ČR jsou většinou lépe dostupné a blíže civilizaci než přírodní zajímavosti na Ukrajině. Pro Čechy i Ukrajince by mohlo být rozhodně přitažlivé vidět jinde podobné a zároveň naprosto odlišné úkazy.

3.2.2 Dostupnost z Ukrajiny

Jelikož jsem podrobně popsala dostupnost Ukrajiny z České republiky, není nutné se více zabývat dostupností České republiky z Ukrajiny. Rozdíl je v tom, že Ukrajinci častěji než Češi užívají služeb železničních společností. Oblíbené jsou také přímé autobusové linky z různých větších ukrajinských měst do ČR, hlavně do Brna, Olomouce a Prahy. Letecký způsob dopravy využívá spíše bohatší vrstva ukrajinské společnosti. Zatímco z České republiky na Ukrajinu převažuje neorganizovaný cestovní ruch, v opačném směru převažují cesty organizované cestovními kanceláři. Ukrajinci se tolik nezajímají o různé dopravní možnosti z Ukrajiny do Čech a většinou vybírají nejjednodušší variantu.

3.2.3 Doprava v ČR

Železniční

Česká republika se může pochlubit velice hustou a stále se modernizující železniční sítí. Převážná většina turistických zajímavostí je tedy dostupná vlakem, což je ideální pro neorganizovaný cestovní ruch, který má v ČR dlouhou tradici. V České republice není, vzhledem k její rozloze, zvykem cestovat vlakem přes noc tak jako na Ukrajině, jen ve speciálních mezinárodních rychlících. V osobních vlacích i rychlících bývá oddělena první a druhá třída, první třída je dražší a většinou je umístěna v modernějších vagónech, není to však pravidlem. V českých vlacích je zakázáno kouřit. V jedné vlakové soupravě bývá jeden nebo dva průvodčí, kteří kontrolují jízdní doklady všech cestujících.

Do rychlíků, které zastavují jen ve větších stanicích, je možné si zakoupit místenku. Součástí rychlíkové vlakové soupravy bývá jídelní vůz, kde je možné si zakoupit občerstvení a nápoje. Většinou také prochází během jízdy vlakovou soupravou zaměstnanec společnosti poskytující stravovací služby ve zmíněném jídelním voze, který přímo nabízí cestujícím horké i studené nápoje.

Osobní vlaky, které staví na každé zastávce a stanici, jsou užívány na kratší vzdálenosti. Není možné si do nich zakoupit místenku, zpravidla je však možnost si připlatit za cestu v první třídě. V těchto vlacích není možné si koupit jídlo, pití, ani nic jiného, což může být pro Ukrajince přinejmenším překvapivé nebo dokonce nepochopitelné až nepohodlné.

Automobilová a autobusová

Také silniční síť je v České republice velmi hustá. Dálniční síť se buduje, ale v současné době již existuje dálniční spojení mezi hlavními velkými městy ve směru sever-jih i západ-východ. Automobilová a autobusová doprava je v ČR velice oblíbená, díky tomu ale ne vždy bezproblémová, protože v dopravních špičkách kapacita komunikací nestačí množství automobilů a dochází k dopravním zácpám zejména ve městech.

Letecká

Vnitrostátní letecká doprava není vzhledem k velikosti České republiky nijak masově využívána, letecké spojení je však možné mezi velkými městy v ČR jako je Praha, Ostrava, Brno, Olomouc či Pardubice. Tento druh dopravy by mohl být použit spíše v případě obchodních cest, kongresového cestovního ruchu nebo VIP klientů cestovních kanceláří.

Městská hromadná doprava

Jediné město v ČR, které může turistům nabídnout přesun metrem je Praha. V ostatních větších městech jezdí autobusy, tramvaje či trolejbusy, v menších městech jen autobusy. Jízdenky se kupují buď v trafikách, v automatech poblíž zastávek nebo přímo u řidiče v závislosti na konkrétním městě. V Praze je možné si jízdenku na všechny druhy MHD koupit také přes mobilní telefon.

Taxi

Ve větších městech funguje organizovaná taxi služba. Taxi je možné objednat na telefonním čísle dispečinku i několik dní nebo hodin dopředu. Dispečerka zajistí, že taxi na

vás bude čekat na dohodnutém místě ve stanovený čas. U hlavních vlakových či autobusových nádražích je většinou vyznačené místo pro stání taxi služby, kde je možné si přímo domluvit odvoz.

3.2.4 Ubytování a stravování

Hotely, pensiony

V Praze a ve větších či turisticky vyhledávaných městech jsou k dispozici hotely všech kategorií. Pensiony jsou důležitou součástí nabídky ubytování spíše v horských oblastech či v oblastech s jinými přírodními zajímavostmi. Zpravidla nabízí více osobní přístup ke klientům a služby na standardní úrovni. Nejčastějším typem stravování v hotelech i pensionech je polopenze. Snídaně bývá zesílená kontinentální, večeři si zpravidla mohou ubytovaní hosté vybrat z několika nabízených variant.

Chaty, chalupy, rekreační střediska

V turisticky vyhledávaných oblastech je zpravidla široká nabídka pronájmu chat a chalup, je možné si pronajmout celý objekt nebo jen část v závislosti na velikosti objektu. Další možností je ubytování v rekreačním středisku, kde zpravidla ubytovaní bydlí v chatkách a stravovat a mýt se chodí do společné budovy.

Ubytování v soukromí

Ubytování v soukromí není v České republice zdaleka tak populární jako na Ukrajině, i přesto se dá říci, že je jednou z využívaných forem ubytování v ČR. Nabízené objekty nebo části objektů jsou k dispozici většinou na internetu nebo v místních či celorepublikových periodikách. V některých oblastech, hlavně příhraničních, je možné se setkat s cedulemi přímo na nabízených objektech, pomocí nichž vlastníci objektů nabízejí ubytování, většinou volné pokoje.

Kempy

Kempy v České republice nalezneme poměrně často, na rozdíl od Ukrajiny však často také v malých vesnicích či přímo v blízkosti nějaké turistické atraktivity. Ne všechny poskytují své služby na odpovídající úrovni, většinou tomu odpovídá také cena. Některé kempy mají v nabídce malé chatičky na přespání, jiné nabízejí jen místo na zaparkování auta či karavanu nebo na postavení vlastního stanu.

Ubytovny, hostely, koleje

Ve větších městech je možnost ubytovat se v nějaké ubytovně nebo hostelu. Většinou nejde o příliš komfortní způsob ubytování, ale této skutečnosti většinou odpovídá také cena. Hostely najdeme v České republice spíše ve velkých městech. Univerzitní města navíc nabízí, hlavně v období letních prázdnin, ubytování na studentských kolejích, což je levný a zároveň pohodlný způsob.

3.2.5 Doplnkové služby

Zdravotní péče

V případě potřeby si ukrajinští turisté veškerou zdravotní péči v ČR hradí sami. Po předání potvrzení o zaplacení své pojišťovací společnosti na Ukrajině jim bývá proplaceno obvykle 20 – 40% nákladů, jak uvedla zaměstnankyně CK Maximatour. Doba platnosti pojistné smlouvy se zpravidla řídí dle Kyjevského času.

Telekomunikace

Ceny veškerých hovorů jsou v České republice absolutně i relativně vyšší než na Ukrajině. Čeští operátoři nabízejí koupi české SIM karty, ovšem nejméně za 100 Kč a levné volání z takové SIM karty je v tomto případě ještě omezené například jen na 5 zahraničních telefonních čísel. Pro neomezené volání stojí SIM karta od 300 Kč výše. Nelze tedy hovořit o výrazné podpoře poptávky zahraničních turistů po využívání mobilních služeb místních operátorů jako je tomu na Ukrajině.

3.2.6 Vízová povinnost

Dle Dohody mezi EU a Ukrajinou o ulehčení vízového procesu, která je platná od 1.1.2008, občané Ukrajiny potřebují ke vstupu na území Evropské unie platné Schengenské vízum. Toto vízum je jim uděleno bezplatně, pokud se jedná o běžný turistický pobyt, který není delší než 90 dní. Pokud se jedná o jiný účel cestování nebo o delší pobyt, udělení Schengenského víza je zpoplatněno částkou 35 eur. Držitelé diplomatických pasů Schengenské vízum nepotřebují.³⁰

³⁰ <http://www.mzv.cz/www/default.asp?ParentIDO=2865&ido=2869&amb=42&idj=1>

4. Dotazníkové šetření na Ukrajině a v ČR – poptávka

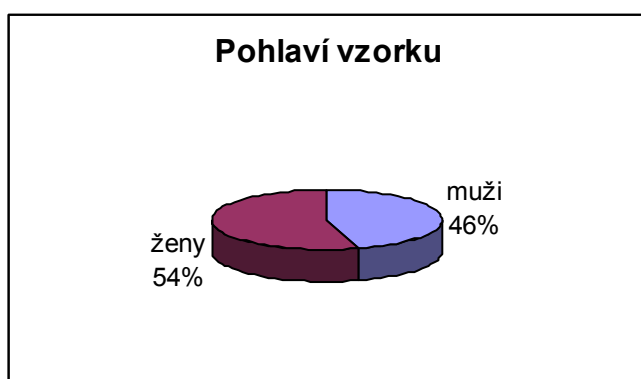
Dotazování na Ukrajině bylo prováděno během července a srpna 2008, v České republice potom v září 2008. Vzorek 400 lidí /200 dotazovaných na Ukrajině a 200 v ČR/ byl vybírán náhodně při cestách vlakem, autobusem, na nádražích či při náhodných setkáních. Vzory použitých dotazníků jsou k nahlédnutí v přílohách č. 6 a 7.

4.1 Dotazování na Ukrajině

Dotazování se zúčastnilo 54,5% (109) žen a 45,5% (91) mužů. 16,5% (33) dotazovaných lidí bylo ve věku do 19 let – šlo především o studenty. 26,5% (53) dotazovaných bylo ve věku od 20 do 26 let – v této věkové skupině byla převážná většina pracujících /musíme vzít v úvahu, že na Ukrajině lidé končí VŠ převážně ve 22 letech z důvodu odlišného školního systému než je v ČR/. 25% (50) dotazovaných bylo ve věkové skupině od 27 do 40 let, 20,5% (41) ve věku od 41 do 55 let a zbylých 11,5% (23) lidí bylo starších než 55 let, někteří již v důchodu. 79,5% (159) dotazovaných žije v jižní části Ukrajiny /z nich 142 přímo na Krymu/, 9% (18) dotazovaných je z centrální části Ukrajiny, 6% (12) z východní části, zbylých 5% (10) lidí žije v severní či západní části Ukrajiny.

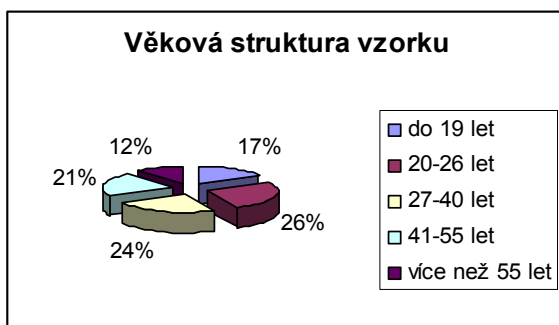
Vzorek je tedy vyvážený, co se týče pohlaví. Věkově převažují lidé v produktivním věku různých zaměstnání – dělníci, učitelé, účetní, ekonomové, námořníci, programátoři, právníci, lékaři apod. Většina dotazovaných žije v jižní části země.

Graf č.: 3.1.1

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf č.: 3.1.2

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Postupně se nyní budu věnovat každé ze zadávaných otázek:

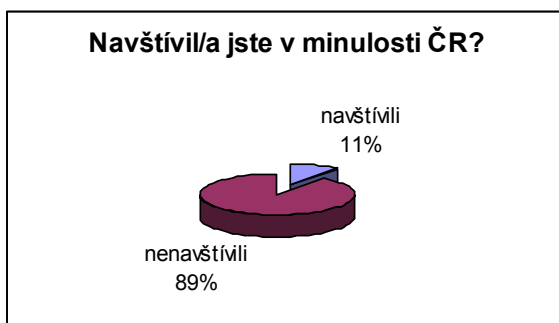
4.1.1 Otázky týkající se minulých návštěv ČR

- *Navštívil/a jste v minulosti Českou republiku?*

Šetření ukázalo, že z 200 lidí 10,5% (21) navštívilo v minulosti Českou republiku, z toho 2,5% (5) lidí vícekrát. Nelze se domnívat, že tento poměr bude platit pro všechny obyvatele Ukrajiny, ale je dobrým důkazem toho, že Ukrajinci do ČR jezdí a dokonce se i vrací – a to nejen pracovně!

Z 5 lidí, kteří navštívili Českou republiku více než jednou, mají 3 lidé v ČR příbuzné a 2 pracují v dopravě, takže rozhodnutí navštívit ČR bylo částečně ovlivněno jejich vztahem k ČR nebo povoláním a možnostmi s tím souvisejícími. Můžeme tedy říci, že do ČR se vrací lidé z Ukrajiny, kteří mají k České republice bližší vztah nebo mají lepší cestovní možnosti než ostatní většina.

Graf č.: 3.1.3

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

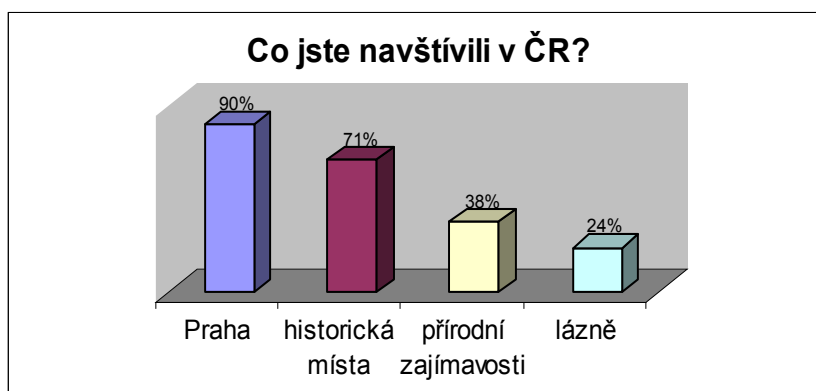
- ***Jak dlouhý byl váš pobyt v ČR?***

Všichni, kteří již navštívili Českou republiku několikrát, strávili v ČR celkově měsíc nebo více. Ze 16 lidí, kteří navštívili Českou republiku jednou, 7 lidí strávilo v ČR jeden týden, 5 lidí dva týdny, 3 lidé měsíc a 1 člověk více než měsíc. Nejpopulárnější tedy byly 1-2 týdenní návštěvy.

- ***Co jste navštívili v ČR?***

Ze všech 21 lidí, kteří již navštívili ČR, 90% (19) z nich navštívilo Prahu, 71% (15) lidí navštívilo také jiná historická místa naší republiky, 38% (8) navštívilo přírodní zajímavosti ČR a 24% (5) lidí některé z lázní v ČR. Je tedy zřejmé, že největší zájem je samozřejmě o návštěvu Prahy a dalších historických zajímavostí ČR. Menší zájem je o přírodní krásy ČR a lázně se těší dle tohoto šetření jen zájmu malé skupiny turistů všech věkových kategorií. Skutečná situace v cestovním ruchu je taková, že české lázně jsou pro Ukrajince více populární než české přírodní zajímavosti, ale tuto poptávku tvoří zejména bohatší vrstva Ukrajinců. Toto dotazníkové šetření bylo naopak zaměřeno na běžné obyvatele Ukrajiny.

Graf č.: 3.1.4

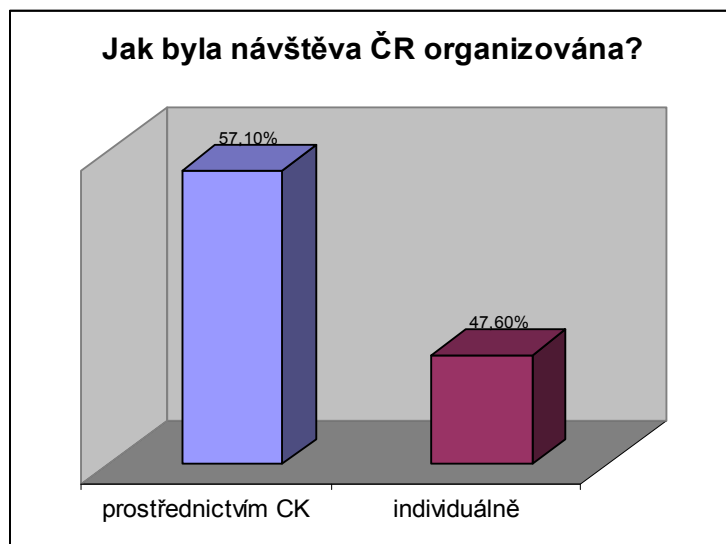
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

- ***Jak byla vaše návštěva ČR organizována?***

11 lidí z 21 cestovalo do ČR s některou z ukrajinských CK, 9 lidí cestovalo individuálně, 1 člověk s CK i individuálně. Můžeme tedy říci, že dle šetření nepatrně převažují pobyty v

ČR organizované přes CK nad neorganizovanými individuálními cestami, což odpovídá reálným statistikám cestovního ruchu.

Graf č.: 3.1.5

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

- ***Chtěli byste navštívit ČR znovu?***

Všichni lidé, kteří již navštívili ČR by rádi přijeli do naší země znovu. 15 lidí by v ČR rádo strávilo dovolenou, 2 lidé by přijeli z důvodu návštěvy příbuzných, 7 lidí by chtělo v ČR pracovat.

4.1.2 Otázky týkající se budoucích cest do ČR

- ***Chtěli byste navštívit ČR v budoucnu?***

Z 200 dotazovaných lidí na Ukrajině pouze 10 odpovědělo, že by nechtěli v budoucnu navštívit Českou republiku. To znamená, že ze vzorku 200 lidí plných 95% chce v budoucnu navštívit ČR! Samozřejmě musíme vzít v úvahu že mezi „chtít“ a „uskutečnit“ je veliký rozdíl, ale je to určité vodítko k tomu se domnívat, že Česká republika je poptávanou destinací ze strany běžných Ukrajinců a je tedy rozumné se na tento segment postupně zaměřit.

Graf č.: 3.1.6

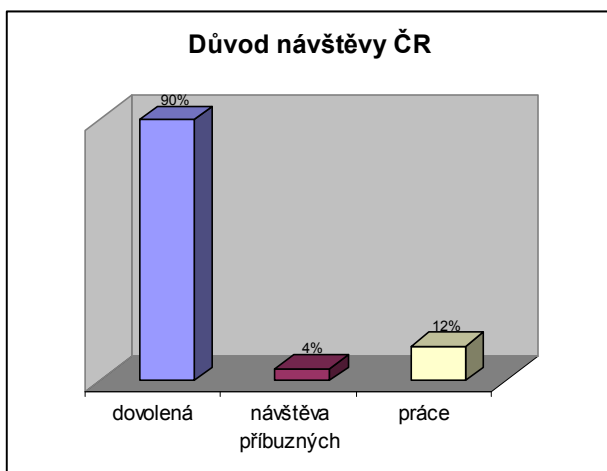
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Ze zmíněných 10 lidí, kteří nemají zájem v budoucnu navštívit Českou republiku, nikdo v minulosti v ČR nebyl. Ve všech 10 případech jde o muže, nepřevažuje ani jedna z věkových skupin, jsou různého povolání. Všichni jsou z jižní části Ukrajiny. Může jít jednoduše o typ lidí, kteří nemají rádi cestování jako takové.

▪ Jaký by byl účel vaší cesty do ČR?

90% (180) lidí z 200 by chtělo navštívit Českou republiku z důvodu dovolené, 4% (8) by spojilo dovolenou s návštěvou příbuzných. Pracovat v ČR by chtělo 12% (24) lidí, muži i ženy různého věku. Tato informace je poměrně zajímavá a mnohé Čechy pravděpodobně překvapí, vzhledem k tomu, že v České republice převládá názor, že „většina Ukrajinců k nám jezdí jen za prací a ne na dovolenou“.

Graf č.: 3.1.7

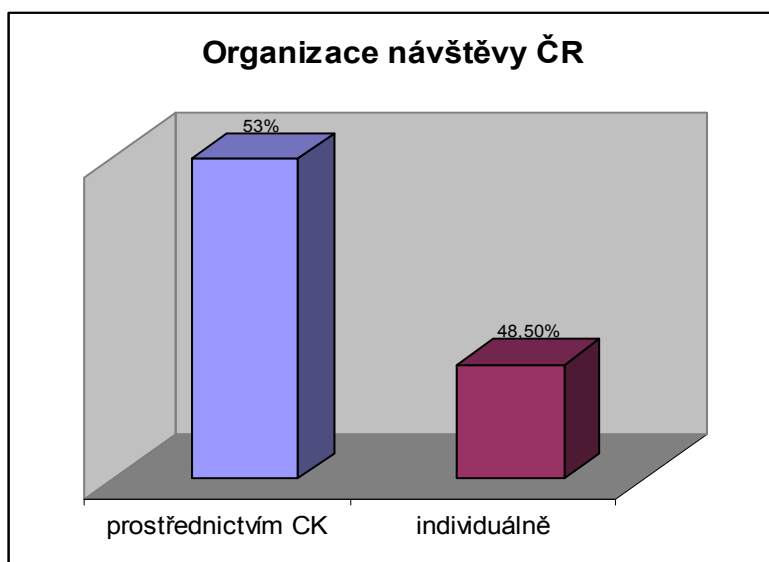

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

▪ ***Jak by byla vaše návštěva ČR organizována?***

53% dotazovaných (106 lidí ze 200) by rádo navštívilo Českou republiku prostřednictvím některé z cestovních kanceláří nabízející zájezdy do ČR. 48,5% lidí (97 ze 200) by raději navštívilo ČR individuálně. Můžeme tedy říci, že nepatrně převažuje poptávka po organizovaných zájezdech do ČR nad poptávkou po individuálním poznání České republiky. Oblíbenost individuálního cestování mezi ČR a Ukrajinou je zřejmě ovlivněna hlavně poměrně snadnou dostupností České republiky prostřednictvím železniční, letecké a autobusové dopravy.

Graf č.: 3.1.8

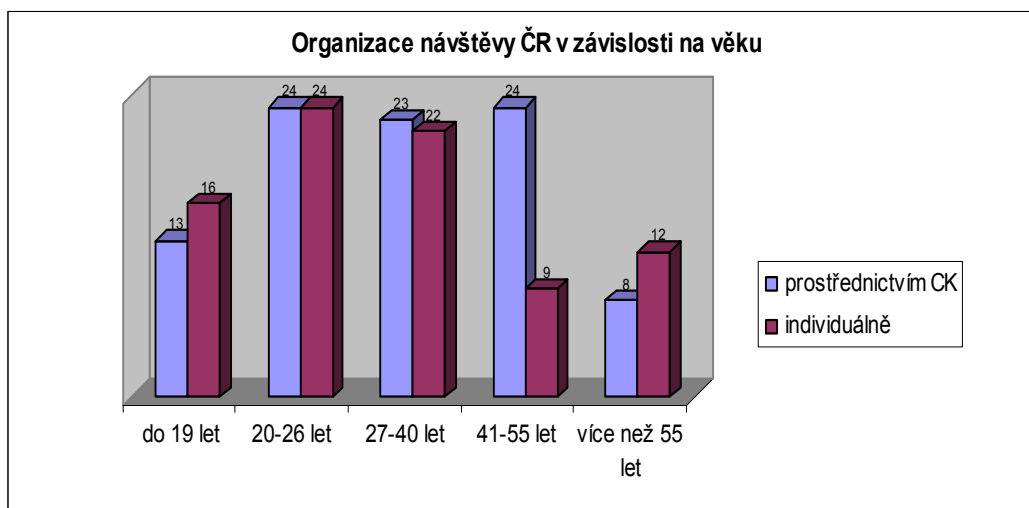

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Mezi lidmi preferujícími individuální cestu do ČR nepřevažuje žádná z věkových skupin – jde o studenty, pracující i důchodce. Stejně tak ve skupině lidí, kteří by raději navštívili ČR prostřednictvím CK.

Dokonce také poměr lidí preferujících individuální cestu a lidí preferujících zájezd s CK je ve většině věkových skupin téměř vyrovnaný. Výjimkou je věková skupina od 41 do 55 let, kde výrazně převažují lidé preferující zájezd s CK, tato skupina zřejmě preferuje komfortnější způsob cestování a spokojí se s nabídkou ukrajinských cestovních kanceláří.

Graf č.: 3.1.9

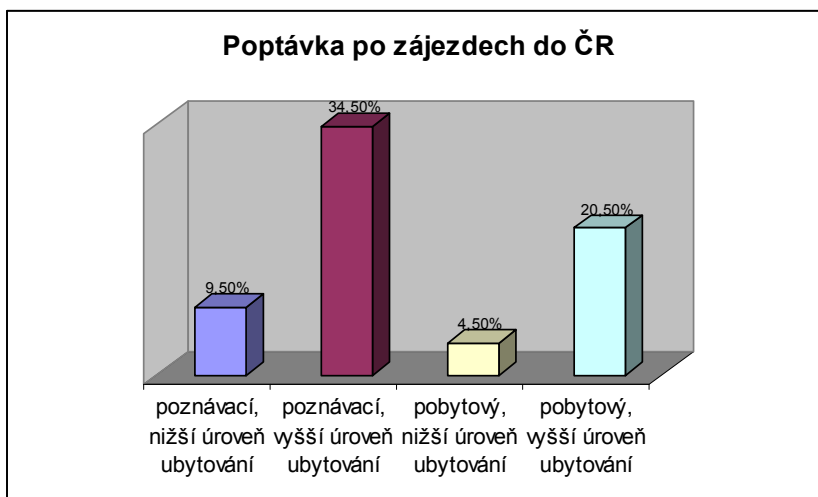

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

▪ ***O jaký typ zájezdu byste měli zájem?***

Pokud by si měli Ukrajinci vybrat ze zájezdů některé z CK, 9,5% (19) lidí z 200 by mělo zájem o poznávací zájezd s nižší úrovní ubytování, 34,5% (69) lidí by preferovalo poznávací zájezd s vyšší úrovní ubytování, 4,5% (9) lidí by upřednostnilo pobytový zájezd s nižší úrovní ubytování a 20,5% (41) lidí by raději absolvovalo pobytový zájezd s vyšší úrovní ubytování. Silně tedy převažuje poptávka po poznávacích zájezdech (44%) nad poptávkou po pobytových zájezdech (25%), a také poptávka po luxusním ubytování (55%) nad poptávkou po méně komfortním ubytování (14%). Poptávka po luxusním versus méně komfortním ubytování není příliš závislá na věku poptávajících.

Graf č.: 3.1.10

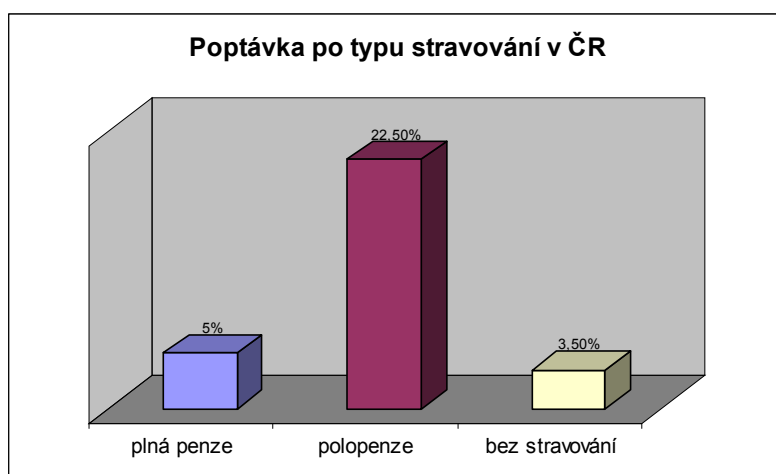

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

5% (10) lidí by v rámci zájezdu preferovalo plnou penzi, 22,5% (45) polopenzi a 3,5% (7) zájezd bez stravování. Jelikož většina dotazovaných na tuto otázku neodpověděla, můžeme si tento výsledek dotazování spíše vysvětlit bez ohledu na procenta tak, že největší zájem je ze strany Ukrajinců o polopenzi, výrazně menší pak o plnou penzi a nejmenší o zájezdy bez zajištěného stravování.

Tento výsledek není nijak překvapivý, pokud vezmeme v úvahu, že většina Ukrajinců preferuje luxusnější typ ubytování a současně poznávací zájezdy, u kterých je v celém světě obvyklé, že je zajištěna polopenze. Otevírá se tak možnost mít pohodlně zajištěné nutné denní stravování bez shonu a nejistoty a zároveň mít prostor pro ochutnání místních specialit.

Graf č.: 3.1.11

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

▪ ***Co byste chtěli navštívit v ČR?***

17,5% (35) dotazovaných by rádo navštívilo v České republice jen Prahu a její památky, jde o muže i ženy všech věkových kategorií. 4% (8) lidí by chtělo navštívit v ČR jen historické památky vyjma Prahy, 2 z této skupiny lidí již ČR navštívili, 1 z nich navštívil přímo Prahu. 2,5% (5) lidí by navštívilo jen přírodní zajímavosti, 1 člověk již v ČR byl a navštívil zde Prahu a lázně. 11,5% (23) lidí by jelo v ČR jen do lázní, většina těchto lidí je ve věku od 20 do 40 let. 35,5% (71) lidí by tedy jelo do ČR s jedním konkrétním cílem či účelem cesty.

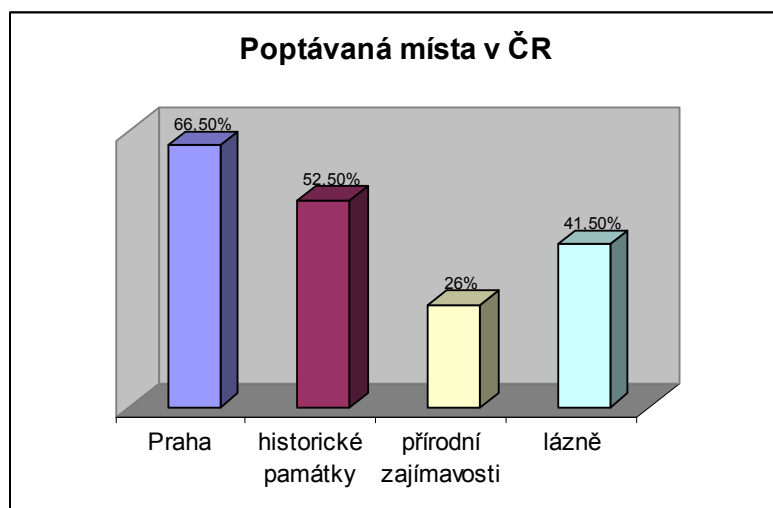
18% (36) lidí by si při návštěvě České republiky nenechalo ujít Prahu a současně jiné historické zajímavosti, 5,5% (11) současně Prahu a některé z lázní v ČR, 1% (2) lidí Prahu a přírodní zajímavosti. 4% (8) dotazovaných by rádo navštívilo historické památky /ne v Praze/ a lázně, 1% (2) lidí přírodní zajímavosti a lázně. 0,5% (1) by navštívilo historické památky a přírodní zajímavosti.

5,5% (11) lidí by preferovalo kombinaci návštěvy Prahy, historických památek a přírodních zajímavostí. 4,5% (9) lidí kombinaci Prahy, historických památek a lázní. 1,5% (3) lidí by rádo navštívilo historické památky /ovšem ne v Praze/, přírodní zajímavosti a současně lázně.

14,5% (29) lidí by nejraději navštívilo v ČR vše, co jim nabízí – Prahu, některé z dalších historických památek, přírodní zajímavosti i lázně.

Názory dotazovaných jsou velmi různorodé. Každý preferuje jinou kombinaci míst, které by rádi navštívili. Jisté je, že nejoblíbenějším místem v ČR je pro ukrajinské turisty samozřejmě Praha - hlavně díky své historii, historickým architektonickým památkám a kultuře. Prahu by rádo navštívilo 66,5% (133) lidí ze 200, historické památky ČR 52,5% (105) lidí, přírodní zajímavosti 26% (52) dotazovaných a některé z českých lázní 41,5% (83) dotazovaných. Poptávka není závislá na věku, pohlaví ani profesi dotazovaných a odpovídá struktuře současné skutečné poptávky Ukrajinců.

Graf č.: 3.1.12

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

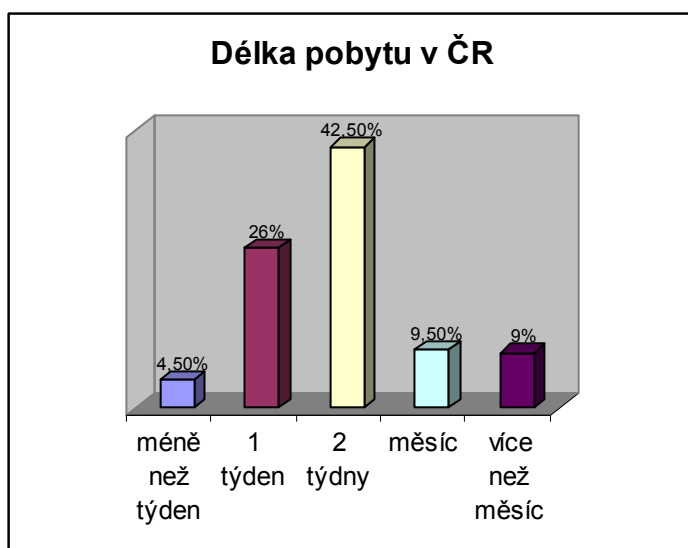
▪ ***Jak dlouhá by byla vaše návštěva ČR?***

Lidé, kteří chtějí navštívit v České republice jen Prahu, by přijeli na 1-2 týdny, jde o ženy i muže všech věkových kategorií. Většina těch, kteří mají zájem navštívit ostatní historická místa ČR by zůstala 2 týdny, tato skupina lidí není ničím jiným specifická. Ti, které lákají přírodní zajímavosti ČR, by zůstali měsíc a více, přijeli by individuálně i přes CK a jde o muže i ženy ve věku od 20 do 55 let. Lidé, kteří mají zájem navštívit v ČR jen lázně, by přijeli na 1-2 týdny.

Celkově by 4,5% (9) lidí rádo strávilo v ČR méně než týden, 26% (52) lidí jeden týden, 42,5% (85) dotazovaných dva týdny, 9,5% (19) lidí jeden měsíc a 9% (18) lidí více než jeden měsíc. Ve všech skupinách jsou poměrně rovnoměrně započítáni také ti, kteří chtějí v ČR navštívit své příbuzné a ti, kteří by zde rádi pracovali. Všichni tito lidé však současně chtějí navštívit atraktivní místa ČR.

Největší zájem je tedy o dvoutýdenní pobyty v ČR, o něco menší poptávka je potom po týdenních pobytech. Lze se domnívat, že většina ukrajinských návštěvníků bude preferovat zájezdy zaměřené výhradně na Českou republiku před zájezdy, ve kterých je ČR pouhou jednodenní či dvoudenní záležitostí.

Graf č.: 3.1.13

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

▪ ***Jakým druhem dopravního prostředku byste přijeli?***

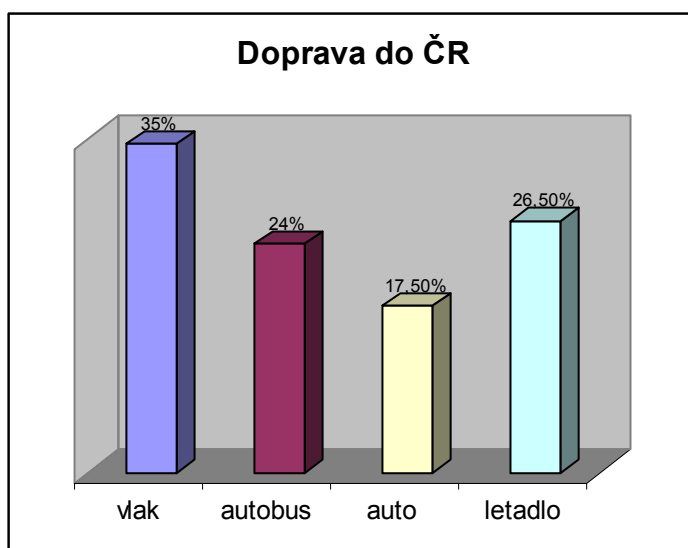
Nejvíce lidí preferuje dopravu vlakem. Jde o 35% (70) dotazovaných. Tento výsledek není překvapivý, protože železniční doprava na Ukrajině je velmi populární a oblíbená, zvláště pak na delší vzdálenosti. Tato preference nezávisí na tom, zda chtějí lidé do ČR přijet individuálně nebo s cestovní kanceláří – ukrajinské CK by tedy mohly reálně uvažovat o spolupráci i s českou železniční společností /s ukrajinskou již většina ukrajinských CK spolupracuje v rámci dopravy svých zákazníků do Kyjeva nebo jiného nástupního místa/.

Následuje doprava letecká s 26,5% (53) lidí, což je také důsledkem velké vzdálenosti mezi Krymem /odkud je převážná část dotazovaných/ a Českou republikou. Tento způsob dopravy je nejvíce oblíben u mladších lidí, kteří chtějí cestovat do ČR prostřednictvím CK, nezávisí na délce pobytu.

Dále pak autobusová doprava, tu preferuje 24% (48) dotazovaných nezávisle na tom, zda chtějí cestovat individuálně nebo přes CK a nezávisle na délce jejich pobytu.

Automobilová doprava se 17,5% (35) dotazovaných je samozřejmě preferována u skupiny lidí, kteří chtějí navštívit ČR jinak než prostřednictvím zájezdu s CK. Někteří mladí lidé by rádi cestovali na motorce nebo autostopem, přijeli by na více než měsíc.

Graf č.: 3.1.14

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

4.1.3 Co si Ukrajinci myslí o České republice a o nás Čechách?

Většina dotazovaných pohlíží na nás Čechy velice pozitivně, berou nás jako „bratry Slovany, kteří jsou přátelští, milí, pohostinní, veselí a mají rádi pivo“. Dále mluví o našem národě jako o civilizovanějším, moderním a velmi kulturním. Jsme prý velmi pracovití, někdy vychytralí. Někteří jsou neutrálního názoru, že jsme lidé jako všichni ostatní nezávisle na národnosti. S negativními názory jsem se nesetkala, jen starší generace se nemůže vyrovnat s tím, že jsme členskou zemí NATO a někteří z nich to berou dokonce jako křivdu.

Česká republika je na Ukrajině známá hlavně díky Praze /nemálo Ukrajinců zná také hlavní pražské památky jako Karlův most či Pražský hrad/, pivu /velmi populární je Staropramen, ale většina Ukrajinců zná více českých značek piva/ a velkému množství historických měst a kulturních památek. Pro mnoho lidí představuje Česká republika lázně /hlavně Karlovy Vary/, lesy a přírodu. Někým se vybaví vzpomínka na jejich české přátele a příbuzné, pro druhé je naše země spojena s levným cestováním a dobrou kuchyní. Obecně je Česká republika považována na Ukrajině za zemi s vyšší životní úrovní a sociálními jistotami, která je Ukrajině blízká jazykově i kulturně. Mnozí mají zkušenost od známých či příbuzných, že je zde lepší prostředí pro profesní uplatnění a růst. Obdivují, že v ČR se více dodržují pravidla a předpisy, že většina lidí dostává pravidelně výplatu nebo že lékařskou péčí dostane člověk i bez úplatku. Rozdílné jim připadá to, že Češi neříkají věci tak přímo jako Ukrajinci.

Nejznámější Čechy jsou na Ukrajině Jaroslav Hašek a jeho kniha o dobrém vojákovi Švejkovi, Václav Havel, Karel Gott, Pavel Nedvěd a Tomáš Rosický. Známými českými produkty jsou na Ukrajině automobily Škoda, český křišťál a obuv značky Baťa.

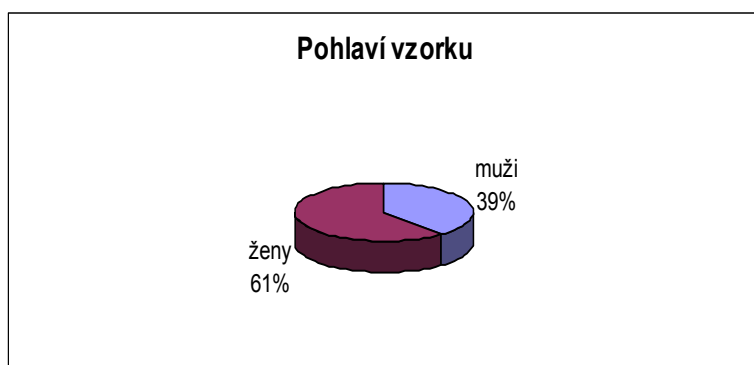
Starší generace si ještě nezvykla na to, že existuje Česká a Slovenská republika, považují nás pořád za „Čechoslováky“ a říkají, že „české Tatry jsou opravdu nádherné“ – s tímto tvrzením jsem se dokonce setkala, nezávisle na dotazníkovém šetření, v oficiální nabídce jedné z ukrajinských cestovních kanceláří. /Je to ale ostatně úplně ten samý případ, jako když mluvíte s některými staršími Čechy o Krymu – pro starší českou generaci je a zřejmě i nadále zůstane Krym pořád součástí Ruska./ Mladší generace zná ČR v souvislosti s fotbalem a hokejem.

Pro některé Ukrajince je Česká republika jen jedním z malých států Evropy, neví o ní nic bližšího a někteří se ani nechtějí nic nového dovědět.

4.2 Dotazování v České republice

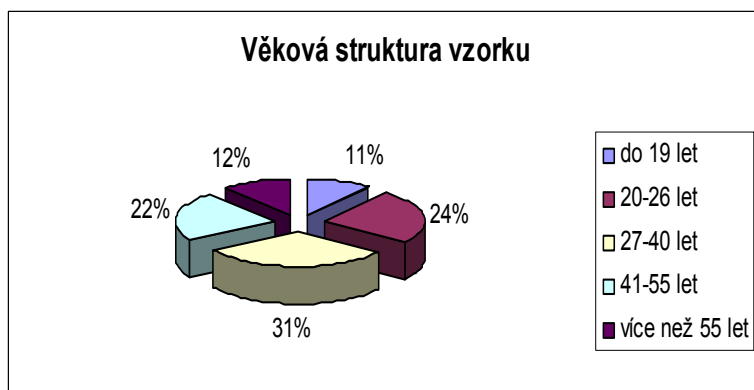
Dotazování se zúčastnilo 61% (122) žen a 39% (78) mužů. 10,5% (21) dotazovaných lidí bylo ve věku do 19 let – šlo výhradně o studenty. 24,5% (49) dotazovaných bylo ve věku od 20 do 26 let – v této věkové skupině je přibližně polovina studentů a polovina pracujících různých profesí. 31,5% (63) dotazovaných bylo ve věkové skupině od 27 do 40 let, 22% (44) ve věku od 41 do 55 let a zbylých 11,5% (23) lidí bylo starších než 55 let, někteří již v důchodu. Ve vzorku tedy převažuje ženské pohlaví. Věkově převažují lidé v produktivním věku různých zaměstnání – dělníci, učitelé, administrativní pracovníci, ekonomové, státní zaměstnanci, podnikatelé, programátoři, právníci, lékaři apod.

Graf č.: 3.2.1

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf č.: 3.2.2

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

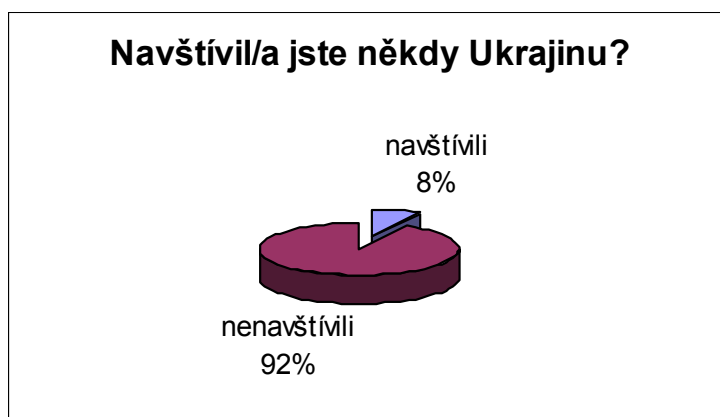
Opět se nyní budu věnovat každé ze zadávaných otázek:

4.2.1 Otázky týkající se minulých návštěv Ukrajiny

- ***Navštívil/a jste někdy Ukrajinu?***

Šetření ukázalo, že z 200 lidí jen 8% (16) navštívilo v minulosti Ukrajinu, z toho 1,5% (3) lidí vícekrát. Tento výsledek není nijak překvapivý vzhledem k tomu, že Ukrajina zatím není mezi Čechy považována za příliš populární destinaci cestovního ruchu. Ze 3 lidí, kteří navštívili Ukrajinu více než jednou, mají 2 lidé na Ukrajině příbuzné. Na Ukrajinu tedy v současné době cestují spíše lidé, kteří mají k této zemi nějakým způsobem bližší vztah.

Graf č.: 3.2.3

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

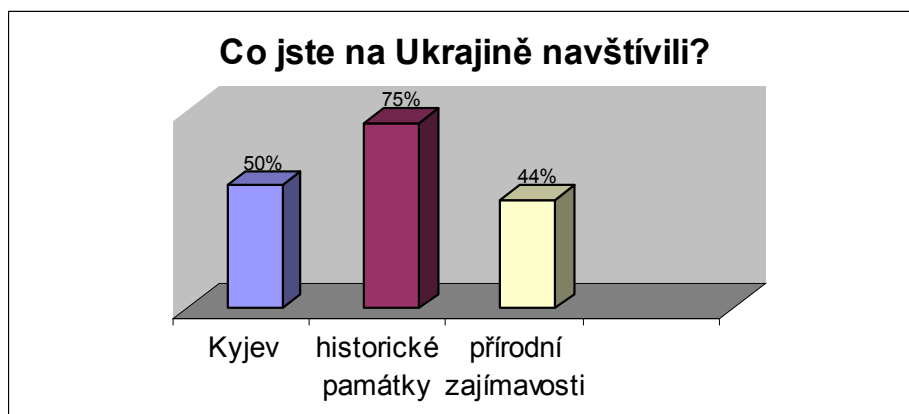
- ***Jak dlouhý byl váš pobyt na Ukrajině?***

Všichni, kteří již navštívili Ukrajinu několikrát, tam strávili více než dva týdny. Ze 13 lidí, kteří navštívili Ukrajinu jednou, 7 lidí strávilo na Ukrajině jeden týden, 5 lidí dva týdny a 1 člověk měsíc. Nejpopulárnější tedy byly, stejně tak jako u pobytů Ukrajinců v ČR, jedno či dvou týdenní návštěvy, s tím, že mírně převažovaly jednotýdenní pobyty. Kratší pobyty než týdenní nebyly poptávané, což zřejmě souvisí s velikostí Ukrajiny, její širokou nabídkou turistických zajímavostí a vzdáleností Ukrajiny od ČR.

▪ *Co jste na Ukrajině navštívili?*

Ze všech 16 lidí, kteří navštívili Ukrajinu, 50% (8) navštívilo Kyjev, 75% (12) lidí navštívilo také jiná města či historická místa na Ukrajině a 44% (7) navštívilo přírodní zajímavosti. Nepatrně větší zájem byl tedy o města a jiná historická místa než o přírodní zajímavosti. Mezi nejnavštěvovanější města patří Kyjev, Oděsa, Jalta, Mukačevo a Užhorod. Za přírodou jezdí většina Čechů do Zakarpátí, většinou spojují návštěvu hor s návštěvou zakarpatských měst /zmiňované Mukačevo a Užhorod/. Obecně Češi nejvíce navštěvují na Ukrajině Kyjev a Zakarpátí.

Graf č.: 3.2.4

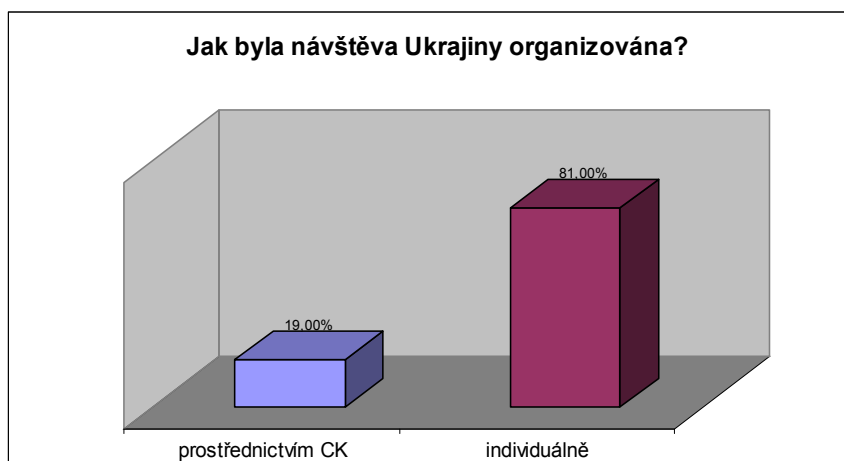

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

▪ *Jak byla vaše návštěva Ukrajiny organizována?*

13 lidí ze 16 cestovalo na Ukrajinu neorganizovaně, pouze 3 s některou z českých cestovních kanceláří. Je tedy zřejmé, že výrazně převažují individuální cesty na Ukrajinu nad pobyty organizovanými CK. Ti, kteří jeli na Ukrajinu s CK, navštívili Kyjev nebo Krym. Můžeme tedy předpokládat, že lidé, kteří preferují strávit dovolenou na Ukrajině v přírodě v Zakarpátí, jezdí individuálně. Toto ovšem samozřejmě nebude platit pro všechny – vzhledem k představám Čechů o bezpečnostní situaci v zemi a nedostatečné informovanosti o ukrajinských poměrech se mnozí bojí vycestovat na Ukrajinu individuálně a raději vloží svoji bezpečnost do rukou cestovní kanceláře či agentury. Dalším důvodem je samozřejmě pohodlí, je jednodušší mít vše dopředu jisté a zařízené přes CK a na dovolené si jen užívat.

Graf č.: 3.2.5

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Důvodem preference individuálního cestování na Ukrajinu je určitě pohodlná dopravní dostupnost – na Ukrajinu je možné letět letadlem, tento způsob je často využíván při cestách na Krymu, vzhledem k jeho vzdálenosti od ČR. Dále můžeme jet na Ukrajinu autobusem či vlakem. Autobusem lidé často jezdí, pokud mají v plánu navštívit jen pro nás nejbližší Zakarpatí. Vlakem se často cestuje do Kyjeva, nejčastěji přímým spojem, který jezdí denně z Prahy přes Polsko do Kyjeva. Podrobněji jsem se touto problematikou zabývala v kapitole 3.1.2.

Dalším důvodem, proč Češi jezdí na Ukrajinu často neorganizovaně, může být fakt, že Ukrajina není pro Čechy klasickou populární destinací cestovního ruchu, Češi jezdí na Ukrajinu spíše za poznáním než za odpočinkem. Také v nabídce CK převažují poznávací zájezdy nad pobytovými. Lidé, kteří preferují poznávání, zejména poznávání přírodních krás, před odpočinkovým pobytem, nebývají nároční na kvalitu služeb a častěji zvažují individuální cestování. Navíc Ukrajina je zemí, která láká dobrodružnější povahy.

Zcela pádným důvodem preference neorganizovaného cestování by mohla být také skutečnost, že pokud jedete na Ukrajinu, není potřeba si dopředu zařizovat ubytování. Je totiž velice obvyklé a jednoduché ubytovat se v soukromí. Příčinou tohoto je fakt, že lidé na Ukrajině jsou zvyklí si přivydělávat nějakou soukromou činnost a jednou z nich je pronajímání svých vlastních bytů, domů či pokojů ve vlastních domech, které nabízí turistům ihned po příjezdu na autobusových či vlakových nádražích /více v kapitole 3.1.4/.

Je však třeba říci, že o této skutečnosti ví jen velice málo Čechů, proto tento důvod zřejmě výrazně neovlivnil toto dotazníkové šetření.

Někteří Češi mají na Ukrajině příbuzné, což je mimo jiné důsledek společné historie našich států. Nedílnou částí neorganizovaného cestovního ruchu na Ukrajinu jsou proto návštěvy příbuzných či známých, při kterých pochopitelně turisté nepotřebují mít zařízené služby od CK.

- ***Chtěli byste navštívit Ukrajinu znovu?***

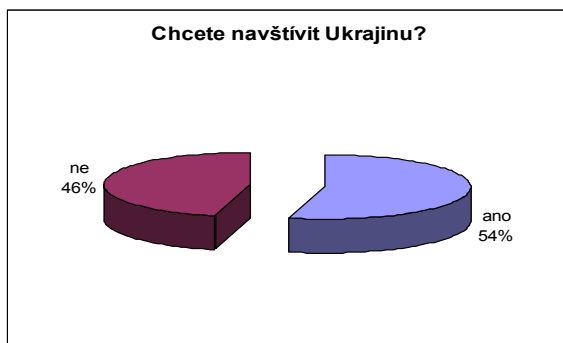
75% lidí ze 16, kteří již navštívili Ukrajinu v minulosti, by rádo ještě někdy na Ukrajinu jelo. 25% lidí odpovědělo, že ne – tito dotazovaní uvedli, že již viděli na Ukrajině vše, co chtěli. 10 lidí by rádo strávilo na Ukrajině dovolenou – buď jako zájezd přes CK nebo individuální cestou nebo také ve formě výměnného letního dětského tábora či návštěvy příbuzných. 3 lidé by rádi jeli na Ukrajinu služebně.

4.2.2 Otázky týkající se budoucích cest na Ukrajinu

- ***Chtěli byste v budoucnu navštívit Ukrajinu?***

Z 200 dotazovaných lidí v ČR 46% (92) odpovědělo, že by v budoucnu nechtěli navštívit Ukrajinu, 54% (108) lidí ze vzorku tedy ano! Vzhledem k obecnému spíše negativnímu mínění Čechů o Ukrajincích si myslím, že je to příznivý výsledek. I přes svůj optimismus a nadšení musím přiznat, že jsem počítala s horším zjištěním a jsem tedy velice příjemně překvapena. Tento výsledek je bezpochyby také důkazem toho, že mnozí Češi se nenechají ovlivnit tím, co slyší okolo, ale raději si udělají svůj vlastní názor založený na vlastní zkušenosti. Tato skutečnost je samozřejmě pro cestovní ruch tím nejlepším zjištěním.

Graf č.: 3.2.6

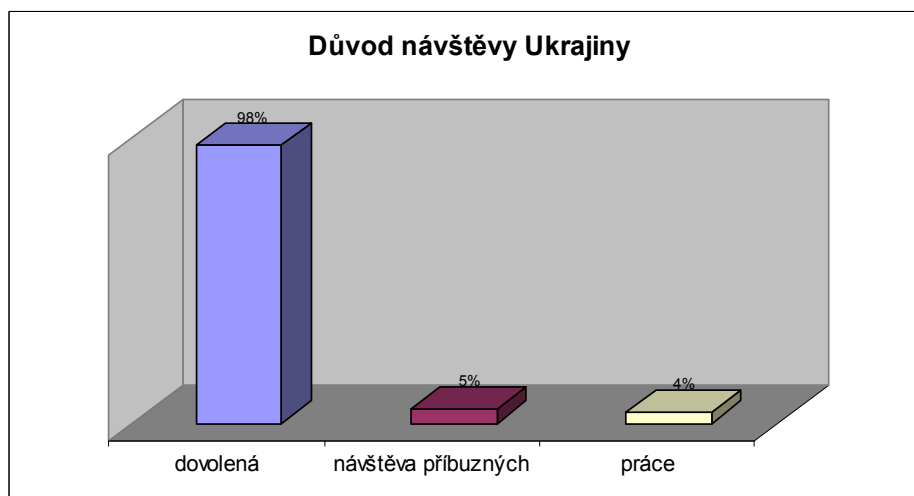
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Pozn.: Pro všechny další procentuální výpočty v této subkapitole bude základem pouze 54% dotazovaných, kteří odpověděli kladně na otázku, jestli chtějí v budoucnu navštívit Ukrajinu.

▪ ***Jaký by byl účel vaší cesty na Ukrajinu?***

Převážná většina Čechů, kteří by chtěli v budoucnu navštívit Ukrajinu, by jela na Ukrajinu na dovolenou, někteří by navíc při této příležitosti navštívili své příbuzné a známé. Pouze malá část lidí by ráda na Ukrajině pracovala, zájem je především o zaměstnání v administrativních a učitelských oborech a o krátkodobé výměnné pobyty.

Graf č.: 3.2.7

Pozn.: základem pro procentuální výpočet je jen ta část dotazovaných, kteří odpověděli, že chtějí v budoucnu navštívit Ukrajinu, tzn. 54% dotazovaných

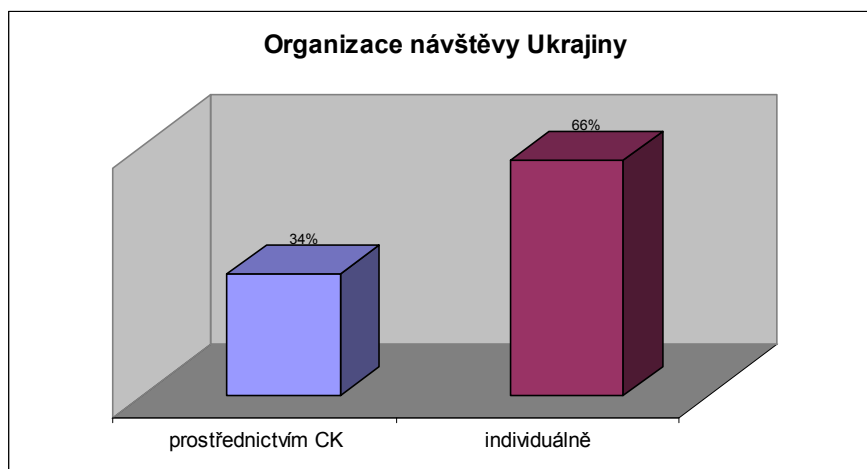
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Mnoho dotazovaných zdůraznilo, že si dovolenou na Ukrajině představují tak, že co nejvíce poznají ukrajinskou kulturu, obyvatele, přírodu a zajímavá místa. Někteří dokonce netajili, že je pro ně Ukrajina velkou neznámou a hlavní příčinou jejich cesty na Ukrajinu by byla zvědavost. Je to důkazem toho, že většina Čechů neví, co si představit, pokud je řeč o dovolené na Ukrajině. Tento fakt by mohl být určitě velice dobrým impulsem pro mnohé zaměstnance v oblasti cestovního ruchu. Kdo a jak ukáže Čechům, že právě Ukrajina by mohla být jejich dalším cílem v rámci dovolené? A kdo přesvědčí Čechy, že Ukrajina není jen místem pro poznávání, ale také pro odpočinek?

▪ ***Jak by byla vaše návštěva Ukrajiny organizována?***

Pouze 34% (37) dotazovaných by rádo navštívilo Ukrajinu prostřednictvím některé z cestovních kanceláří, 66% lidí (71) by raději navštívilo Ukrajinu individuálně. Můžeme tedy říci, že poptávka po cestách na Ukrajinu je ze 2/3 tvořena poptávkou po individuálním poznání a jen z 1/3 poptávkou po organizovaných zájezdech CK.

Graf č.: 3.2.8

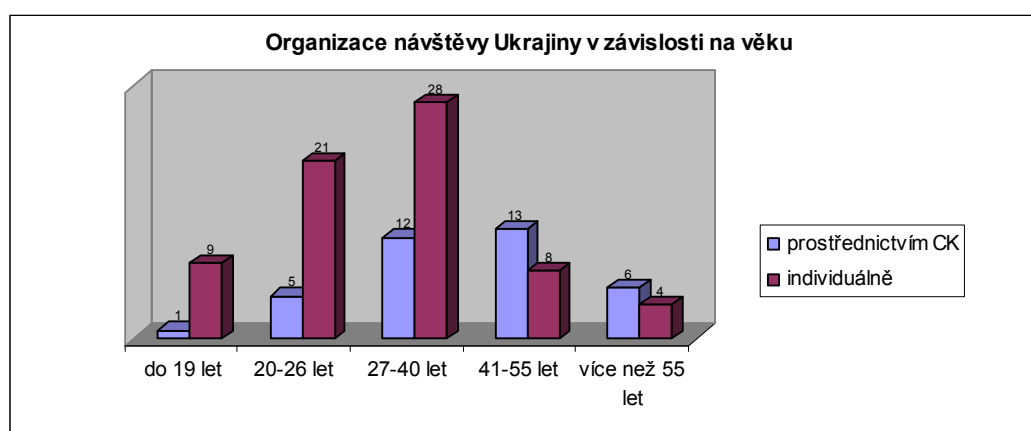
Pozn.: základem pro procentuální výpočet je jen ta část dotazovaných, kteří odpověděli, že chtějí v budoucnu navštívit Ukrajinu, tzn. 54% dotazovaných

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Oblíbenost individuálního cestování mezi ČR a Ukrajinou může být ovlivněna mnoha faktory, kterými jsem se zabývala v subkapitole 4.2.1 v části, ve které rozebírám, proč většina dotazovaných, kteří již navštívili Ukrajinu v minulosti, nepoužila služby některé z CK, ale dali přednost individuální cestě.

Dotazovaní ve věku do 40 let, kteří chtějí navštívit Ukrajinu, preferují individuální cestování. Starší lidé spíše preferují cestování prostřednictvím CK. Příčinou může být fakt, že starší lidé jsou náročnější na pohodlí, mívají více finančních prostředků a chtějí vidět opravdu jen nejznámější turistická místa. Mladí lidé se mnohdy spokojí s menším komfortem a jsou lační po poznání neznámých, často až zapomenutých míst, kterých Ukrajina nabízí mnoho a které jim naopak většina cestovních kanceláří nabídnout nemůže. Nicméně cestovní kanceláře nabízející zájezdy na Ukrajinu mají nejvíce potenciálních zákazníků ve věkové skupině od 27 do 55 let.

Graf č.: 3.2.9

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

▪ ***O jaký typ zájezdu byste měli zájem?***

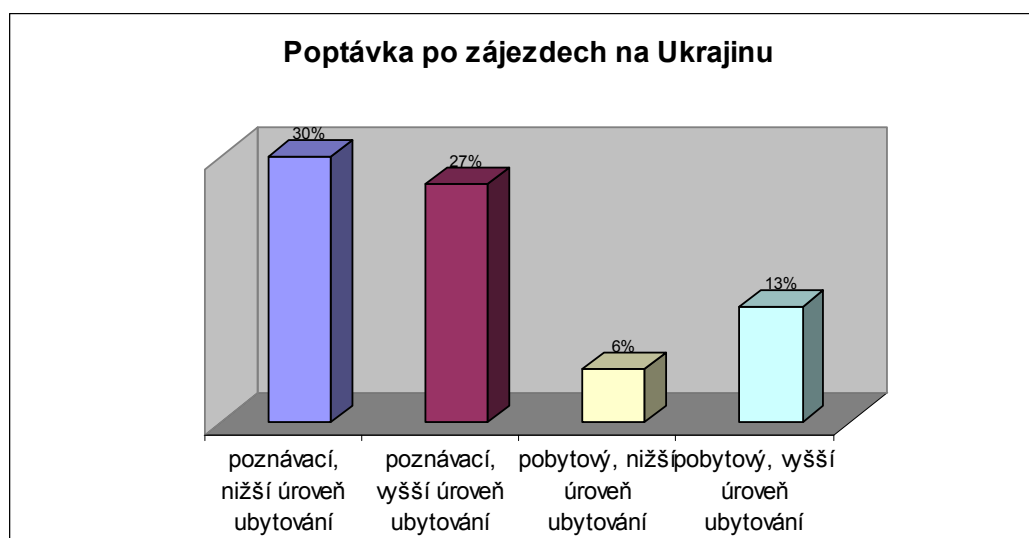
Nejprve je třeba říci, že většina Čechů má zájem o letní zájezdy. O nabídce zimních zájezdů s lyžováním/snowboardem ví zatím jen malé procento Čechů – většinou výhradně studenti, kteří však mají o tento typ zájezdů rostoucí zájem. Lyžování na Ukrajině je celkově levnější než lyžování v západní Evropě, i když samozřejmě nenabízí srovnatelný komfort zejména v oblasti doplňkových služeb. Ukrajinské Karpaty ale nabízí návštěvníkům nedotčenou přírodu ideální pro free-ride styl lyžování či adrenalinový snowboarding.

Výrazně vyšší je poptávka po poznávacích zájezdech ve srovnání s poptávkou po pobytových zájezdech. Tato skutečnost souvisí s faktem, že Ukrajina není ani známou ani propagovanou zemí. Většina lidí neví o Ukrajině nic podrobného, proto ji touží poznat – její obyvatele, zvyky, kulturu, památky i přírodu. Tím, že Ukrajina není typickou turisticky

vyhledávanou destinací, láká typ lidí, kteří touží po dobrodružství, svobodě, objevování neznámého - láká jednoduše lidi, kteří nelpí na komfortu, raději potlačí své potřeby pohodlí a upřednostní potřeby po poznání – z tohoto důvodu je vysoká také poptávka po nižší úrovni ubytování.

Pobytové zájezdy nejsou tak poptávány. Důvodem může být to, že pro tento druh zájezdů je nejvhodnější poloostrov Krym, případně hlavní město Kyjev. Krym nabízí velké množstvím turisticky zajímavých míst, ovšem je dost vzdálen od ČR a pro Čechy opravdu neznámý. Také díky vzdálenosti jsou tedy oblíbené spíše poznávací zájezdy, protože když už se lidé rozhodnou jet tak daleko, chtějí vidět co nejvíce. U pobytových zájezdů převažuje poptávka po komfortnějším ubytování, kterou turisticky oblíbené oblasti suverénně plně uspokojí, tamní ubytovací kapacity jsou totiž z velké části určeny pro náročné turisty přijíždějící hlavně z Ruska, ale odpovídají tomu samozřejmě i jejich ceny.

Graf č.: 3.2.10

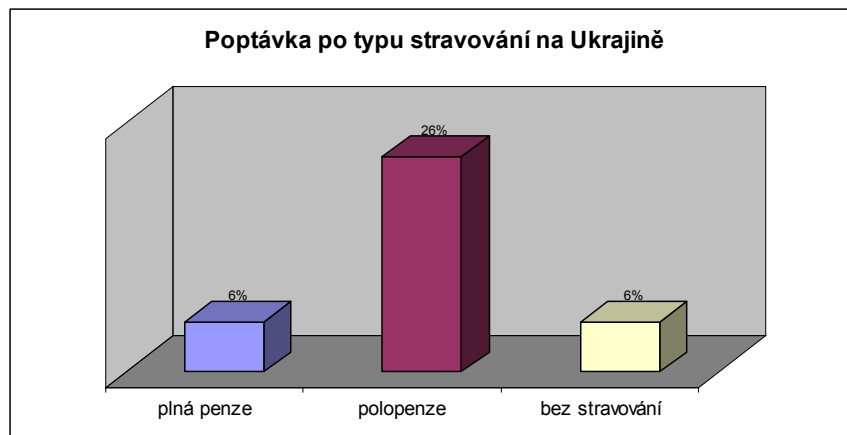
Pozn.: základem pro procentuální výpočet je jen ta část dotazovaných, kteří odpověděli, že chtějí v budoucnu navštívit Ukrajinu, tzn. 54% dotazovaných

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Výrazně převažuje poptávka po zájezdech, u kterých bude zajištěna polopenze. Jde o obvyklý trend v cestovním ruchu bez rozdílu na destinaci, ale souvisí to také s oblíbeností poznávacích zájezdů, u kterých je polopenze nepraktičtější způsobem stravování. Dále tento způsob nechává návštěvníkům prostor pro ochutnání místní kuchyně, což si většina Čechů nenechá ujít. Plná penze je preferována u pobytových zájezdů a u zájezdů s vyšší

úrovni ubytování. U poznávacích zájezdů s nižší úrovní ubytování /kemp, vlastní stany/ je obvyklé, že se turisté stravují z vlastních zásob nebo si nakupují sami během zájezdu.

Graf č.: 3.2.11

Pozn.: základem pro procentuální výpočet je jen ta část dotazovaných, kteří odpověděli, že chtějí v budoucnu navštívit Ukrajinu, tzn. 54% dotazovaných

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

▪ **Co byste chtěli navštívit na Ukrajině?**

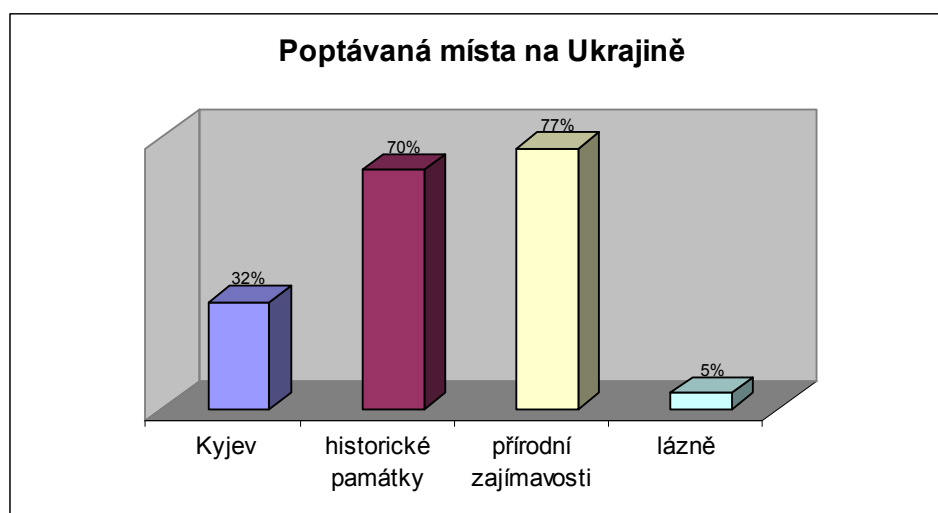
2,7% (3) dotazovaných by rádo navštívilo na Ukrajině jen Kyjev a jeho památky, jde o muže i ženy všech věkových kategorií, kteří by cestovali individuálně i přes CK. 12% (13) lidí by chtělo navštívit na Ukrajině jen historické památky a města vyjma Kyjeva, ani tato skupina není ničím specifická. 19,4% (21) lidí by navštívilo jen přírodní zajímavosti, většina z nich by cestovala individuálně. 2,7% (3) lidí by jelo na Ukrajinu jen do lázní, jde o ženy starší 27 let, které by cestovaly přes CK. 36% (39) lidí by tedy jelo do ČR s jedním konkrétním cílem či účelem cesty.

2,7% (3) lidí by si při návštěvě Ukrajiny nenechalo ujít Kyjev a současně jiné historické zajímavosti, jde o starší dotazované, kteří by cestovali spíše přes CK. 4,6% (5) dotazovaných by navštívili Kyjev a současně přírodní zajímavosti Ukrajiny, jsou to lidé od 20 do 40 let, spíše by cestovali s CK. Nejpopulárnější kombinací je návštěva historických památek a současně přírodních zajímavostí Ukrajiny – tuto kombinaci by preferovalo 28,7% (31) dotazovaných, kteří chtějí Ukrajinu navštívit. 2 lidé by rádi navštívili na Ukrajině přírodní zajímavosti a lázně, cestovali by individuálně.

13,8% (15) lidí by preferovalo kombinaci návštěvy Kyjeva, historických památek a přírodních zajímavostí Ukrajiny, většina by cestovala soukromě. 6,5% (7) lidí by nejraději navštívilo na Ukrajině vše, co jim nabízí – Kyjev, některé z dalších historických památek, přírodní zajímavosti i lázně, i ti by však cestovali spíše individuálně.

Názory dotazovaných jsou opět velmi různorodé. Každý preferuje jinou kombinaci míst, které by rádi navštívili. Celkově by 31,5% (34) lidí ze 200 rádo navštívilo Kyjev, historické památky Ukrajiny 70,3% (76) lidí, přírodní zajímavosti 76,9% (83) dotazovaných a některé z ukrajinských lázní 4,6% (5) dotazovaných. Nepoptávanější u Čechů jsou tedy ukrajinské přírodní atraktivity, důvodem může být fakt, že jsou nejbližší České republice.

Graf č.: 3.2.12

Pozn.: základem pro procentuální výpočet je jen ta část dotazovaných, kteří odpověděli, že chtějí v budoucnu navštívit Ukrajinu, tzn. 54% dotazovaných

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

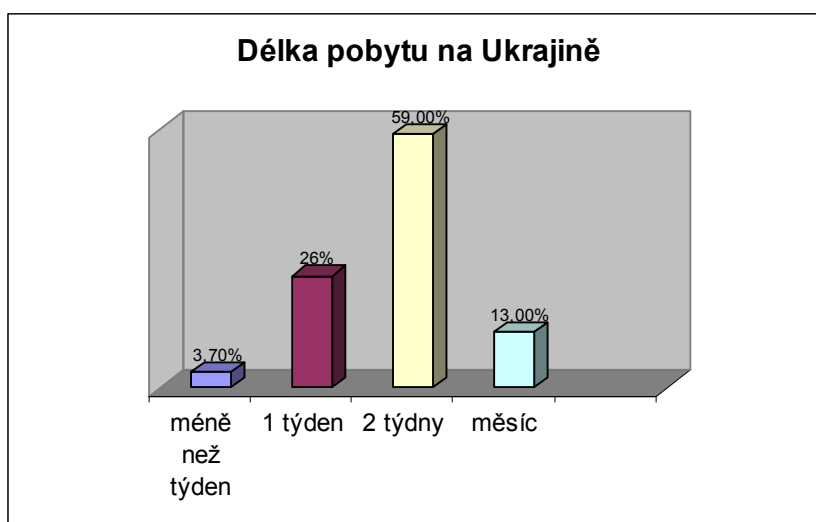
▪ ***Jak dlouhá by byla vaše návštěva Ukrajiny?***

Lidé, kteří chtějí na Ukrajině navštívit jen Kyjev, by přijeli na 1-2 týdny, jde o ženy i muže všech věkových kategorií. Většina těch, kteří mají zájem navštívit ostatní historická místa Ukrajiny by zůstala 2 týdny, někteří ovšem jen týden či méně nebo naopak měsíc, tato skupina lidí není ničím jiným specifická. Ti, které lákají přírodní zajímavosti Ukrajiny, by zůstali nejčastěji 14 dní, někteří týden a někteří měsíc. Lidé, kteří mají zájem navštívit na Ukrajině jen lázně, by přijeli na 1-2 týdny, jde většinou o dotazované ve věku nad 40 let.

Celkově by 3,7% (4) lidí rádo strávilo na Ukrajině méně než týden, v tomto případě jde výhradně o studenty. 26% (28) lidí jeden týden, 59% (64) dotazovaných dva týdny. 13% (14) lidí by rádo pobýlo na Ukrajině jeden měsíc, jde o dotazované všech věkových kategorií, cestovali by většinou neorganizovaně. 1 člověk by chtěl strávit na Ukrajině více než jeden měsíc, jde o studentku, která má na Ukrajině příbuzné.

Největší zájem je tedy o dvoutýdenní pobyty na Ukrajině, o něco menší poptávka je po týdenních pobytech. Preference dvoutýdenních dovolených se dá vysvětlit vzdáleností Ukrajiny od ČR a skutečností, že na Ukrajině je mnoho zajímavých míst, která jsou však od sebe často poměrně dost vzdálena.

Graf č.: 3.2.13

Pozn.: základem pro procentuální výpočet je jen ta část dotazovaných, kteří odpověděli, že chtějí v budoucnu navštívit Ukrajinu, tzn. 54% dotazovaných

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

▪ ***Jakým druhem dopravního prostředku byste přijeli?***

Nejvíce lidí by preferovalo leteckou dopravu, jde o 36% (39) dotazovaných. Letecká doprava je obvykle preferována pro návštěvu od nás dost vzdáleného Krymu, střední a východní části Ukrajiny nebo hlavního města Ukrajiny Kyjeva.

Následuje doprava automobilová s 33% (36) lidí. Tento výsledek zřejmě souvisí se současným trendem jezdit na dovolenou individuálně vlastním automobilem. Samozřejmě

tento typ dopravy má nemálo výhod, ovšem je třeba zvážit, kam naše cesta směřuje. Pokud na Ukrajinu, není doprava vlastním automobilem tou nejlepší volbou zejména vzhledem ke stavu místních komunikací a korupci. Dokonce ani nízké ceny benzínu nejsou dostatečnou protihodnotou těchto zmíněných skutečností.

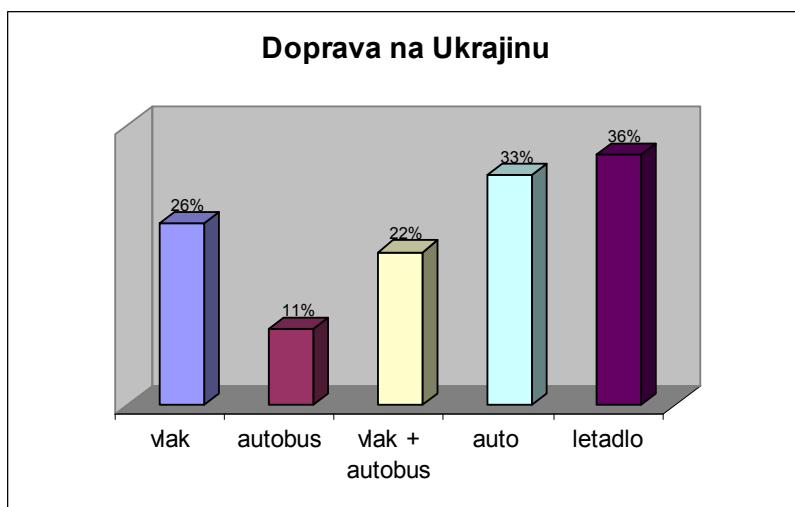
Poměrně poptávanou se zdá být také doprava vlakem, tu preferuje 26% (28) lidí. Největším důvodem preference železniční dopravy je pohodlí během dlouhé cesty a finanční dostupnost. Cestování vlakem na Ukrajině je velice originální, takže láká zvědavé Čechy.

Někteří lidé by nejraději při cestě na Ukrajinu skombinovali železniční a autobusovou dopravu, což je cenově velice výhodný způsob dopravy zejména do Zakarpatí. Obecně po Ukrajině je výhodnější na dlouhé vzdálenosti cestovat vlakem, na kratší pak autobusem.

Nejméně poptávaná je autobusová doprava 11% (12), přestože v praxi je poměrně dosti využívána jak cestovními kanceláři tak při individuálních cestách například do Kyjeva.

Poptávka po různých typech dopravy není závislá na pohlaví, povolání, věku dotazovaných, délce pobytu na Ukrajině, ani na tom, zda by se jednalo o soukromou cestu nebo zájezd od CK /s výjimkou automobilové dopravy, která je určena výhradně pro individuální cesty/.

Graf č.: 3.2.14

Pozn.: základem pro procentuální výpočet je jen ta část dotazovaných, kteří odpověděli, že chtějí v budoucnu navštívit Ukrajinu, tzn. 54% dotazovaných

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

4.2.3 Co si Češi myslí o Ukrajině a obyvatelích Ukrajiny?

Bohužel, většina Čechů si, když se řekne „Ukrajinci“, nejprve vybaví dělníky, kteří k nám do České republiky přijíždějí za prací – jako by „Ukrajinec“ bylo jen synonymem levné pracovní síly. Pokud se však Češi zamyslí trochu více, převládá názor, že Ukrajinci jsou velice pohostinní a přátelští. Většina Čechů si je vědoma, že mnoho obyvatel Ukrajiny žije v porovnání s námi ve velice skromných životních podmínkách. Názory Čechů jsou velice protikladné: někteří berou Ukrajince jako Slovanů, tudíž národ nám velice blízký, druzí zastávají názor, že jde o úplně odlišnou kulturu, mentalitou velice podobnou ruské /to, že Rusové jsou také Slované, tudíž nám poměrně blízcí, mnoho lidí nebere v potaz/. Někteří pohlíží na Ukrajince jako na velice pohodové, nezávistivé, pracovitě, skromné, dobrosrdečné, vzdělané lidi, kteří vždy drží spolu. Druzí považují Ukrajince za nevychované, nebezpečné, se sklonem k alkoholismu. U některých Čechů se ještě pořád v hodnocení Ukrajinců projevuje negativní vztah k Rusku a bývalému Sovětskému svazu. Někteří Češi si nemyslí o Ukrajincích nic zvláštního nebo si jednoduše nemyslí vůbec nic.

Pokud se řekne „Ukrajina“, mnoho Čechů si představí nekonečné lány obilí, rovinu a zemědělství. To nepochybně souvisí s tím, že Ukrajina v minulosti bývala tzv. obilnicí Evropy a je tak zapsána v myslích hlavně starších občanů všech bývalých sovětských republik. Někteří Češi dokonce vědí, že světle modrá a zlatá barva na ukrajinské vlajce symbolizuje nebe a lány obilí. Dále je Ukrajina mezi Čechy známá jako obrovská země s divokou až drsnou přírodou, velkými vodními toky, rozsáhlými lesy a stepi a obrovským nerostným bohatstvím. Pro mnohé je Ukrajina státem s velice zajímavými tradicemi a kulturou.

Na druhé straně je ovšem Ukrajina pro Čechy zemí, která se potýká s chudobou, vysokou nezaměstnaností, korupcí, kriminalitou, přehnanou byrokracií a politickou nestabilitou. Někteří z nás také ví, že na Ukrajině existují propastné rozdíly mezi životní úrovní venkovského a městského obyvatelstva a že Ukrajina stále bojuje s rozkolem mezi západní a východní částí země. Někteří Češi si myslí, že Ukrajinci se nemohou dočkat, až vstoupí do NATO a Evropské Unie, ovšem skutečnost je taková, že většina „obyčejných“ Ukrajinců je opačného názoru.

Ukrajina je v ČR známá díky Oranžové revoluci, nynějšímu prezidentovi Viktoru Juščenkovi, současné ukrajinské ministerské předsedkyni Julii Tymošenkové, ale také současnému populárnímu fotbalistovi Andreji Ševčenkovi, hrdinovi Olbrachtova románu Nikolu Šuhajovi nebo jaderné havárii v Černobylu.

Ukrajinu Češi nazývají „zemí protikladů“, „zemí mezi východem a západem“ či „zemí dosud nevyužitých možností“. Pro cestovatele a turisty je Ukrajina zemí plnou dobrodružství, s krásnou přírodou, historickými památkami, nedotčeným venkovským životem, výborným jídlem, hezkými ženami, neobyčejnou kulturou cestování po železnici, ale také zemí s tureckými záchody, nepořádkem, nebezpečím a mafií. Nejznámějšími turistickými místy na Ukrajině je oblast Zakarpatí, pobřeží Černého moře, přístav Oděsa, turistické centrum Jalta, hlavní město Kyjev a historické město Lvov.

Pro některé Čechy je Ukrajina naprosto neznámou zemí s velice odlišnými zvyky a kulturou. Někteří jen ví, že jde o bývalou zemi SSSR kdesi na východ od Slovenska, kde se mluví rusky a pije se vodka. A někteří Češi si dokonce myslí, že Ukrajina je stále součástí Ruska, že krásným pohořím na Ukrajině je Ural nebo že Ukrajina je pobaltským státem. Pro některé znamená Ukrajina jízdní kolo s těžkým převodem, které se v ČR prodávalo dříve za velice nízkou cenu. A někteří si jednoduše o Ukrajině nemyslí nic.

5. Vzájemný cestovní ruch – nabídka

5.1 Nabídka cestování na Ukrajinu v ČR

Ukrajina jako destinace bývá součástí nabídky hlavně cestovních kanceláří, které se specializují na poznávací zájezdy a na zájezdy zaměřené na horskou turistiku či cykloturistiku. Cílem poznávacích zájezdů bývají historická města a jiné historické památky v oblasti Zakarpatí, okolí Kyjeva a na Krymu. Cílem turistických zájezdů bývá zpravidla Zakarpatí. Pobytové zájezdy jsou nabízeny pouze na Krym a i v rámci těchto zájezdů mají klienti možnost různých poznávacích exkurzí do okolí.

5.1.1 Nabízené destinace a služby

Kyjev

Zájezdy do Kyjeva bývají minimálně víkendové, maximálně týdenní. V případě víkendových pobytů jde o letecké zájezdy. Pokud jde o zájezd s autobusovou dopravou, většina CK nabízí současně v rámci zájezdu také prohlídku historického města Lvov a zakarpatského centra Užhorod, které bylo dříve součástí ČSR. Důvodem je zpestření cesty do Kyjeva a zpět a také levnější možnost ubytování v těchto menších městech.

V Kyjevě bývá na programu návštěva hlavních historických památek, procházky večerním městem a fakultativní volno. Turisté bývají ubytováni ve tříhvězdičkových hotelech, kde bývá zajištěna snídaně s možností dokoupení polopenze či plné penze.

Někdy bývá Kyjev jen součástí zájezdů. Většinou jde o poznávací zájezdy zaměřené na historická místa a města Ukrajiny, vedle Kyjeva tedy turisté také navštíví již zmíněný Lvov, dále například Zborov, klášter Počaivo, město kozáků Vinnica, pevnosti Medžibiži, tureckou pevnost v Kamenci Podolském, zakarpatská městečka Černice, Jasinu, města Mukačevo či Užhorod. V nabídce cestovních kanceláří jsou také zájezdy zaměřené na metropole ruské kultury – například zájezdy, v rámci kterých mají turisté možnost navštívit Kyjev, Moskvu i Sankt Petěrburg a jejich okolí. Tyto zájezdy bývají jak letecké, tak autobusové.

Na internetu je také možné nalézt nabídku romantických zájezdů do Kyjeva. Hlavním cílem těchto zájezdů ovšem není poznání historických památek, ale „seriozní seznámení

s krásnými ženami v hezkém prostředí“. Tyto zájezdy jsou pořádány jako třídní, pětidenní a sedmidenní. Ubytování je zajištěno v hotelech nebo v bytech.

Některé české cestovní kanceláře také nabízejí možnost si u nich objednat jen jednodenní exkurze v Kyjevě s průvodcem v českém jazyce.

Černobyl

Exkurze na místo největší jaderné katastrofy v historii jsou pořádány jako jednodenní či polodenní. Z českých cestovních kanceláří ji zajišťuje jen několik cestovních kanceláří buď jako fakultativní součást zájezdu do Kyjeva, nebo jako samostatnou exkurzi z Kyjeva. Během „ekologické“ exkurze se návštěvníci dovědí mnoho informací o historii jaderné elektrárny a hlavně o katastrofě a jejích následcích. Navštíví evakuované město Prypjat', městečko Černobyl a mají možnost si pohovořit s místními zaměstnanci a lidmi, kteří se po letech na vlastní nebezpečí vrátili do svých domovů. Součástí exkurze bývá oběd. Dobrodružnější cestovatelé navštěvují toto místo neorganizovaně, v tomto případě je ale nutné si individuálně obstarat povolení ke vstupu na hranici zakázané zóny, které dostanou jen osoby starší 18-ti let.

Zakarpatská Ukrajina

„Zakarpátí“ je nejčastěji nabízenou ukrajinskou destinací českých cestovních kanceláří. Většina zájezdů je týdenních, s autobusovou dopravou. Součástí zájezdů bývá zpravidla návštěva měst Užhorod a Mukačevo, oblíbené vesnice českých turistů Koločavy a národního parku Siněvir. Ubytování bývá zajištěno v hotelech nebo turistických chatách, stravování formou polopenze.

Velmi oblíbené a nabízené jsou hlavně turisticky či cykloturisticky laděné zájezdy do Zakarpátí, které jsou určené lidem s dobrou fyzickou kondicí a nižšími požadavky na komfort. Bývají týdenní až dvoutýdenní. Těchto zájezdů je v současnosti opravdu velmi široký výběr. V nabídce jsou zájezdy zaměřené na pěší turistiku a cykloturistiku všech obtížností. Většinu dní turisté stráví v kopcích ukrajinských Karpat v oblastech nedotčených civilizací. Karpaty na Ukrajině jsou unikátní tím, že nejsou přeplněné turisty jako například Karpaty v Polsku či na Slovensku. Uchovávají si tedy zatím svůj nedotčený ráz. Pohostinnost místních obyvatel je také zatím velice upřímná a nezkažená masovým turismem. Cestovní kanceláře u takových druhů zájezdů většinou nezajišťují ubytování ani stravování. Účastníci zájezdu si vezou své vlastní stany, přespává se ve volné přírodě,

v kempech nebo na zahradách místních lidí. Snídaně si každý připravuje sám, obědvá se po cestě z vlastních zásob nebo je možnost navštívit nějakou místní restauraci, večeři si také zajišťuje každý individuálně. Průvodce pouze zajistí, aby účastníci měli možnost si jednou za pár dní nakoupit potraviny. Pokud se přespává v blízkosti vesnice, není výjimkou, že turisté mají možnost si nakoupit domácí mléko, sýr či tvaroh od místních, někdy dokonce místní lidé upečou například domácí buchty nebo připraví večer šašliky, které je možné si koupit. Zakarpátí jednoduše nabízí atmosféru, kterou už dnes člověk snad nikde jinde nenalezne, rozhodně ne v západních státech, které jsou v současnosti mezi Čechy daleko vyhledávanější pro trávení dovolené. Důvodem takové pohostinnosti je z velké části bohužel skutečnost, že v Zakarpátí je velmi vysoká nezaměstnanost, takže místní lidé využívají každou možnost, aby si vydělali pár hřiven.

Dalším typem zájezdů, který si v současnosti spíše ještě hledá místo na našem trhu jsou zimní zájezdy do Zakarpátí. V nabídce jsou zájezdy zaměřené na klasické sjezdové lyžování, snowboarding, běžecké lyžování, ale také na free-ride styl, výlety na sněžnicích nebo zimní přechody hor s tábořením. Ukrajinské Karpaty totiž mohou svým návštěvníkům nabídnout jak perfektně upravené moderní sjezdovky, tak nedotčené sněhové pláň a opuštěné hřebeny. Zájezdy jsou zaměřeny na lyžařská střediska Bukovel a Drahoľbrat. Ubytování bývá zajištěno v těchto střediscích nebo v městečku Jasina, odkud jsou pořádány jednodenní výlety za lyžováním apod. Kvalita ubytování je dostačující, ale rozhodně se nedá srovnat se západními lyžařskými středisky. Bývá zajištěna polopenze. Doplnkové služby jako bazén, možnost internetu, večerní kluby apod. tato střediska zatím nenabízí. Naštěstí, nebo možná bohužel, se však toto postupně mění, v karpatských kopcích jsou v současnosti stavěny ubytovací kapacity, které budou takové služby nabízet, ale jejichž vzhled ani styl neodpovídá původní zakarpatské architektuře. V současnosti zakarpatská střediska nabízí „jen“ možnost poznat místní východní kulturu a většinou výborné sněhové podmínky. Samozřejmě jsou pořádány také speciální Silvestrovské pobyty v této destinaci.

Krym

Krym je pro české turisty neobvyklou, ale v současné době znovu pomalu objevovanou destinací. Zájezdy jsou většinou dvoutýdenní s autobusovou či leteckou dopravou. Program bývá velice dobře vyvážený, protože Krym nabízí nejen možnost příjemného lenošení a potápění na pobřeží Černého moře, ale také pestrou nabídku historických

památek a přírodních zajímavostí. Pokud se jedná o autobusový zájezd, bývá součástí zájezdu také návštěva měst Lvov, Vinnice či Oděsy, aby byla dlouhá cesta na Krym příjemně zpestřena. Současně bývá v těchto městech zajištěn nocleh. Standardním programem bývá návštěva měst Simferopol, Jalta, Sevastopol a Bachčisaraj. Dále potom výlet k záměčku Vlastovčí hnízdo, který se stal celosvětově známým symbolem Krymu. Z přírodních památek pak výlet k jeskyním v pohoří Čatyr-Dag, ke skalním městům v okolí Bachčisaraje a návštěva národního parku Velký kaňon. Zpáteční cesta bývá zpestřena návštěvou a noclehem v Kyjevě či v Zakarpatí. Ubytování bývá zajištěno v hotelech spolu s polopenzí.

Několik cestovních kanceláří nabízí zájezdy na Krym s podobným programem, ale více turisticky či cykloturisticky orientované. Účastníci tedy stráví více dní v Krymských horách a nocují ve vlastních stanech ve volné přírodě nebo v kempech.

Letecké zájezdy bývají pobytové, většinou jsou hosté ubytováni v Sevastopolu či Jaltě. Některé cestovní kanceláře nabízí v rámci jednoho zájezdu například několik dní strávených v Sevastopolu, poté v Jaltě a ještě v Sudaku na jihovýchodě Krymu. Součástí bývají fakultativní výlety do okolí těchto měst či celodenní exkurze ve městech.

Ubytování

Na různých internetových serverech zajišťujících ubytování je možné si zarezervovat chaty, byty, pokoje v hotelích, penzionech i ubytování v soukromí v různých velkých městech na Ukrajině nebo i v menších městečkách v jejichž blízkosti se nalézá nějaká turistická zajímavost. Tuto službu nabízí také cestovní kanceláře specializující se na Ukrajinu, které pro klienta za určitý poplatek vše zařídí.

Obchodní cesty a individuální zájezdy

Několik málo cestovních kanceláří v ČR nabízí kompletní nebo částečné zajištění služebních nebo soukromých individuálních cest na Ukrajinu. Vypracují návrh cesty čistě dle požadavků klienta, zajistí ubytování i ostatní služby. Tento typ služby bývá často využíván společnostmi pro teambuildingové akce nebo při účastech na konferencích. CK nabízí v této sféře také služby tlumočníků, překladatelů, průvodců, interkulturní školení pro zaměstnance nebo pronájmy jednacích místností.

5.1.2 Porovnání nabídky českých CK s poptávkou

Co se týká destinací i poskytovaných služeb, nabídka zájezdů českých cestovních kanceláří víceméně kopíruje poptávku. Nabídka zájezdů ani poptávka po zájezdech na Ukrajinu není tak široká, jako jsme zvyklí u masově oblíbených destinací, ale většina poptávajících má možnost si najít zájezd, který mu bude vyhovovat.

Problémem může být spíše propagace Ukrajiny jako destinace, protože pokud chceme navštívit Ukrajinu, opravdu si musíme zájezd cíleně najít v nabídce cestovních kanceláří či agentur. Dá se předpokládat, že obliba zájezdů na Ukrajinu u Čechů postupně v příštích letech poroste, ovšem záleží to také právě na způsobu propagace Ukrajiny. Jak jsem se již zmínila, v tomto ohledu existují na trhu velké marketingové nedostatky.

Pokud však poptávka skutečně poroste, z dotazníkového šetření vyplývá, že cestovní kanceláře by se mohly kromě již nabízených produktů dále zaměřit na delší než týdenní letecké i autobusové zájezdy, jejichž cílem by byl výhradně Kyjev a Češi by měli možnost během několika více dní navštívit všechny hlavní atraktivity ukrajinské metropole a jejího okolí. Také poptávka po exkurzi do Černobyli pravděpodobně poroste a časem ji neuspokojí pouze nabídka několika málo cestovních kanceláří.

Co se týká Zakarpatí, v současnosti existuje velmi široká nabídka turistických zájezdů s nižší úrovní poskytovaných služeb, ale nabídka méně fyzicky náročných zájezdů s vyšší úrovní ubytování a ostatních služeb je mizivá. To samozřejmě souvisí také s možností nabízených služeb v Zakarpatí - v současnosti se tato oblast velice rozvíjí, takže by v budoucnu neměl být problém uspokojit i náročnější turisty a nabídnout zájezdy na opravdu dobré úrovni s širokou nabídkou služeb, o které bude bezesporu stále větší zájem.

Z dotazníkového šetření také vyplývá, že by Češi měli zájem o relaxační a lázeňské pobyty na Ukrajině. Tato možnost se týká hlavně Krymu, kde mají relaxační střediska dlouholetou tradici a v současnosti dochází k jejich modernizaci a rozšiřování nabídky služeb. V nabídce českých cestovních kanceláří se však tento druh pobytů zatím neobjevuje.

5.2 Nabídka cestování do ČR na Ukrajině

Většina cestovních kanceláří, které nabízejí širší spektrum zájezdů do České republiky, sídlí v Kyjevě. Několik také v Oděse, ale v ostatních městech na Ukrajině je nabídka CK zaměřena spíše na domácí cestovní ruch nebo na oblíbenější zahraniční destinace a zájezdy do ČR jsou v nabídkách těchto CK zřídka. Seznam touroperatorů akreditovaných na konzulárním oddělení velvyslanectví ČR v Kyjevě je uveden v příloze č.8. Ceny zájezdů a ostatních služeb bývají uváděny v eurech.

5.2.1 Nabízené destinace a služby

Mezi nejčastěji nabízené české destinace patří samozřejmě Praha, dále pak lázeňská města Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Poděbrady, Jáchymov, Teplice a Třeboň. Méně často se v nabídkách také objevují zájezdy s ubytováním v horách /hlavně Krkonoše/, u přehrad v jižních Čechách /zejména Orlík a Lipno/ nebo v Českém ráji u Máchova jezera. Na jižní Moravě je populární Brno, Znojmo, či Mikulov.

Cestovní kanceláře zpravidla nabízejí poznávací zájezdy, léčebné zájezdy a zájezdy šité na míru. Dopravu autobusovou nebo leteckou. Poznávací zájezdy jsou většinou řešeny tak, že Ukrajinci jsou ubytováni na jednom místě, které jim může nabídnout pohodlné ubytování a širokou škálu ostatních služeb od sportovního vyžití přes nákupní centra až po kulturní program. Z těchto míst pak vyjíždí na různé exkurze do méně či více vzdálených míst. Poznávací zájezdy bývají víkendové, týdenní, ale i delší. Léčebné a relaxační zájezdy do českých lázeňských míst jsou mezi Ukrajinci velmi proslulé a oblíbené, nejčastější délka těchto zájezdů je týden až 14 dní. Zájezdy vytvořené přesně dle požadavků klienta také tvoří velkou část uskutečněných zájezdů. Důvodem je skutečnost, že na Ukrajině zatím cestuje do zahraničí zpravidla bohatší vrstva obyvatel, kteří požadují služby na vysoké úrovni a přesně dle svých představ bez kompromisů. Proto také v nabídkách ukrajinských CK nalezneme spíše tří a vícehvězdičkové hotely a nabídku služeb na vysoké až velmi vysoké úrovni. Velice často je přes CK nabízeno jen zajištění ubytování, hlavně v Praze a v Karlových Varech, odkud pak Ukrajinci vyjíždí na různé exkurze, které si však zajišťují dle nálady až přímo na místě. Sehnat tyto exkurze s průvodcem v ruském jazyce není v ČR problém.

Nabídka exkurzí je opravdu pestrá. Velké možnosti nabízí samotná Praha, ale často se vyjíždí také do Kutné Hory, Plzně, Liberce a ze zahraničních měst hlavně do Drážďan. Ze zámků patří mezi nejnabízenější Český Šternberk, Hluboká nad Vltavou, Žleby, Locket, Lednice nebo Dětenice. K velice zajímavým celodenním exkurzím patří také návštěva hřebčína v Kladruzech nad Labem, pivovaru Krušovice nebo jeskyní v Moravském krasu.

Zvláštním typem zájezdů jsou novoroční zájezdy. Ukrajinci mohou přivítat Nový rok nejčastěji v Praze, Karlových Varech či Mariánských Lázních, zájezdy bývají pěti až patnáctidenní, většinou letecké. V období našich Vánočních svátků jsou nabízeny zájezdy, které umožní Ukrajincům prožít období katolických Vánoc, a tedy pravou vánoční atmosféru v ČR, v lednu potom zájezdy umožňující prožít období pravoslavných Vánoc v České republice. Od prosince do března jsou nabízeny také zájezdy s lyžováním do Krkonoš /Špindlerův Mlýn, Harrachov, Pec pod Sněžkou/ nebo na Šumavu /Železná Ruda/, zpravidla týdenní s polopenzí.

Několik cestovních kanceláří nabízí zájezdy s cílem návštěvy konkrétních veletrhů a výstav v Praze a v Brně. Součástí zájezdu je ubytování a doprava, většinou autobusová, nebo jsou vytvářeny až na objednávku dle požadavků klientů.

Česká republika, respektive Praha, případně Brno, Karlovy Vary nebo Olomouc, bývá také součástí zájezdů, v rámci kterých Ukrajinci navštíví současně i jiná evropská města jako Paříž, Brusel, Amsterdam, Mnichov, Krakov, Budapešť, Salcburk nebo Vídeň.

5.2.2 Porovnání nabídky ukrajinských CK s poptávkou

Cestovní kanceláře na Ukrajině nabízí víceméně z každého koutu České republiky něco, proto co se týká destinací, je nabídka velice široká. Ne tak vyrovnaná je však nabídka služeb, protože většina CK nabízí ubytování i ostatní služby na vysoké úrovni. Samozřejmě, že na Ukrajině v současnosti cestuje spíše bohatší vrstva obyvatel, která vyžaduje odpovídající služby, ale v budoucnu by současná nabídka CK nemusela být dostatečná. Na Ukrajině se v současné době tvoří tzv. střední vrstva a tito lidé také chtějí cestovat, netrvají však na tak vysoké úrovni nabízených služeb. Proto si myslím, že bude nutné v budoucnu nabízet také zájezdy s nižší úrovní ubytování a celkově levnější zájezdy jen se zajištěnými základními službami.

Většina Ukrajinců míří do České republiky za poznáním našich kulturně-historických památek nebo aby si užili pohodový pobyt v českých lázeňských místech. Menší část touží po poznání našich přírodních krás a když, tak s plně zajištěným komfortem i v přírodních oblastech. Nabídka ubytování v přírodních oblastech ani nabídka exkurzí k českým přírodním zajímavostem není široká, dle mého názoru je však otázka času, kdy se řekněme chudší ukrajinská klientela začne více zajímat i o tyto destinace. Vyplývá to také z provedeného dotazníkového šetření. Hlavním cílem ukrajinských turistů budou v České republice pravděpodobně vždy historické zajímavosti, ale pokud budou v rámci zájezdu vhodně doplněné také přírodou, mohla by tato kombinace nalákat zase trochu jiný typ klientely, která sice nepřinese do ČR tolik valut, ale časem by mohla být poměrně početná. Jedná se tedy o výzvu do budoucna pro cestovní kanceláře nabízející na Ukrajině zájezdy do České republiky.

6. SWOT analýza vzájemného cestovního ruchu

SWOT analýza bývá používána k marketingovému zhodnocení a shrnutí. Jejím základem je definování a posouzení silných stránek, slabých stránek, příležitostí a hrozeb. Silné a slabé stránky se týkají současnosti, příležitosti a hrozby poukazují na možnou budoucnost.

6.1 Incoming na Ukrajinu

Silné stránky

- Společná historie Ukrajiny a ČR – krajané, příbuzenské vztahy
- Češi i Ukrajinci jsou Slované – máme podobnou mentalitu i jazyk
- Snadná dopravní dostupnost letecká, silniční i železniční
- Mnoho turistických atraktivit, přímořský stát
- Neobyčejná kultura, pravoslavné památky
- Oblíbenost Koločavy díky Olbrachtově románu
- Srovnatelné ceny, levné tabákové výrobky a alkohol
- Pestrá nabídka cestovních kanceláří
- Pohostinnost Ukrajinců
- Snadná možnost ubytování v soukromí bez předchozí rezervace
- Zrušení vízové povinnosti
- Ukrajina je pro Čechy neznámou zemí, láká zvědavé Čechy
- Češi mají rádi turistiku, nepotřebují služby na vysoké úrovni
- V létě ideální počasí na dovolenou na Krymu, v zimě v Zakarpatí
- Lákavé nabídky ukrajinských mobilních operátorů pro turisty

Slabé stránky

- Ukrajina nepatří mezi vyhledávané turistické destinace, nemá populární image
- Hlavně starší generace Čechů cítí antipatii ke všemu východnímu
- Ukrajina je pro Čechy neznámá, někteří se neznáma obávají
- V některých oblastech nedostatečná nabídka většiny služeb cestovního ruchu
- Nedostatečná úroveň zdravotních zařízení, nižší úroveň hygieny
- Ukrajínští dělníci vytváří Ukrajině v ČR negativní image
- Strach Čechů z kriminality, korupce, byrokracie
- Nepřizpůsobivost Čechů pravoslavným zvykům, které je nutné dodržovat

- Nutná znalost ukrajinštiny, ruštiny nebo alespoň azbuky
- Kontroly a dlouhá čekání na hranicích
- Nedostatečná propagace Ukrajiny v ČR

Příležitosti

- Někteří Češi jsou přesycení tradičními turistickými destinacemi, hledají něco neobvyklého, nového
- Vhodná propagace, marketing Ukrajiny, činnost Czech Tourismu
- Rozvoj lyžařských středisek v Zakarpatí
- Rozvoj relaxačních center na Krymu
- Potenciál venkovského zeleného turismu
- Postupné zlepšování úrovně služeb – možnost nabídky zájezdů s vyšší úrovní služeb
- UEFA 2012 – přitáhnutí zájmu Čechů
- Rostoucí zájem o návštěvu Černobylské elektrárny
- Rozšíření Schengenského prostoru, zjednodušení přechodu hranic

Hrozby

- Nestabilní politická situace
- Češi jsou stále náročnější turisté
- Postupné ničení přírody a tradičního charakteru Zakarpatí
- Ekologická situace některých oblastí na Ukrajině
- Nedostatečná propagace Ukrajiny v ČR

6.2 Incoming do ČR

Silné stránky

- Společná historie – krajané, příbuzní, jiné vazby
- Podobná slovanská mentalita, podobný jazyk
- Snadná dopravní dostupnost
- Mnoho turistických atraktivit, historických památek
- Pestrá nabídka cestovních kanceláří
- ČR je na Ukrajině známá, pozitivně vnímaná
- Politická stabilita ČR

- Dostatečná nabídka služeb cestovního ruchu na dobré úrovni
- Zaměstnanci v cestovním ruchu ovládají ruštinu
- Tradice lázeňství, proslulost Karlových Varů
- Výborná dopravní dostupnost památek, malé vzdálenosti mezi atraktivitami
- Srovnatelné ceny
- Lákavá gastronomie
- Aktivita Czech Tourismu, Ministerstva zahraničních věcí

Slabé stránky

- Vízová povinnost pro Ukrajince
- Zatím nižší životní úroveň Ukrajinců – nižší poptávka pro službách cestovního ruchu
- Ukrajinci, kteří cestují v současné době, nemají příliš zájem o přírodní zajímavosti, vyžadují služby na špičkové úrovni
- V ČR je složitější sehnat ubytování bez předchozího objednání
- Čeští mobilní operátoři nenabízí tak lákavé možnosti pro zahraniční turisty

Příležitosti

- Rostoucí životní úroveň Ukrajinců – rostoucí poptávka po službách cestovního ruchu
- Nabídka zájezdů s nižší úrovní služeb pro střední třídu Ukrajinců
- Nabídka zájezdů do přírodních lokalit
- Zrušení víz, rozšíření Schengenského prostoru

Hrozby

- Nestabilní politická situace na Ukrajině – snížení poptávky po cestování
- Zhoršení ekonomické situace Ukrajinců
- Konkurence států jako Egypt a Turecko, kde došlo k výraznému zjednodušení vízové povinnosti pro Ukrajince

Na první pohled můžeme vidět, že jednoznačně převažují silné stránky a příležitosti vzájemného cestovního ruchu mezi Českou republikou a Ukrajinou nad slabými stránkami a hrozbami, což poukazuje na pravděpodobný pozitivní vývoj vzájemných vztahů v oblasti cestovního ruchu mezi těmito dvěma zeměmi.

Závěr

Ukrajina a Česká republika jsou dvě evropské země v mnohém naprosto odlišné, ale zároveň propojené kulturně, ekonomicky i politicky a cestovní ruch je oblast, která tyto dvě země spojuje ještě mnohem intenzivněji. Z ČR na Ukrajinu vycestuje ročně přibližně stejný počet lidí jako z Ukrajiny do České republiky /kolem 60 000 lidí/. Liší se však délka jejich pobytu v zahraničí – Ukrajinci stráví průměrně v ČR 5 dní, Češi na Ukrajině téměř 17 dní. Turisté z Ukrajiny jsou zpravidla z vyšších sociálních vrstev, požadují v ČR služby na vynikající úrovni a přijíždí do České republiky hlavně poznat naše kulturně-historické poklady a odpočinout si do lázní. Naopak mnoho turistů z Čech, kteří míří na Ukrajinu, jsou nenáročné, mnohdy dobrodružné povahy, touží poznat přírodní krásy a specifickou kulturu této neobyčejné země a nevadí jim se uskrovnit v nepříliš pohodlných podmínkách. Ukrajina není přední výjezdovou zemí Čechů ani Česká republika není přední outgoingovou destinací Ukrajinců. Nicméně vzájemný cestovní ruch se zvyšuje každým rokem, začíná být zájem o nové destinace v České republice i na Ukrajině a začínají cestovat také nové segmenty zákazníků – ve směru z ČR na Ukrajinu jsou to lidé vyžadující pohodlnější služby a program, který jim zajistí poznání historických památek, ve směru z Ukrajiny do ČR naopak střední sociální vrstva Ukrajinců, kteří touží poznat jak kulturu tak přírodu Čech a Moravy a upřednostňují cenově více dostupné služby. Obchodní cesty také rozšiřují spektrum vzájemného cestovního ruchu, což souvisí hlavně se vzájemnou ekonomickou spoluprací různých organizací, velkých podniků, ale také malých soukromých firem. Ukrajínští a Čeští podnikatelé spolu obchodují stále více.

Je zřejmé, že příslušníci různých států a národů vnímají stejné věci různými způsoby. Pokud chceme působit v oblasti cestovního ruchu i mezinárodního obchodu, je nezbytné si tuto skutečnost uvědomit. Je velice důležité přijmout a tolerovat specifika jiné kultury. Pokud člověk chce navštívit jinou zemi jako turista, předpokládá se, že ji bude chtít poznat se všemi jejími specifiky, i když bohužel ne vždy to bývá v praxi pravidlem. Pokud někdo působí v cestovním ruchu profesně, měl by se snažit pochopit jednání svého obchodního partnera, nečekat, že zahraniční partner bude reagovat na podněty stejným způsobem jako on, a neodsuzovat, pokud partner jedná jinak, než je zvykem v jeho vlastní kultuře. Svědomitá příprava na obchodní schůzku z hlediska znalosti mezikulturních rozdílů může být základem úspěchu obchodního jednání. Naopak neinformovanost o kultuře

potenciálního obchodního partnera by mohla vést k mnoha nedorozuměním či dokonce úplnému znemožnění spolupráce. Znalost a tolerance kulturních odlišností je tedy nezbytnou podmínkou mezinárodních obchodních jednání a mezinárodního cestovního ruchu.

Na Ukrajině převažuje mezi Ukrajinci pozitivní vnímání Čechů a České republiky. Většina široké veřejnosti má přehled o základních skutečnostech týkajících se ČR a drtivá většina Ukrajinců by chtěla v budoucnu Českou republiku navštívit. V naší zemi je situace složitější – přibližně polovina Čechů vnímá Ukrajince pozitivně, druhá polovina však velmi negativně z nejrůznějších důvodů od politických po sociální. Někteří Češi mají přehled o základních faktech o Ukrajině, někteří nemají a ani nechtějí mít. Přibližně polovina Čechů má zájem v budoucnu Ukrajinu navštívit. Situace se dá pro přiblížení popsat tak, že vztah většiny Ukrajinců k ČR je podobný jako vztah většiny Čechů k západním evropským zemím, přičemž všichni víme, že opačným směrem to zpravidla není identické. Ukrajinská kultura je velice zajímavá a bohatá, ale v České republice není příliš známá široké veřejnosti a pokud ano, tak bohužel spíše v negativním slova smyslu.

Obě země si mají navzájem mnoho co nabídnout a jsou navzájem výborně dopravně dostupné. Současná nabídka cestovních kanceláří a agentur víceméně kopíruje současnou poptávku turistů z obou zemí. V nabídce jsou nejoblíbenější turistické destinace i nejpoptávanější služby. Jako v každé oblasti však do budoucna bude nutné nabídku rozšiřovat či měnit. Čeští turisté zpravidla nepotřebují při cestování na Ukrajinu vízum, jeho zrušení v roce 2005 výrazně podpořilo cestovní ruch v tomto směru. Ve směru z Ukrajiny do ČR toto zatím neplatí, takže vízová povinnost představuje pro Ukrajince překážku cestování do ČR. V obou směrech se turisté musí připravit na hraniční kontroly a jiné byrokratické záležitosti na hranicích mezi Ukrajinou a Schengenským prostorem, což je mnohdy odrazující či alespoň komplikující záležitosti. Je tedy zřejmé, že je před námi ještě dlouhý kus cesty v odstraňování překážek cestování a obchodování mezi Českou republikou /potažmo EU/ a Ukrajinou.

Cílem mé diplomové práce bylo popsat situaci v oblasti vzájemného cestovního ruchu mezi Ukrajinou a Českou republikou a poukázat na možný směr dalšího vývoje. Skutečnosti zde uvedené by měly být užitečné hlavně pro zaměstnance v cestovním ruchu, kteří se zabývají nebo chtějí zabývat Ukrajinou jako destinací.

SEZNAM ZKRATEK

CEFTA	-	Středoevropská zóna volného obchodu
CK	-	cestovní kancelář
CZK	-	česká koruna
ČR	-	Česká republika
EBRD	-	Evropská banka pro obnovu a rozvoj
EU	-	Evropská unie
€	-	euro
GUAM	-	Společenství Gruzie, Ukrajiny, Ázerbájdžánu a Moldavska
HDP	-	hrubý domácí produkt
IBRD	-	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj
JEP	-	Jednotný ekonomický prostor
KOSRK	-	Konvence o ochraně a stálém rozvoji Karpat
MMF	-	Mezinárodní měnový fond
NATO	-	Severoatlantická aliance
OČHS	-	Organizace černomořské hospodářské spolupráce
OECD	-	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	-	Organizace spojených národů
PZI	-	přímé zahraniční investice
SNS	-	Společenství nezávislých států
UAH	-	ukrajinská hřivna
UNEP	-	Program OSN pro životní prostředí
UNESCO	-	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
WHO	-	Světová zdravotnická organizace
WTO	-	Světová obchodní organizace

SEZNAM GRAFŮ

- Graf č.: 1.1* Zahraniční hosté v hromadných ubytovacích zařízeních podle krajů ČR, 1. pololetí 2008
- Graf č.: 1.2* Návštěvnost turistických cílů v ČR – TOP 10
- Graf č.: 1.3* Počet uskutečněných delších cest za účelem trávení volného času a rekreace 1997-2008
-
- Graf č.: 2.1* Počet ukrajinských turistů v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR, 2007
- Graf č.: 2.2* Počet ukrajinských turistů v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR /sezonalita/
- Graf č.: 2.3* Výjezdy Čechů na Ukrajinu
-
- Graf č.: 3.1.1* Pohlaví vzorku dotazníkového šetření na Ukrajině
- Graf č.: 3.1.2* Věková struktura vzorku
- Graf č.: 3.1.3* Navštívil/a jste v minulosti ČR?
- Graf č.: 3.1.4* Co jste navštívili v ČR?
- Graf č.: 3.1.5* Jak byla návštěva ČR organizována?
- Graf č.: 3.1.6* Chcete navštívit ČR?
- Graf č.: 3.1.7* Důvod návštěvy ČR
- Graf č.: 3.1.8* Organizace návštěvy ČR
- Graf č.: 3.1.9* Organizace návštěvy ČR v závislosti na věku
- Graf č.: 3.1.10* Poptávka po zájezdech do ČR
- Graf č.: 3.1.11* Poptávka po typu stravování v ČR
- Graf č.: 3.1.12* Poptávaná místa v ČR
- Graf č.: 3.1.13* Délka pobytu v ČR
- Graf č.: 3.1.14* Doprava do ČR
-
- Graf č.: 3.2.1* Pohlaví vzorku dotazníkového šetření v ČR
- Graf č.: 3.2.2* Věková struktura vzorku
- Graf č.: 3.2.3* Navštívil/a jste někdy Ukrajinu?
- Graf č.: 3.2.4* Co jste na Ukrajině navštívili?
- Graf č.: 3.2.5* Jak byla návštěva Ukrajiny organizována?
- Graf č.: 3.2.6* Chcete navštívit Ukrajinu?
- Graf č.: 3.2.7* Důvod návštěvy Ukrajiny
- Graf č.: 3.2.8* Organizace návštěvy Ukrajiny
- Graf č.: 3.2.9* Organizace návštěvy Ukrajiny v závislosti na věku
- Graf č.: 3.2.10* Poptávka po zájezdech na Ukrajinu
- Graf č.: 3.2.11* Poptávka po typu stravování na Ukrajině
- Graf č.: 3.2.12* Poptávaná místa na Ukrajině
- Graf č.: 3.2.13* Délka pobytu na Ukrajině
- Graf č.: 3.2.14* Doprava na Ukrajinu

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní literatura

CABADA, Ladislav a kol.: Nové demokracie střední a východní Evropy, Nakladatelství Oeconomica, Praha 2008, ISBN 978-80-245-1388-1

EVANS, Andrew: Turistický průvodce Ukrajinou, Nakladatelství JOTA, s.r.o., Brno 2007, ISBN 978-80-7217-509-3

HRONČEKOVÁ, Lucie.: Mezikulturní rozdíly a jejich význam pro obchodní jednání a podnikání českých subjektů na trhu Švédska, VŠE Praha, 2006

JURČEKA, Milan: Investování a podnikání zahraničních subjektů na Ukrajině, Nakladatelství a vydavatelství IQ 147 spol. s r. o., Praha 2004, ISBN 80-239-3992-0

KOCHAN, Jan, VOLENEC, Otakar: Komparace zemí světa podle vybraných ukazatelů, Nakladatelství Oeconomica, Praha 2004, ISBN 80-245-0419-2

Komora pro hospodářské styky se SNS: Podmínky a perspektivy pro uplatnění českého zboží a služeb na trhu Ukrajiny, Corona Communications s.r.o., Praha 2008, ISBN 978-80-903954-5-9

ZAMYKALOVÁ, Miroslava: Mezinárodní obchodní jednání, Professional Publishing, Praha 2003, ISBN 80-86419-28-2

Internetové adresy

www.businessinfo.cz	-	oficiální portál pro podnikání a export
www.businessukraine.com	-	portál pro podnikání na Ukrajině
www.czech.cz	-	oficiální stránky České republiky
www.czechembassy.org	-	stránky Ministerstva zahraničních věcí ČR
www.czechtourism.cz	-	stránky agentury CzechTourism
www.czso.cz	-	stránky Českého statistického úřadu
www.eu.euweb.cz	-	informace o státech Evropské unie
www.hn.ihned.cz	-	stránky Hospodářských novin
www.kurzy.cz	-	finanční portál
www.mfa.gov.ua	-	stránky Velvyslanectví Ukrajiny v ČR
www.mzv.cz	-	oficiální stránky Ministerstva zahraničních věcí ČR
www.ukrstat.gov.ua	-	stránky Statistického úřadu Ukrajiny

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1: Mapy států

Příloha č.2: Základní charakteristiky zemí

Příloha č.3: Makroekonomické ukazatele zemí za rok 2007

Příloha č.4: Přehled bilaterálních smluv Ukrajiny a České republiky

Příloha č.5: Aktivita zahraničního zastoupení agentury Czech Tourism v Kyjevě
v roce 2008

Příloha č. 6: Dotazník pro Ukrajince

Příloha č. 7: Dotazník pro Čechy

Příloha č. 8: Touroperátoři akreditovaní na konzulárním oddělení velvyslanectví ČR
v Kyjevě

Příloha č. 9: Vlastní fotografie